

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
KALKINMA İKTİSADİ VE İKTİSADİ BÜYÜME BİLİM DALI**

74792
T. 74792

GÜNEY KORE’NİN KALKINMA MODELİ VE TÜRKİYE

Yüksek Lisans Tezi

Okşan OKAN

Danışman: Doç.Dr. Mustafa PİRİLİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İstanbul-1998

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ.....	I	
BÖLÜM 1	GÜNEY KORE VE TÜRKİYE’NİN DÖNEMLER İTİBARIYLA GÜNEY KORE’NİN KALKINMA HAREKETİNE BAŞLADIĞI DÖNEME KADAR SİYASİ VE EKONOMİK TARİHÇELERİ.....	1
	1.1.İkinci Dünya Savaşı Öncesi Kore’nin Siyasi ve Ekonomik Tarihçesi.....	1
	1.2.1923-1945 Döneminde Türkiye’nin Siyasi ve Ekonomik Tarihçesi.....	5
	1.3.İkinci Dünya Savaşı Sonrası Kore’nin Siyasi ve Ekonomik Tarihçesi.....	13
	1.4. İkinci Dünya Savaşı Sonrası 1960 Yılına Kadar Türkiye nin Siyasi ve .. Ekonomik Tarihçesi.....	16
BÖLÜM 2	GÜNEY KORE’NİN KALKINMA MODELİ.....	24
	2.1.Güney Kore’nin Kalkınma Modelindeki Temel Faktörler ve Etkileri.....	24
	2.1.1.Yatırımlar.....	24
	2.1.2.Beşeri Faktörler.....	26
	2.1.3.Sosyal Organizasyon.....	27
	2.1.4.Karar Alma Mekanizması.....	28
	2.1.5.Devletin Rolü.....	30
	2.1.6.Finansal Reform Oluşumu ve Etkileri.....	35
	2.1.7.Devlet , Finans ve Chaebol İlişkileri.....	39
	2.1.8.İşgücü.....	40
	2.1.8.1.İşgücü Verimliliği.....	41
	2.1.8.2.Ücret Düzeyi.....	43
	2.1.8.3.Ulusal Gelir İçinde İşgücünün Payı.....	47
	2.1.8.4.Çalışma Saatleri.....	48
	2.1.8.5.1987-1989 Yıllarındaki İşgücü Problemlerinin Özellikleri.....	51
	2.2.Ekonomik Planlama ve Politika Oluşumu.....	52
	2.3.Yönetim Sisteminde Japonya ve Amerika’nın Etkileri.....	57
BÖLÜM 3	TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE’NİN EKONOMİK GELİŞMELERİNİN KARŞILAŞTIRMASI.....	59
	3.1.Kore’de Yeniden Yapılanma Dönemi ve Aynı Dönemde Türkiye’nin Durumu (1953-1960).....	61
	3.2.Kore’de Hızlı Sanayileşme Politikaları, Emeğe Dayalı İhracatın Yönlendirilmesi (1964-1972).....	66
	3.3.Kore’de Ekonomik Liberalleşme(1984).....	69
	3.4.Güney Kore’nin Kalkınma Modeli ve 24 Ocak Kararları.....	70
SONUÇ		73
EKLER		
KAYNAKÇA		

GİRİŞ

Bu çalışmada, Güney Kore'nin kalkınma modelinin temel dinamikleri ele alınmış olup, Türkiye'nin ekonomik açıdan gelişimi ile karşılaştırmalar yapılarak , Güney Kore tarzı bir kalkınma modelinin Türkiye'de uygulanabilirliği incelenmiştir.

Güney Kore, 1962'den itibaren ekonomik büyümeyi hızlandırmak için temel olarak bağımsız piyasa sistemi çizgisinde olan ekonomik kalkınma planları uygulamıştır. Bu planlar, serbest girişimin hakim olduğu bir ekonomide devlete düşen uygun rolü görmeyi sağlar.

Çalışmanın birinci bölümünde, Türkiye ve Güney Kore'nin İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrası ayrımı dikkate alınarak dönemler halinde tarihçesine yer verilmiştir.

İkinci bölümde, Güney Kore'nin kalkınma modelindeki temel dinamikler hakkında bilgi verilmiş, Güney Kore'nin kalkınma aşamaları dönemler itibarıyla sunulmuş , özellikle işgücünün kalkınmada oynadığı rol üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde Türkiye ile Güney Kore'nin ekonomik açıdan karşılaştırmasına yer verilmiş, Güney Kore'nin kalkınma atağı yaptığı dönemlerde Türkiye'nin iktisadi ve sosyal açıdan genel durumu hakkında bilgi verilmiştir. Sonuç bölümünde ise, Güney Kore'nin ekonomi politikalarının uygulanabilirliği, gelecekteki başarı olasılığı üzerinde durularak Türkiye için bir model teşkil edip edemeyeceği konusunda görüşler bildirilmiştir.

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1	1927’de İmalat Sektörleri Arasında Ölçek Farklılıkları ve İşgücünün Dağılımı	8
Tablo 2	1923-1929 Ticaret Dengesi	9
Tablo 3	Kore Savaşı Ölü-Yaralı-Kayıp Sayısı Karşılaştırması	16
Tablo 4	Sektörlere Göre Kaba Ulusal Ürün(GSMH)1945-1960	23
Tablo 5	Kamu Harcamalarının Uluslararası Karşılaştırması	35
Tablo 6	Kore’de İmalat , Madencilik ve Elektrikte 1971-1991 Yılları Arasında İşgücü Verimlilik Oranları	42
Tablo 7	1978 Yılı Tekstil Fiyatlarına İlişkin Uluslararası Bir Karşılaştırma	46
Tablo 8	Kore, Japonya ve Tayvan’da Ortalama Haftalık Çalışma Saatleri 1970-1991	49
Tablo 9	Dönemler İtibarıyla Güney Kore’nin Beş Yıllık Kalkınma Planları	53-55
Tablo 10	Türkiye’de Kaba Ulusal Ürünün(GSMH), Tarımın ve Sanayinin Yıllık Artış Hızları 1949-1982(1968 Yılı Faktör Fiyatlarıyla)	56
Tablo 11	Güney Kore Yönetim Sisteminin Japon ve Amerikan Yönetim Sistemleri ile Karşılaştırması	58

EKLER LİSTESİ

- EK.1** 1970 ve 1990 Yıllarında Kore’de Toprak Dağılımı
- EK.2** Güney Kore’nin Ortalama Yıllık Enflasyon Verileri
- EK.3** Güney Kore’nin Yıllara Göre İşsizlik Oranları
- EK.4** Güney Kore’de Ücret Artış Oranları (1966-1992)
- EK.5** Güney Kore’nin Dış Ticaret Verileri (1962-1991)
- EK.6** Güney Kore’nin Ekonomik Büyümesinin Temel Göstergeleri
- EK.7** Kore ve Japonya’nın Temel Tarımsal Göstergeleri
- EK.8** Türkiye’de Yapılan Nüfus sayımları ve Sonuçları(Bin)
- EK.9** Türkiye’de Okur-Yazarlık Oranları (1927-1975)
- EK.10** Türkiye’de 1923-1982 Yılları Arasında Kişi Başına Düşen GSMH
- EK.11** Güney Kore’nin Reel Ücret Artışı, Gayri Safi Milli Hasıla, Büyüme Hızı ve İstihdam Artış Hızları (1971-1992)
- EK.12** Kore ve Ortanın Üzeri Gelir Düzeyindeki Ülkelerde Merkezi Hükümet Harcamalarının Dağılımı, 1985
- EK.13** Güney Kore’de Ortalama Tasarruf ve Yatırım Oranları (1961-1990)
- EK.14** Kore’de Nüfus, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla, Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla: Kore, Orta Gelir Düzeyinin Üzerindeki Ülkeler:1955-1991
- EK.15** Güney Kore’nin Kentleşme Hızı
- EK.16** Kore’de Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Artış Oranları (Yıllık Ortalama Yüzdesi)
- EK.17** Kuzey Asya ve Dünyada Ekonomik Büyüme Göstergeleri
- EK.18** Güney Kore’de Vergi Gelirleri (100 Milyon Won)
- EK.19** Güney Kore’nin İstihdam Yapısı (1963-1992)

BÖLÜM 1

GÜNEY KORE VE TÜRKİYE’NİN DÖNEMLER İTİBARIYLA GÜNEY KORE’NİN KALKINMA HAREKETİNİN BAŞLADIĞI DÖNEME KADAR SİYASİ VE EKONOMİK TARİHÇELERİ

1.1. İkinci Dünya Savaşı Öncesi Kore

Kore’de Koryo Hanedanı’na kadar Budizm’in yaygın ve resmi din olması nedeniyle, Kore’nin bilim ve sanatı Budizm ve bunun Kore’de etkin olmasında rolü olan Çin Kültürü’nden çok etkilendi. 1392’de General Yi Song Gye’nin askeri darbesiyle gelen Yi Hanedanı ise, en önemlisi toprak mülkiyeti olmak üzere toplumu derinden etkileyen önemli reformlar yaptı. Yi Hanedanı ,sonraki beş yüzyılda da etkisini gösterecek Konfüçyüs felsefesinin sosyal normlarını topluma tanıttı. Bir çok Konfüçyüsçü öğretim kurumu açılırken, yeni Konfüçyüsçü bilginler de önemli yönetim mevkilerine getirildi. Özellikle hanedanın 4.hükümdarı Sejong döneminde (1419-1450) düşünsel ve kültürel yaşam büyük bir canlanma gösterdi.¹

17.yüzyıl ortalarında, Kore’de kapsamlı bir değişim süreci başladı. Tarımda pirinç ekimi yaygınlaşırken, sulama sistemleri de geliştirildi. Kore’nin Avrupa’yla olan ilişkileri de 17.yüzyılda başladı.1785’e kadar devlet Batı ile ilgili tüm öğreti ve felsefelerle karşı son derece katı bir tavır sergiledi. Çin’deki misyonlar aracılığıyla ülkeye giren Hristiyanlık 18. Yüzyıl sonlarında soylu bilginlerin, ardından da yavaş yavaş halkın arasında yayıldı.

¹ Meydan Larousse, Cilt 4, s.6981.

Konfüçyüsçülük'le bağdaşmayan bu yeni dine karşı 1801'de başlatılan resmi baskı zamanla daha da sertleşerek, Japonya'da olduğu gibi Kore'de de dış dünyaya kapanma sonucunu doğurdu.²

Hızlı gelişmelere ayak uyduramayan Yi Hanedanı , 19.yüzyılda iç çekişmelerin de etkisiyle giderek gücünü yitirdi. Sonraki yıllarda yönetim alanındaki düzenlemeler, geniş çaplı ithalat ve dış borç ödemeleri yüzünden mali durumu sarsılan Yi Hanedanı , vergi yükünü ağırlaştırma yoluna gitti. Öte yandan yabancı malların ülkeye girişi ve yaygınlaşan tefecilik, köylüler arasındaki yoksulluğu daha da arttırınca çıkan ayaklanmayı bastırmak için Çin'den yardım alınınca, Japonlar da askeri müdahaleye başvurdu. İki devlet arasında başlayan savaş Japonya'nın üstünlüğüyle sona erdi. Çin, Şimonoseki Antlaşması ile (1895) Japonya'nın Kore üzerindeki nüfuzunu tanımak zorunda kaldı.³

Kore yönetimi, 1904-1905 yılları arasındaki Rus-Japon Savaşı sırasında tarafsızlığını ilan ettiyse de çok geçmeden Japon baskısına boyun eğdi ve topraklarının askeri hareketlar için kullanılmasına izin verdi. Savaştan üstün çıkan Japonya, Aralık 1905'te Kore'yi resmen Japon korumasını kabul etmeye zorladı. Kore ordusunu dağıtan Japonlar 1910'da ülkeyi ilhak etti. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, Japonya tarafından kontrol altına alınmış bir Kore devletinin, Rusya hakimiyetinde bir Kore'ye tercih edilmeye mahkum olduğu görüşündeydi. Bu nedenle ; 29 Temmuz 1905'te Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya arasında Japonya'nın Kore üzerindeki tam hakimiyetini Amerika Birleşik Devletleri'nin onaylamasına karşılık, Japonya'nın da Filipinler'e karşı hiçbir saldırgan tutum sergilemeyeceğine karşılık bir anlaşma yaptılar. İngiliz Hükümeti de, Japonya'nın Kore üzerinde hakimiyet kurma niyetine rıza gösterdi

² Ana Britannica, Cilt 13, s:516

³ HWANG Eui-Gak , The Korean Economies: A Comparison of North and South, Seoul, 1993, s.12.

ve Lord Landsdowne'un Rusya ve Fransa'ya gönderdiği elçiler''Kore'nin Japon İmparatorluğu'na yakınlığı, ülkenin kendi kendini idare etmede yetersizliği nedeniyle Japonya'nın kontrolü altında tutulması gerektiği''ni onayladılar. ⁴

Bu uluslararası anlaşmadan iki ay sonra Japon hükümeti, Kore'yi Japonya ile anlaşmaya zorladı. Kral Chosen ve yönetimin ileri gelenlerinin çoğu , bu anlaşmayı imzalamayı kabul etmek zorunda kaldı. Bir grup Koreli aydının Japonya'nın saldırı niyetine halkın dikkatini çekmek için yapmayı denediği reform hareketlerine karşın, Japonya'nın Chosen üzerindeki etkisi azalmadı. Kore 22 Ağustos 1910'da Chosen'in bir koloni olarak Kore'yi Japonya'ya bağımlı kılmasından yaklaşık 36 yıl sonra, Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda yenildiği 15 Ağustos 1945'e kadar Japonya'nın sömürgesi olarak kaldı. Bu dönemde, Japonya bankalarından ve devletten gelen yardımlarla, Japon tüccarlar Kore'deki faaliyetlerini arttırdılar. Kore'deki Japon sayısı 1908'de 126.000 iken 1911'de 210.000 kişiye yükseldi ve bu kişilerin toprak sahibi olmalarına yönelik imtiyazlar taşıyan yasalar yürürlüğe girdi. ⁵

Kolonyel politikanın başından beri, Japonya Güney Kore'deki pirinç üretimini farkedip tarımsal gelişmede, sulama kanalları ve gerekli araçların arttırılmasını sağlayarak ekili alanların genişletilmesine ağırlık verdi ve bu yolla arttırılan üretim Japonya'ya ihraç edildi. 1910 - 1915 yılları arasında Japonya 'ya ihraç edilen pirinç tüm üretimin % 16'syken, 1930 - 1936 döneminde bu oran % 44'e yükseldi. 1925 - 1926 'dan 1938'e kadar Japonya pirinç ithalatının yarısından fazlası (savaş yılları hariç) Kore'den yapıldı. Kore'nin Japonya'ya pirinç ihracatı bir taraftan üretimin artışının, diğer taraftan da Koreli çiftçinin sömürsünün bir sonucu oldu ve Koreli çiftçiler Japon sermayedarlara çok yüksek faiz karşılığı alınan borçlarla bağlanmıştı. İç tüketimdeki düşüşe ek olarak,

⁴ HWANG Eui-Gak , a.g.e., s.13.

⁵ CORBO, Vittorio, **Structural Adjustment in A Newly Industrialized Country**, John Hopkins University Press, Baltimore, 1992, s.10-14.

yüksek arazi vergileri ile kiralara ve Japon toprak sahiplerinin sayısındaki artış, Japonya'ya pirinç ihracatını sağlamak amacıyla uygulandı.⁶

Japon koloniyel döneminin endüstriyel politikası, Kore'yi 1931 - 1942 yıllarında gıda maddeleri üretiminden makine, kimya ve metal gibi ağır sanayilere geçişi dereceli olarak sağlamak oldu.

Zirai malların GSMH içindeki payı 1910 - 1912 yıllarında % 84.6 iken 1939-1941 yıllarında % 49.6'ya düştü. Fakat düşüşe rağmen Japonlar'ın koloniyel tarım politikasıyla pirinç üretiminin artması nedeniyle üretim miktarı olarak 1939 - 1941 yıllarında, 1910 - 1912 yıllarına oranla arttı. Savaş Japonlar'ın aleyhine dönünce Japonya Koreli çiftçiyi daha çok ezmeye başladı. Çiftçiler, pahalı gübre kullanıp pirinç üretmeye zorlandılar.⁷

Koloniyel dönem boyunca gittikçe artan Japonya ile ticaret hacmi 1939 - 1941 yıllarında 1910 - 1912 yıllarındakinin on katı arttı. Kore'nin ihracatında pirinç başlıydı. Bununla birlikte endüstriyel hammadde ve ürünlerin ihracattaki göreceli oranı 1930'lu yıllarda bir hayli yükseldi. İthalatta ise mamül ağırlıklı olmakla birlikte yarı mamül ve Japonya'ya kaliteli pirinç ihracatı nedeniyle ülkede yaşanan kıtlığı telafi etmeye yönelik düşük kaliteli gıda önde gelmekteydi.⁸

Koloniyel dönemin ilk yıllarında Kore'nin mamül ithalatında tüketim malları ağırlıklıyken 1930'larda ve sonrasında ağır sanayiye geliştirmek için yatırım malları

⁶ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.18.

⁷ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.18.

⁸ CORBO, Vittorio, a.g.e., s.10-14.

ithalatına ağırlık verildi. Yeni endüstrilerin çoğu, coğrafi , stratejik konumu ve ham madde yönünden verimliliği nedeniyle Kuzey Kore’de kuruldu.⁹

1937 Temmuz’unda Japonlar’ın Çin’e saldırısından sonra Japonya savaş dönemi ihtiyaçlarını karşılamak için Kore yarımadasındaki ezici gücünü arttırdı. Japon koloniyel yönetimi savaş için gıda gibi temel maddelerin üretimini teşvik etti, ama iç tüketimi kısıtı. 1943’de Koreliler’in kendi dillerini kullanmaları yasaklandı, Koreliler isimlerini Japon isimleri ile değiştirmeye zorlandılar. Pearl Harbor Saldırısı’ndan sonra Koreliler tüm kaynaklarını Japonlar için seferber ettiler. Koreli çalışabilir durumdaki kadın ve erkekler haftanın yedi günü günde 11 saat çalışmaya zorlandılar. Savaş döneminde Japon savaş araçlarına yakıt verme görevinin de Kore’ye yüklenmesine ek olarak enflasyon ve vergi oranları arttı. Örneğin 1942 yılı vergi oranı 1936 yılı vergi oranının üç katına çıktı. Yıllık tüketici fiyatları enflasyonu ve temel tüketim maddelerindeki kıtlık Japonya’nın savaş finansmanının sonucu olarak Kore’yi etkiledi.¹⁰

1.2. 1923-1945 Döneminde Türkiye’nin Siyasi ve Ekonomik Tarihçesi

Milli İktisat okulunun devlet desteğiyle bir yerli ve milli burjuvazi yetiştirilmesini kalkınma ve modernleşmenin temel mekanizması olarak gören yaklaşımı, 1923 sonrası iktisat politikalarına ve atmosferine tamamen damgasını vurmuştur. ¹¹ Tarım bu dönemde dünya ekonomisi ile bütünleşmenin temel ekonomik kanalını oluşturmuştur. Ekonomik artık asıl olarak tarım sektöründe üretiliyor ve dünya ekonomisi ile ilişki de, bu artığın mamul mallarla değiştirilmesi yoluyla gerçekleşiyordu. Tütün ve kuru üzüm

⁹ LEE, Hyung-Koo, *The Korean Economy: Perspective for the Twenty First Century*, State University of New York, 1996, s.24.

¹⁰ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.19.

¹¹ BORATAV, Korkut, *Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1988, s.28

Türkiye'nin 1923'le 1929 arasındaki ihracatının % 40'a yakın bir kısmını oluşturunuyordu.¹²

Toprak mülkiyetindeki yoğunlaşma eğilimi geleneksel tarımdan ticari tarıma geçişle başlar. Toprağın özel kullanımı ,üreticiyle merkezi otorite arasında vergi toplamada aracılık yapmaktan daha karlı olunca,toprak sahipleri ihraç ürünleri üretimine yönelik ürün yapısını değiştirme çabasına girdikleri gibi,toprağı doğrudan doğruya işletmeye de çalıştılar. Savaş yılları sırasında Ermeniler ve Rumlar ülkeyi terke zorlandılar; geride kalan Rumlar ise , Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonra zorunlu nüfus mübadelesine konu oldular. Rum ve Ermeniler'in geride bıraktıkları mülklere ve ekonomik olanaklara el konulması,1920'lerde yerli bir kapitalist sınıfın palazlanmasında önemli bir etken oldu.¹³

Bu dönemde tarım kesimine yönelik en önemli yenilik, yarı feodal bir ortaçağ vergisi olan, ürünün % 10'una eşit miktarda alınan ve merkezi otoriteye önceden nakit olarak ödeme yapan mültezimler kanalıyla toplanan,aşarın 1925'te kaldırılması olmuştur.

1925 öncesi ve sonrası arasındaki temel fark, ürününü eskiden vergi biçiminde ve karşılıksız tarım dışına aktaran çiftçinin ,bu kez aynı ürünü bir fiyat karşılığı pazarlamasıdır. Bu ise, devlet gelirlerinde bir azalma anlamına geldiğinden , kamu kesiminden köylüye bir gelir aktarması olarak yorumlanabilir,ancak aşardan doğan gelir kaybı 1926 yılından başlayarak dolaylı vergilerdeki artışlarla ve esas olarak şeker ve gazyağının vergilenmesiyle karşılanmıştır.¹⁴

¹² KEYDER,Çağlar, **Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929)**, Yurt Yayınları,Ankara , 1982,s.43.

¹³ KEYDER,Çağlar, **a.g.e**, s.36.

¹⁴ BORATAV,Korkut, **a.g.e** ,s.41.

1923-1929 yılları tarımsal üretim bakımından ‘‘altın yıllar’’olarak görülebilir. Savaş sonrası Anadolu’da ,toprak-emek oranının yüksek olduğu koşullar altında ,toprağın adil bölüşümü doğrultusunda fazla baskı gelmemiş olması ve terkedilmiş topraklara el konulması,işletmelerin yoğunlaşmasını hızlandıran başlıca faktörlerdir.¹⁵ Bu gelişmede savaş sonrası erkek nüfusun tarıma dönüşün etkisi olduğu kadar,devletin tarımı destekleyen fiyat ve vergi politikalarının da etkisi büyüktür. 1923’te Ziraat Bankası’na işgücü açığının bir dereceye kadar yeni çiftlik makinaları yardımıyla kapatılabilmesi için, tarım makinalarını gümrüksüz ithal etme yetkisi verilmiş ve çiftçi -üreticilerin makina atın alabilmeleri için bankanın kredileri arttırılmıştır. Hükümet ayrıca tarımsal araştırma merkezleri,deneme çiftlikleri,danışma kurulları kurma girişimlerini başlattı;tohum dağıtılıp belirli ürünlerin yetiştirilmesini teşvik etti, çiftçi kesiminin en başta gelen taleplerinden biri olan ulaşım olanaklarının arttırılması konusunda demiryollarına ve karayolu yapımına yatırım yapmıştır. (Cumhuriyetin karayolu şebekesinin gelişmesinde yol vergisi kapsamında yoksul köylülerin nakdi vergi vermek yerine fiilen çalışmayı tercih etmesi de önemli bir etkidir.)¹⁶

1923-1929 yılları arasında doğrudan yabancı sermaye yatırımı yeni bir ivme kazanmıştır. Yabancı sermaye imalat sektöründeki büyük yatırımları hareketlendirme görevini üstlenmiştir. Ödemeler Dengesi istatistiklerine göre,Türkiye’ye yapılan yeni yabancı yatırımlar ,1926’da 6,5 milyon liraya, 1928’de 8 milyon ve 1929’da 12 milyona ulaşmıştı.¹⁷ Devlet desteğiyle yerli sermayedar yetiştirme girişimlerinin en etkili ve yaygın yöntemlerinin başında ise; devlet tekellerinin imtiyazlı özel şahıs ve ve şirketlerce işletilmesi gelir.¹⁸1923 sonrasında ,siyasi kadrolarla sermaye çevrelerinin bir araya gelmesinde ,1924 yılında kurulan ve yerli-yabancı sermaye ile siyasi iktidar arasındaki

¹⁵ KEYDER, Çağlar, a.g.e,s.40.

¹⁶ KEYDER, Çağlar, a.g.e, s.37.

¹⁷ KEYDER, Çağlar, a.g.e ,s.89.

¹⁸ BORATAV,Korkut, a.g.e, s.28.

bütünleşmede, çeşitli iktisat politikası kararlarını sermaye çevrelerinin istekleri doğrultusunda yönlendirmede etkili İş Bankası, önemli bir rol oynar.

1923-1929 döneminde imalat sektörü katma değeri sabit fiyatlarla % 50'lik bir artış gösterdi. Aynı dönemde , imalat sektörünün ulusal üretime katkısı %13'ten,%10'a düştü. Ancak , bu gerileme savaş yıllarında sanayinin tarım kadar yıkıma uğramamış olmasındandı.1920'lerde imalat faaliyeti genellikle fazla karlı değildi. İmalat sektörü işyerlerinin -bildirilen sermayeye göre en büyükleri tekstildeydi (dokuma ve iplik) ve kar oranları düşüktü. İmalatçı firmalar arasında yüksek getiri sağlayanlar sadece çimento fabrikaları ve un değirmenleriydi ki ;bu iki ürün hem yüksek gümrüklerle hem de taşıma maliyetlerinin yüksekliği ile korunuyorlardı. Toplam katma değer aynı zamanda %93'ünü üreten gıda,tekstil,maden işleme ,kimya sanayii ve ağaç ürünleri sektörleri aynı zamanda ,en yüksek düzeyde küçük ölçekli üretim yapan sektörlerdir. ¹⁹

Tablo 1 - 1927'de İmalat Sektörleri Arasında Ölçek Farklılıkları ve İşgücünün Dağılımı

Sanayi Sektörleri	4 Kişiden Az İşçi Çalıştıran İş Yerleri(%)	Tüm Sanayi İşçilerinin Yüzdesi Olarak Sektörde Çalıştırılan İşçi	İşyeri Başına Ortalama İşçi
Gıda,tütün,deri	78	43,0	3,9
Tekstil	74	18,7	5,1
Ağaç	83	9,5	3,1
Kağıt ve ürünleri	49	1,1	8,0
Maden İşleme	89	13,2	2,3
İnşaat	57	4,8	4,3
Kimya Sanayii	72	1,2	4,5

Kaynak: KEYDER,Çağlar, *Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929)*, Yurt Yayınları,Ankara ,1982,s.79.

1923-1929döneminde sermaye birikiminin milli hasılaya oranı , ortalama olarak % 9,1'de kalmış ve dış ticaret açığı toplam yatırımların % 40'ından daha yüksek bir değere ulaşmıştır. İthalatın gayri safi yurtiçi hasılaya oranı % 14,4 , ihracatın payı ise % 10,6

¹⁹ KEYDER,Çağlar, *a.g.e*,s.93-94.

idi.1924-1929 yılları arasında tarımsal hasılanın yıllık büyüme hızlarının ortalaması % 16,2'yi buluyordu. Bu oran, dönemin sınai büyüme hızı olan % 8,5'in hemen hemen iki misli , milli hasıla artış hızı olan % 10,9'un % 50 üstündedir. ²⁰ (Sınai büyüme hızının %8,5 olmasının temelinde sanayileşme değil,savaş sonrası dinanizmi yatmaktadır.) Lozan Barış Antlaşması ile , 1929'a kadar gümrük tarifelerinin değiştirilmemesi yükümlülüğü Cumhuriyet'in ilk beş yılında ,dış ticaret açığının giderek büyümesi sonucunu vermiştir. ²¹

Tablo 2- 1923-1929 Ticaret Dengesi (milyon TL)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	AÇIK
1923	144,8	84,7	60,1
1924	193,6	158,9	34,7
1925	241,6	192,4	49,2
1926	234,7	186,4	48,3
1927	211,4	158,4	53,0
1928	223,5	173,5	50,0
1929	256,3	155,2	101,1

Kaynak: KEYDER,Çağlar, **Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929)**,Yurt Yayınları,Ankara, 1982,s.111.

1930 -1939 döneminin belirleyici özellikleri ise; korumacılık ve devletçilik olup, Türkiye'nin sanayileşme doğrultusunda ilk ciddi adımlarını attığı yıllardır. Bu dönemde sanayinin sabit fiyatlarla yıllık büyüme hızlarının ortalaması % 11,6'dır. 1929 ekonomik buhranı ile birlikte yabancı yatırımların azalması ve dışa kapanarak buhranın iç yansımalarını sınırlamak da 1930 sonrası himayecilik yolunun seçilmesinde etken olmuştur. ²²

²⁰ BORATAV,Korkut,a.g.e ,s.49.

²¹ TUNÇAY, Mete, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması(1923-1931)**,Yurt Yayınları,Ankara,1981,s.186 .

²² BORATAV,Korkut,a.g.e,s.54.

1930 yılında , Türkiye Merkez Bankası'nın kurulması , ulusal bir ekonominin yaratılmasında önemli işlevleri olan bankacılık sisteminin gelişmesinde ve hem Batı'ya karşı ekonomik bağımsızlığın geliştirilmesinde, hem de Batı tipi bir ekonomi yaratılmasında bir araç olarak kullanıldı.²³

1933 yılında uygulamaya konulan Cumhuriyet tarihinin ilk kalkınma planı, planlı ekonomilerdeki kalkınma planlarına benzememekle birlikte, daha çok hükümetin yapacağı ekonomik etkinliklerin bir programı niteliğindedir, fakat dünyanın içinde bulunduğu ekonomik bunalım ve Türkiye'nin de bu bunalım dışında kalmayı başaramayışı sonunda planda öngörülen tüm atılımlar gerçekleştirilemedi, ama Birinci Plan'ın özel kesime dayalı bir ulusal ekonominin temellerinin atmakta oldukça başarı kazandığı söylenebilir.²⁴

Koruma duvarları arasında , yaygın (ve eskiden ithal edilen) sınai tüketim mallarından (üç beyazlar olan un,şeker ve kumaştan) başlayan ithal ikameci ve hafif sanayiye dayalı yatırımlar ,20.yüzyılın ilk yarısında Üçüncü Dünya ülkelerinin birçoğunda ilk sanayileşme hamlelerini oluşturmuştur.

Büyük buhranın ilk belirtileri siyasal ortamı da etkilemiş ve Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın simgelediği bir muhalefet akımı yaratmıştır.1929 Buhranı Türkiye tarımını da tarım ürünü fiyatlarının ve dış talebin düşmesi şeklinde etkilemiş ve tarımsal gelişmesini yavaşlatmıştır. 1930 ve 1931 yılları , iç ekonomiye dönük müdahale önlemlerinin alınmadığı , ancak dış ticaret ve kambiyo rejimlerinin denetlendiği yıllardır. İçte kapanmanın da etkisiyle yabancı yatırımlara olumsuz tavır alınıp bu yatırımların önemli

²³ KONGAR, Emre, **İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı** , Remzi Kitabevi , İstanbul s.269.

²⁴ KONGAR, Emre, **a.g.e.**, s.268.

bir bölümü millileştirilirken devletler arası borçlanmada daha esnek davranılarak SSCB ve İngiltere'den dış kredi alınması da 1930'lu yıllara rastlamaktadır.²⁵

Devletçi politikaların en belirleyici yönü, tarım dışındaki demir ve deniz yolları ve enerji gibi alanlarda devletin asli yatırımcı ve üretici unsur olarak ortaya çıkmasıdır. Sanayi ve maden sektörlerinde ise devlet işletmeleri, yatırımların ve üretimin büyük bölümünün yapıldığı sürükleyici kesim olarak belirdi. Metalurji, özellikle demir-çelik, kağıt ve kimya sanayi kollarında ilk modern tesisler bu yıllarda kurulmuş, inşaat malzemesi ve çimento üretiminde büyük sıçramalar gerçekleştirilmiştir. Devlet bu alanlardaki faaliyet ve yatırımlarını 1934 yılından itibaren Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı içinde programlamıştır.²⁶

İthalatın milli gelirdeki payı 1923-1929 döneminde %15'e yakın iken, 1930-1939 döneminde bu pay %7 dolaylarına düşmüştür. İhracatın milli gelirdeki payı ise her iki dönemde % 11 ve % 8 dolaylarındadır. 1930-1939 döneminde özel sanayi de devlet sanayiine paralel bir hızla büyümüştür. Sanayileşmenin yükü esas olarak buğday üreticileri ile işçi sınıfı tarafından paylaşılmış, devletle iş yapan içe dönük aracı kesimleri ile sanayici kesimleri görece durumlarını düzeltmişlerdir.²⁷

Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na girmemesine karşın savaşın olumsuz ekonomik koşullarından etkilenmiştir. Savaş öncesi başlayan planlama çalışmaları ve sınai yatırım programları, savunma harcamalarının bütçeye hakim olması yüzünden tümüyle ertelendi.

²⁵ TUNÇAY, Mete, **a.g.e.**, s.187.

²⁶ TUNÇAY, Mete, **a.g.e.**, s.184-187.

²⁷ BORATAV, Korkut, **a.g.e.**, s.56.

Savaş yıllarında Refik Saydam ve Rüşti Saracoğlu hükümetleri tarafından izlenen ekonomik politikaların genel sonuçları şöyle özetlenebilir:

Hükümetler bir bütçe önlemi olarak, giderlerde tasarrufa önem verirken, gelirlerde de (yani vergilerde) zam yoluyla artış temin etmişlerdir. Mevcut vergi sistemi ile , bütçe açığını kapatmak için artan veya yeni konulan Varlık Vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisi gibi vergiler halk üzerinde bir yük oluşturmuştur. Enflasyona neden olan emisyonlardan çekinilmemiş; diğer yandan iç borçlanmaya da gidilmiştir. Elllerinde sermaye biriken gruplar bunu,(gerek savaşın doğurduğu nesnel zorluklar,gerekse hükümetin kendilerine karşı olan olumsuz tutumu gibi öznel nedenlerle) yeni yatırımlarda kullanamamışlardır. Bu sermayenin bir kısmı bankaya, bir kısmı gayrimenkule yatırılmış ya da faize verilmiştir. O zamana dek, CHP'nin geniş ölçüde temel desteği olmuş bürokrat grup,savaş içinde hem maddi zarara hem de statü kaybına uğramıştır.²⁸

İthalatın, dolayısıyla hammadde, ara malı ve yatırım malı biçimindeki üretim girdilerinin daralması ve faal nüfusun önemli bir bölümünün silah altına alınması sonunda 1940-1945 dönemi , tüm üretken sektörlerin ve milli gelirin daraldığı yıllardır.²⁹

1933 Kalkınma Planı,planlı ekonomilerdeki kalkınma planlarına benzemeyen , daha çok hükümetin yapacağı ekonomik etkinliklerin bir programı niteliğinde olan ilk ekonomik kalkınma planıdır. Dokuma, maden, kağıt, seramik ve kimya sanayilerinin devlet tarafından kurulması öngörülmüştü. Ayrıca elektrik şebekeleri, altın ve petrol arama işleri ve örgütleri , yerbilimleri eğitimi ve teknik eğitim sorunları da plan tarafından ele alınan konular arasındaydı. Öngörülen amaçların o dönemde dünyanın içinde

²⁸ KOÇAK, Cemil, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi 1938-1945*, Yurt Yayınları,Ankara,1986,s.378-379.

²⁹ BORATAV,Korkut,a.g.e ,s.67.

bulunduğu ekonomik bunalımdan Türkiye'nin de etkilenmesiyle gerçekleştirilememesine rağmen ,plan döneminde , yabancı işletmelerin ulusallaştırılması işlemi hız kazandı.³⁰

1936 yılında hazırlanan “İkinci Beş Yıllık Sanayi Programı” kaynak sağlanmasındaki zorluklar nedeniyle uygulamaya konulamamıştır.³¹

1938 yılında sanayileşme için bir başka dört yıllık program kabul edilmiş, 1939 yılında önemli değişiklikler geçiren bu program da , gerek İkinci Dünya Savaşı'nın zor ekonomik koşullarından, gerekse sorunlara düzenli ve geniş kapsamlı bir biçimde yaklaşamamasından dolayı pek başarılı olamamıştır. Bütün bu gelişmeler sonunda, 1939 yılında , dokuma, maden, kimya, çimento ve şeker işletmeleri ya tamamlanmış ya da kurulmaya başlanmıştı.³²

1.3. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Güney Kore'nin Siyasi ve Ekonomik Tarihçesi (1945 - 1953)

Japonya, 15 Ağustos 1945'te koşulsuz olarak Müttefik kuvvetlere teslim oldu. Kore'nin bağımsızlığı bu tarihten önce 1 Aralık 1943'te Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Çin tarafından imzalanan Cairo Deklarasyonu ile şartlı olarak onaylandı. Cairo Deklarasyonu'nun imzalanmasını takip eden yirmi ay boyunca Müttefik Güçler Kore'de bağımsız bir devlet kurulması şartına yönelik somut bir anlaşma sağlayamadılar. Buradaki “şartlı bağımsızlık” fikrinin temelinde “Kore üzerinde bir tip geçici himaye”nin olması yatıyordu. 8 Şubat 1945'te Yalta Konferansı'nda Amerika

³⁰ KONGAR, Emre, **a.g.e**, s.268.

³¹ KONGAR, Emre **a.g.e**,s.268.

³² KONGAR, Emre, **a.g.e**,s.268.

Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt Kore'nin Sovyet, Amerikan, İngiliz ve Çin hükümetlerinin himayesinde olması önerisinde bulundu ve Filipinler'de halkın kendi kendini yöneten bir devlete geçişin hazırlık döneminin yaklaşık elli yıl sürmesini örnek vererek, Kore için bu hazırlık sürecinin yirmi ila otuz yıl arasında olabileceğini belirtti.³³

Yalta Konferansı ile Japonya'nın 15 Ağustos 1945'te teslimine kadar geçen altı ay içinde, önemli uluslararası olaylar gerçekleşti. Nisan ayında Başkan Roosevelt'in ölümüyle yerine Harry Trumann geldi, Mayıs ayında Almanya teslim oldu, 6 Ağustos 1945'te Amerika Birleşik Devletleri Hiroşima'ya ilk atom bombasını attı.³⁴

Atom bombasının atılmasından iki gün sonra Sovyetler Birliği, Japonya'ya savaş açtı. O dönemde Rusya'nın Kore'ye ilgisi, Kore'nin Sovyetler Birliği'ne yakınlığı nedeniyle Rus güvenliği ve dış ticaret açılarından Amerika Birleşik Devletleri'nin ilgisinden daha yoğundu. 10 Ağustos 1945'te Sovyet askerlerinin Kore'nin kuzeyine asker çıkarması, Amerikalılar'ın adaya müdahale etmedikleri takdirde adanın tamamen Sovyetler Birliği'nin eline geçmesinden endişe ederek, 8 Eylül'de adaya asker çıkarmalarına neden oldu. İki süper güç Kore'yi 38. Paralelin kuzeyi ve güneyi olarak Japon askerlerinin teslimiyetini onaylayan askeri operasyonlar için bölmeye karar verdiler. Ne yazık ki; başlangıçta tamamen taktikle ilgili bir tedbir niteliğindeki bu sınır , ülkeyi Rusya'nın desteklediği Kuzey ve Amerika Birleşik Devletleri'nin desteklediği Güney olarak ikiye böldü ve bu bölünme, Koreliler'in yaşamlarının ekonomik, politik ve sosyal her evresini kapsadı.³⁵

³³ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.20.

³⁴ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.20.

³⁵ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.20.

1945 - 1948 yılları arasında Müttefik Güçler ,Kore'yi himaye altına almak için bir çok toplantı düzenledi. Eylül 1947'de , Amerika Birleşik Devletleri Kore sorununu Birleşmiş Milletler Genel Kongresi'nin onayına sundu. Birleşmiş Milletler Geçici Kore Komisyonu ülke çapında bağımsız seçimler organize etti. Seçimler, Kuzey'de Sovyetler Birliği'nin reddi nedeniyle 10 Mayıs 1948'de Güney'de yapıldı. Kuzey Kore komünist liderleri kendi hazırladıkları anayasayı Kore Yüce Halk Kongresi'nde onaylattı. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti resmi olarak 9 Eylül 1948'de kuruldu. Güney'de yapılan seçimlerin sonucunda da Syngman Rhee başkan seçildi.³⁶

Ülke bölündüğünde Güney tarafın 9,3 milyon nüfusuyla 98.480 kilometre kare olan toprakları önceleri tarım alanıydı. Coğrafi olarak, Güney taraf verimli topraklara ve ılıman bir iklime sahipti, bu yüzden de özellikle pirinç üretiminde doğal bir avantajı vardı. Kuzey ise, genellikle endüstriyel kaynaklara, zengin mineral kaynaklarına, Japon koloniyel döneminde inşa edilen Sarı Irmak'tan güç elde eden istasyonlara sahipti. Güney'in Kuzey tarafın ürettiği elektrik gücüne ve kimyasal gübrelere ihtiyacı olduğu kadar, Kuzey tarafın da Güney bölgedeki pirince ihtiyacı vardı. Birleşmiş Milletler'in desteklediği 10 Mayıs 1948 seçimleri, Güney'de yapıldığında Kuzey'in bu enerji aktarımını durdurması Kuzey ile Güney'in bağlarını kopardı. Komünist kontrolü altındaki hükümetin Kuzey'de kuruluşundan hemen sonra, Sovyet askerleri geri çekildiler. Altı ay kadar sonra da Amerikan Kuvvetleri Güney'den çekildiler. 25 Temmuz 1950'de büyük kayıplara mal olan Kore Savaşı patladı.³⁷

Panmunjom'da 1953 yılında ateşkes anlaşması imzalandıktan sonra, 38. paralelin yakınında bir silahtan arındırılmış bölge oluşturuldu, fakat anlaşmazlık bitmedi. Güney Kore, ekonomik yardımlarını aldığı Amerika Birleşik Devletleri'nin öncüsü olduğu kapitalist yolu seçti. Kuzey Kore ise, tam aksine, Sovyetler Birliği'nin empoze ettiği

³⁶ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.20.

Marksist - Leninist kumanda ekonomisini kendisine uyarladı. O günden beri Kuzey ve Güney aynı kültürel tarihe, aynı dile ve ortak kimliğe sahip, fakat birbirine zıt ekonomik sistemleri benimseyen politik ideolojilerin birbirinden farklı ekonomik sistemleri yarattığı düşmanca ilişkileri olan iki taraf olarak kaldılar.

Tablo 3- Kore Savaşı Ölü-Yaralı-Kayıp Sayısı Karşılaştırması

	KUZEY KORE	GÜNEY KORE	KUZEY KORE	GÜNEY KORE	ÇİN	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
ÖLÜ SAYISI	406.000	373.599	294.151	227.748	184.128.	36.813
YARALI	1.594.000	229.652	225.849	717.083	715.872	114.816
KAYIP SAYISI	680.000	387.744	91.206	43.572	21.836	6.198

Kaynak: YOUNG-Hwan Kil., *Comparative Politics Between North and South Korea*, Seoul: Moon Mack-Sa, 1988, s.65.

Güney Kore’de 1960 yılında S.Rhee rejiminin gençlik ve öğrenci kesimlerinde yükselen gösterilerin ardından yıkılıp, Batı’nın karışık uluslararası sistemin yasalarına uygun bir iç değişim müdahalesi yapması 1959-1960 yıllarının en büyük düşüşü olarak nitelendirilebilir. Küba gibi sistem dışı bir üçüncü seçenek yani bağımsız bir ulusal gelişim modeli seçmeyen Güney Kore ve Türkiye kapitalist sistemdeki genel konumlarını sürdürmeleri nedeniyle iç yapılarındaki değişiklikleri ancak bazen önemli bir sorun olarak yaşamışlardır.³⁸

1.4. İkinci Dünya Savaşı Sonrası 1960 Yılına Kadar Türkiye’nin Siyasi ve Ekonomik Tarihçesi

1945 sonrası Kore için savaş ve siyasi sorunlarla geçerken Türkiye 1946 yılında tek partili hayattan çok partili hayata geçerek çok partili parlamenter rejimin başlangıcını yaptı.

³⁷ HWANG, Eui-Gak , a.g.e, s.21.

³⁸ GEVGİLİLİ, Ali, *Yükseliş ve Düşüş*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1987, s.84.

Kemalist ideolojinin niteliğinden doğan bu demokratikleşme zorunluluğu, ek üç öge tarafından destekleniyordu. Birinci öge; Batı dünyasının etkisiydi. Batı, Türkiye'yi kendi içine kabul etmek için, düzenini demokratikleştirmeye zorluyordu. Ayrıca, İkinci Dünya Savaşı sonunda, baskı rejimlerinin (nazizm ve faşizm) yenilmiş ve yıkılmış olması da aynı yönde önemli bir etki yapmıştı. İkinci öge; halkın tek parti düzenine karşı gösterdiği olumsuz tepkiydi. Üçüncü öge de , gerek o zamana dek izlenmiş olan devletçi uygulamaların gerekse savaş ekonomisinin sonucu olarak, bir kapitalist sınıfın belirginleşmesiydi.³⁹

1946 yılına salt iktisadi bakımdan da bir dönüm noktası niteliği kazandıran özellik, on altı yıldır kesintisiz olarak izlenen kapalı, korumacı, dış dengeye dayalı ve içe dönük iktisat politikalarının adım adım gevşetildiği; ithalatın serbestleştirilerek büyük ölçüde arttırıldığı, dış açıkların kronikleşmeye başladığı, dolayısıyla dış yardım, kredi ve yabancı sermaye yatırımları ile ayakta duran bir ekonomik yapının yerleşmesi olmuştur.⁴⁰ Ayrıca 1946 yılı 1930 yılından itibaren (1938 dışında) sürekli olarak sağlanan dış ticaret fazlasının Cumhuriyet tarihi boyunca kaydedildiği son yıldır.⁴¹

Bu dönemde, serbestleşmeye yönelen bir dış ticaret rejiminin sonucu olarak, iç pazara dayalı bir sanayileşme programı değil, dış pazarlara dönük ve tarıma, madencilığe, alt yapı yatırımlarına ve inşaat sektörüne öncelik veren bir kalkınma anlayışı gündemdedir.⁴²

1945 sonrası Türkiye savaş sonrası kapitalist dünya sisteminde meydana gelen yeni dengelere uyarak Truman Doktrini ve Marshall Planı çerçevesindeki dış yardım ve krediler vasıtasıyla ABD'nin etkisi altına girdi. Türkiye ABD'nin de etkisi ve desteğiyle 1947 yılında IMF, Dünya Bankası ve Avrupa İktisadi İşbirliği Örgütü'ne ,1952'de NATO'ya üye oldu.

³⁹ KONGAR, Emre, **a.g.e**, s.158.

⁴⁰ BORATAV,Korkut,**a.g.e** ,s.74.

⁴¹ BORATAV,Korkut,**a.g.e** ,s.80.

⁴² BORATAV,Korkut,**a.g.e** ,s.74.

Türkiye, Batı'nın küresel militer bütünleşme , ekonomik ve politik birlik kurma , Sovyetler ve dünya sosyalist sistemini üsler ve giderek ortaya çıkarılacak olan bölgesel paktlar yoluyla kuşatma stratejisinin ve ABD ile yakınlaşmasının sonucunda 1950 yılında Kore Savaşı'na da katıldı.⁴³

1946'da hazırlanan Beş Yıllık Sanayi Planı , açık pazar koşullarının belirleyeceği bir ihtisaslaşma modeline değil, tüm sektörlerin ve öncelikle sanayinin gelişmesinden türeyen yaygın ve dengeli bir kalkınma sürecine dayanmayı öngörüyordu ki bu plan ve 1947 yılında, özel teşebbüsün rolünün ve tarım, ulaştırma, enerji sektörlerine verilen önceliğin arttığı Türkiye Kalkınma Planı dış yardım arayışları ve devletçi-korumacı sanayileşme anlayışının değişmesi nedenleriyle uygulanamadı.

Dış ticarete korumacılığın gevşetilme sürecinin ilk adımı 1946 devalüasyonu ile birlikte , ithalatta miktar kontrollerinin (kotaların) uygulanmasını sınırlayan liberasyon listelerinin saptanmasıyla başladı.⁴⁴

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sonrası 1953 yılına kadar hızlı bir büyüme hızı gerçekleştirmiş, fakat bu hızın yüksek olmasında savaş sonrası gerilemenin telafisi olduğu söylenebilir. Bu dönem boyunca tarımın ortalama büyüme hızı % 13,2'yi bulmuş ve % 9,2'lik sınai büyüme hızını belirgin bir biçimde aşmıştır. Bu gelişme biçimi, bu dönemin dünya ekonomisi ile hammaddeci ihtisaslaşmaya dayanan bütünleşme eğiliminin bir yansımasıdır.⁴⁵

⁴³ GEVGİLİLİ, Ali, **a.g.e.** ,s.85.

⁴⁴ BORATAV,Korkut,**a.g.e.** ,s.74.

⁴⁵ BORATAV,Korkut,**a.g.e.** ,s.80.

1946 ile 1953 yılları arası Türkiye, hızlı bir büyüme sürecini kapsamakla birlikte bütün sosyal gelir gruplarının reel gelir düzeylerinin en yüksek olduğu , buna karşılık ücretli-maaşlı grupların göreceli durumlarının gerilediği bir dönemdir.

1950 seçimleri ile hükümeti devralan ve 27 Mayıs 1960'taki eyleme kadar görevini sürdüren Demokrat Parti döneminde Türkiye umut ettiği demokratik ilkelere uygun davranışlar yerine karşıt grup ve görüşlerin yaşama ve gelişme hakkını yaralayan baskı ve uygulamalara tanık oldu. Demokrat Parti , aydınlara , bürokratlara ve Halk Partisi'ne karşı uğraşta en etkili araç olarak halk desteğini kullandı.1946 yılından itibaren başlayan Batı dünyası ile yakın ilişkiler Demokrat Parti döneminde ülkenin tüm sorunlarını çözecek bir yol olarak görüldü. Hükümetin Batı'nın üzerine bu kadar çok düşmesinin sebebi , ekonomik kalkınmayı dış yardım ve dış borçlarla sağlamak istemesiydi. Demokrat Parti önderlerinin anlayışına göre; ''Türkiye, Batı'nın askeri ve siyasal denetimini ne kadar çok kabullenirse , alacağı dış ekonomik yardım da o oranda artacaktı.''Demokrat Parti Batı ile bütünleşmeyi , bu bütünleşme uğruna her fiyatı ödemeye hazır olacak kadar çok istiyordu ve NATO'ya kabul edilebilmek için Kore'ye asker yollanması da buna yönelik bir tavizdi.⁴⁶

Demokrat Parti döneminde,özellikle 1950'lerin ikinci yarısından itibaren muhalefetin temposu gittikçe tırmandı. Kore Savaşı konjonktürünün ortadan yok olmasıyla, pamuk ve buğdayı yüksek fiyatlarla dışa satıp bol döviz sağlama şansı çoktan sona ermişti. Demokrat Parti önündeki darboğazı aşmak umuduyla ikili bir iktisat politikası izliyordu:⁴⁷

Türkiye içindeki modern alt yapı yatırımları, yeniden yeniye pazar için büyük üretime açılan tarım kesiminin destek alımları ve gelişen sosyal hizmetler sonucunda şişen

⁴⁶ KONGAR, Emre, **a.g.e**, s.164.

⁴⁷ GEVGİLİLİ, Ali, **a.g.e**, s.105

kamu bütçeleri giderek açıktan finansman yoluyla karşılanmaktaydı. Yükseltilemeyen ihracata karşılık , olağanüstü büyüyen ithalatın finansmanı için de ABD ve Dünya Bankası'ndan başta olmak üzere kredi kullanıldı. Batı bir süre için bu yöntemleri hoşgörülle karşılasa bile barış içinde yanyana yaşama ortamı güçlendikçe Demokrat Parti'nin hızlı büyüme ve ekonomik genişleme yönündeki iktisat politikası uygulamalarına duyulan tepki de; bu tip bir uygulamanın toplum içinde sınıf çelişkilerini arttırırken , hızlı bir enflasyonun ortaya çıkması ve Batı'nın tasarladığı sınırları aşan bir Türkiye 'nin Batı için hiyerarşi ilişkilerini alt üst edebilecek ilişkilere yol açabilecek gelişmelere yol açabileceği tehlikesi gibi nedenlerle arttı.⁴⁸

1946-1953 yıllarında , dış ticaret açığı toplam olarak 500 milyon doları bulmuş ve bu açıklar ABD yardımları ve dış kredilerle kapatılmıştır. Sermaye birikim oranı , milli hasılanın ortalama olarak % 10,5'ine (yani 1930'lu yılların görece hacmine) yükselmiş; ancak birikimin %18'i dış açıklarla finanse edilmiştir.⁴⁹

1947 Kalkınma Planı,dış yardım alınacağı ilkesine dayanan , tarım,haberleşme , sulama, enerji, demir ve çelik, çimento, maden ve sanayi alanlarını, temel etkinlik noktaları olarak kabul eden ve özellikle tarımsal gelişme üzerinde odaklaşan ve ekonomik kalkınmanın özel girişimler yoluyla gerçekleştirme yaklaşımını benimseyen ve 1950'de iktidara gelen Demokrat Parti tarafından benimsenen ve bu yıldan sonra izlenen ekonomik siyaseti önemli ölçüde etkileyen bir programdır. Demokrat Parti hükümetinin ilk yıllarında bu planın genel ilkelerine göre uygulamalar yapılmakla birlikte, planlama anlayışı bu dönemden sonra tamamen yadsındı.⁵⁰

⁴⁸ GEVGİLİLİ, Ali, a.g.e, s.106.

⁴⁹ BORATAV,Korkut,a.g.e ,s.81.

⁵⁰ KONGAR, Emre, a.g.e, s.272-275.

Demokrat Parti Hükümeti'nin ekonomi siyaseti , devletin ekonomik yaşamdaki etkinliklerini sınırlamak, özel kesimin gelişmesi için özel girişimleri desteklemek ilkelerine dayanıyordu. Bu uygulama ilkelerinin ardında yatan temel amaç, yabancı sermaye ve dış yardım olanaklarını hazırlamak ve ekonomiyi devletin zararlı etkinliklerinden korumaktı. Ekonomi, hükümetin aldığı günlük ekonomik kararlarla , özel girişimin doğal eğilimlerine göre biçimlendi. Ekonomi üzerinde önemli etkileri olan bu iki öge, her zaman tam bir uyum içinde olmadığından sonuç, iki yönlü bir enflasyon biçiminde ortaya çıktı. Bir yandan talep enflasyonu, öte yandan maliyet enflasyonu, hükümeti, 1958 yılında önemli kararlar almaya zorladı. Ekonomi tarihimizde "4 Ağustos Kararları" olarak bilinen bu önlemler , Türk Lirası'nın değerinin düşürülmesini de kapsıyordu. Fakat , gerekli olan bütün yapısal önlemlere başvurulmadığı için , ekonomik bunalımın getirdiği sorunlar çözülemedi. Ekonomik zorluklar siyasal ve toplumsal tedirginliklerle de pekişti. Gittikçe artan siyasal baskı , sonunda 27 Mayıs 1960 askeri eylemine yol açtı.⁵¹

Ankara'yı bunalıtan Batı stratejisi, 1950'lerin ortalarına doğru Türkiye'de ilk darlıklar , kuyruklar ve Demokrat Parti'yi destekleyen yığınlar arasında kuşku belirmesine yol açacaktı. 1957 seçimleri de Demokrat Parti'nin galibiyeti ile sonuçlanınca ülkenin genel siyasal havası ve hükümet ile karşıt partiler arasındaki ilişkiler iyice kötüleşti. Ekonomik durum kötüleştikçe, hükümete yöneltilen eleştiriler daha da etkili oluyordu.

Dolar cinsinden ithalatın 1953-1958 arasında %40'tan fazla düşmesi ve dış baskıların giderek artan dozu, 4 Ağustos 1958'de doların TL karşısında 2,2 misli değerlenmesi sonucunu doğuran fiili bir devalüasyonun kabul edilmesini kaçınılmaz kıldı. 4 Ağustos Kararları , devalüasyonun yanı sıra , 1953 sonrasında uygulamaya konan dış ticaret kontrollerinin sınırlı ölçüde gevşetilmesine, Milli Korunma Kanunu uygulamalarının

⁵¹ KONGAR, Emre, a.g.e, s.275.

fiilen durdurulmasına , kamu işletmelerinde zamlara ve bütçe açıklarının daraltılmasına dayandırılıyordu. 1958 sonrasındaki üç yıl boyunca , hem Demokrat Parti iktidarı , hem 27 Mayıs'ı izleyen hükümetler , serbest ticaretçi olmaktan çok deflasyonist özellikler taşıyan bu istikrar politikasını ana hatlarıyla uygulamaya devam etmişlerdir.⁵²

27 Mayıs 1960'ta Türk Silahlı Kuvvetleri , Demokrat Parti'nin demokrasiden sapmış olması ve kendi yandaşlarına değişik ve ayrıcalıklı işlem yaparak halkı ikiye bölerek Atatürk devrimlerinden ödünler vermesi gerekçeleriyle hükümete el koydu.

Çalışmalarını Kurucu Meclis'in yaptığı, demokrasiyi korumak için yeni kurumlar getiren ve seçimleri çoğunluk sisteminden nisbi temsil sistemine geçiren yeni Anayasa taslağı 9 Temmuz 1961'de halk oylamasına sunuldu ve seçmenlerin çoğunluğu tarafından onaylandı. 1961 Anayasası ile 1924 Anayasası arasında iki önemli fark vardır. İlk olarak, 1924 Anayasası , Atatürk İhtilali , yurt içinde padişahın egemenliğine karşı yapılmış olduğundan ve bütün güçler Atatürk'ün elinde toplanmış olduğundan , ulusal egemenlik kavramına ağırlık vermişti. 1924 Anayasası , ekonomik etkinlikler bakımından daha "liberal" bir yaklaşıma sahipti. Buna karşılık, 1961 Anayasası , ekonomik bakımından sorumlu ve görevli bir devlet kavramı geliştirdi. Başka bir deyişle, 1924 Anayasası'nda öngörülen "kapitalizme dönük liberal devlet" anlayışı yerine, 1961 Anayasası, "sosyal refah devleti" yaklaşımını getirdi.⁵³

⁵² BORATAV, Korkut, a.g.e ,s.81.

⁵³ KONGAR, Emre, a.g.e, s.164.

Tablo 4- SEKTÖRLERE GÖRE KABA ULUSAL ÜRÜN (GSMH) 1945-1960

(Cari Üretici Fiyatlarıyla Kaba Ulusal Ürünün Yüzdeleri Olarak)

YILLAR	TARIMIN PAYI	SANAYİNİN PAYI
1945	38,4	16,3
1950	41,9	14,6
1955	39,4	16,0
1960	38,2	17,4

Kaynak: KONGAR, Emre, *İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı* , Remzi Kitabevi ,İstanbul s.276.



BÖLÜM 2

GÜNEY KORE’NİN KALKINMA MODELİ

2.1. Güney Kore’nin Kalkınma Modelindeki Temel Faktörler ve Etkileri

2.1.1.Yatırımlar

Ekonomik kalkınmanın temelinde çıktı büyümesinde yatırımların önemi yatar. Yetersiz ulaşım ve iletişim ağı, elektrik gücü ve diğer sermaye yoğun altyapıların eksikliği etkinliği azaltır ve sermayesi yetersiz ülkelerdeki ekonomik hareket maliyetlerini arttırır. Sermaye eksikliğini verimliliğin düşük olduğu yerde az gelişmişliğin kısır döngüsü takip eder, düşük verimlilik gelirleri engeller ve düşük gelir düzeyi de verimliliği arttırmak için yapılacak yatırımları finanse edecek gerekli tasarruflara izin vermez. (Nurkse, 1952) Bu sebep ve yoksulluk sınırına gelmiş fakir ülkelere yardım etme isteği , finansal yatırım için gerekli destekte kar sağladığından planlamacıları sermaye ihtiyacının üzerinde durmaya iter, çünkü sermaye diğer girdilerden daha hızlı transfer edilebilme özelliğine sahiptir . Son yıllardaki ekonomik teoriler, çıktıların emeğin ve sermayenin fonksiyonları olduğu bir ülkede toplam üretim fonksiyonları üzerine kurulmuştur. Yatırımlar ve çıktı büyümesi arasındaki kar, Harrod Domar Modeli ile kuvvetlenmiş, daha sonra büyüme ile ilgili yapılan çalışmalar sermaye oluşumunun ileri endüstriyel ülkelerde (Amerika Birleşik Devletleri gibi) çıktı büyümesinin önemli bir kaynağı olduğunu göstermiştir.⁵⁴

⁵⁴ KUZNETS, Paul, **Korean Economic Development: An Interpretative Model**, Westport, 1984,s: 4.

Harrod ve Domar , yatırımın hem üretim kapasitesini arttırıcı hem de gelir yaratıcı olduğunu göz önünde tutarak; Keynes'in ihmal ettiği birinci nokta üzerinde durdular. Kapitalizmin istikrarlı büyümesi için gerekli şartları araştırırken, her ikisinin birbirinden ayrı olarak kurdukları , fakat aşağı yukarı aynı şeyleri söyleyen modelleri''Harrod-Domar Modeli'' olarak anıldı. Bu model özellikle , az gelişmiş ülkelerin makro plan modeli haline geldi, değişkenleri ölçülebilir olan bir model ortaya çıktı. Harrod sisteminde , büyüme tek girdi çerçevesinde düşünülür; kapital / hasıla oranı ver iken , kapital birikimi tarafından belirlenir. Varolan kapital teçhizatına emek ilavesi, üretimi arttırmaz, emekle kapital arasında ikame yoktur. Buna karşılık ,emek ve teknoloji , büyümenin kayıtlarıdır. Domar'ın sisteminde , ''büyüme sorunu'' tasarruf fonksiyonu ve kapital katsayısının istikrarından doğmaktadır. Eğer yatırımdaki bir azalış, kendiliğinden tüketimdeki artışla telafi edilseydi ve / veya , yatırım daima, kapital yoğunluğunu arttıracak teknik değişimle bir arada gitseydi, bu sorun söz konusu olmayacaktı.⁵⁵

Planlamanın temeli, yatırımların direkt olarak üretim veya harcamadaki paya göre büyümeyi sağlaması ile ilgilidir ve artan sermaye - üretim oranı ile ters orantılıdır.

Sermaye oluşumunu ekonomik büyüme ve gelişmenin anahtarı olarak gören 1950 ve 60'ların planlama desteği ve sermaye kaynağının türü, sonunda planlama başarısızlıkları ve çıktı büyümesini etkileyen fiziksel sermayede yatırım dışı faktörlerin varlığıyla gölgelendi.⁵⁶

⁵⁵ KAZGAN, Gülten, **İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991,s. 297, 304.

⁵⁶ KUZNETS, Paul, **a.g.e**,s. 4.

2.1.2.Beşeri Faktörler

Büyümede başlangıç hızını veren en önemli faktör; İkinci. Dünya Savaşı sonrası dönemindeki uluslararası kültürel değişim oldu. Kore'nin diğer toplumlarla kendini karşılaştırmasına fırsat tanıyan bir bilgi akımı oldu. Bu sayede halkın yaşam standartlarını yükseltmesi için toplu olarak çaba göstermesine yönelik bir uyanış gerçekleşti.⁵⁷

Hızlı ekonomik büyümede ikinci faktör; Koreliler'in emniyetsizliği ve yaşamlarını sürdürmeye yönelik tavırları oldu. Kore tarihine bakıldığında, komşu ülkelerin dış tehditleri, istilaları , işgallerin çokluğu Kore halkının her zaman gergin olmasına neden oldu. Bu güvensizlik ve yeniden ele geçirme hırsı yaşama savaşı ile birleşip başarıya dönüştü.

Üçüncü faktör; Koreliler'in motivasyonunda psikolojik bir etkisi olan ''HAN''dır. Bu kelime Çince olmasına rağmen en sık Kore'de kullanılır ve pişmanlık, hayal kırıklığına uğratma ve intikamdan oluşan duyguları ifade eder. Bu öylesine güçlü bir duygudur ki; dış etkiler olmaksızın bireyin içte birikimi bireyin aklında ve duygularında düzensizliklere yol açabilir, serbest bırakıldığında ya güçlüklerin üstesinden gelmek gibi pozitif bir aksiyona ya da intikam şeklinde negatif bir aksiyona dönüşür. Kore örneğinde, özellikle tarihte zarar görülen dış ilişkiler nedeniyle toplumun tümünün ''han'' birikimine sahip olduğu görülür. Bireysel bazda da Koreliler sosyal statülerini ve yaşam standartlarını yükseltmede ''han''duygusunu bir yol olarak gördüler ki; bunun toplumsal veya bireysel olarak açığa vurulması da aslında planlı ekonomik büyüme programı ilgili politik kararların bir parçasıydı. Kore örneğinde motivasyonu etkileyen

⁵⁷ KWACK, Sung-Yon, **The Korean Economy at a Crossroad: Development Prospects, Liberalizations, and South-North Economic Integration**, 1994, s.42.

güçlerin hepsinin bir arada olması ekonomik büyümede başarılı olunmasını sağladı. Kabiliyet, davranışsal eğilimler, iyi eğitilmiş işgücü ile birleşince (kuşkusuz koloniyel dönem ve savaş dönemin etkileri de bu eğilimleri güçlendirdi.) buna Koreliler'in gösterdiği sebat ve uyumluluk da eklenince başarı gerçekleşti.⁵⁸

2.1.3.Sosyal Organizasyon

Kore'nin dünya ülkeleri arasında belki en homojen nüfus dokusuna sahip olması, Koreliler'in güçlü motivasyonları ve kararlılıkları ekonomik kalkınma başarılarını açıklamaya yeterli gelmez. Asya mucizesinin temelinde insana yatırımın payı büyüktür. Koreliler'in iyi organize olması ve yönlendirilip bu amaca seferber edilmesi, bu başarıda önemli rol oynamıştır. 1960'ların başında oluşan yönetici elit kitle, ülkenin içinde bulunduğu kötü koşulları düzeltmek için bir şeyler yapmayı tasarladığında, insanlar en azından psikolojik olarak hayatlarını değiştirmeye yönelik fırsatları değerlendirmek için hazır dılar. İhtiyaç olunan şey; insan gücünü ve atıl kaynaklarını teşvik ederek harekete geçirmektir.

Yeni kurulan askeri cunta, önceki rejimlerin hazırladığı 1962'de başlayan birinci beş yıllık kalkınma planındaki fikir ve bilgilerin bazılarından yararlandı. Halkı bu çok üstün ulusal amaç için harekete geçirdi ve gerekli kaynakları organize etti. Zaten Kore özellikle Japon Koloniyel Dönemi'nden kalma bir alışkanlıkla tarihinde harekete

geçirilen toplum olmaya alışmıştı. Bu biraz otokratik askeri koloniyel rejimdeki organizasyonun yapısında var olan prensiplerden, biraz da Japonya'nın da yer aldığı Pasifik Savaşı'ndan kaynaklanıyordu. Ordunun politik gücünün artışı, ülkeyi disiplin ve seferberlikten oluşan Askeri Kültür şeklinde tanımlanan şeye bırakmıştır. Devlet içinde

⁵⁸KWACK, Sung-Yeung, a.g.e, s:42-45.

kuralları koyan elit tabakanın ve özel sektör tarafından kabul gören organizasyonların ana prensibi otokratik ve bürokratik olmalarıdır. Konfüçyüs felsefesi bölge uluslarının bürokratik idarelerinin kalitesini yükseltmiş ve bu yoldan kalkınmalarına önemli katkıda bulunmuştur.⁵⁹

Kore toplumunda, insan ilişkilerinde Konfüçyüsçü geleneğin uzantısı olan bir hiyerarşik düzen, farklı statülerdeki insanlar arasında uygunluğu onaylı belli davranış kalıpları vardı ki; özellikle Chosen Hanedanı bu temeli kuvvetli bürokrasiden oldukça yararlanmıştı. Kore ailelerin merkez olduğu güçlü kolektivizm, meslektaşlar arası dayanışma gibi sosyo-kültürel mirasları ekonomik büyümesinde bir avantaj olarak kullandı.⁶⁰

Kore'nin kalkınma modelinin başarısında, bürokrasinin olduğu kadar girişimciliğin de payı büyük oldu.

2.1.4.Karar Alma Mekanizması

Ekonomik planları ve politikaları formüle edip uygulayan karar alma mekanizmasının en önemli özelliği ; Başbakan'ın ve ülke çapında bir organın bu mekanizmaya başkanlık etmesidir. Ekonomik Planlama Komitesi beş ana alt gruptan oluşmaktadır. Bunlar; Ekonomik Planlama Bürosu, Bütçe Bürosu, Ekonomik İşbirliği Bürosu, Teknoloji Yönetimi Bürosu ve İstatistik Büroları'dır.⁶¹

⁵⁹ KWACK, Sung-Yeung, **a.g.e**, s:43.

⁶⁰ KWACK, Sung-Yeung, **a.g.e** s:43.

⁶¹ **Görüş Dergisi**, Tüsiad, Eylül-Ekim 1996, s.35.

Ekonomik Planlama Komitesi, 1961'deki kuruluşundan itibaren Kore'nin ekonomik planlarını ve politikalarını hazırlayıp uygulamada önemli rol oynadı. Ekonomik Planlama Komitesi Başkanı'na aynı zamanda Başbakan Yardımcısı ünvanı da eklenerek, ekonomik olaylara müdahale , kontrol ve koordine etme yetkileri verildi.⁶²

Politik karar alma sürecinde hiyerarşik düzen ; aynı zamanda Ekonomik Planlama Komitesi Başkanı da olan Başbakan'dan Başbakan Yardımcısı'na , ondan sonra da ilgili bakanlara doğru gidiyordu. Karar alma sürecinde özellikle Başbakan'ın Ekonomik Danışmanı önemli rol alıyordu. Özellikle 1960'lı yıllar ve 1970'li yılların başında Başbakan'ın Ekonomik Danışmanı, ekonomik politik kararlar alınmasında ve ekonomi ile ilgili bakanların görevlendirilmesinde Başbakan Yardımcısı kadar etkili veya daha fazla etkiliydi.⁶³

1960'larda hükümet görevlilerinin bir çoğu ki ekonomi bakanları da dahil, Başbakan'ın kendisinin de emekli bir general olması nedeniyle, ordudan emekli generaller ve albaylardan oluşuyordu. Kore'nin ekonomik kalkınma yöntemi, "Genel Yönetim Merkezi" (Karargah) yöntemine çok yakındı. Koreliler'in çoğunun 1960'larda uygulanan ekonomik politikaların kumanda yönetiminin ürünü olduğunu olmasından yakınmasına rağmen, bu tarz bir yönetim, gelişmenin başlangıcında oldukça verimli olmuş ve Park Hükümeti'nin hızlı büyümeye yönelik amacını gerçekleştirmesini sağlamıştır.⁶⁴

Ekonomik gelişme seviyesi yükseldikçe ve ekonomi giderek karmaşılaştıkça, karar alma yönteminin dezavantajları da görüldü. Bu durum özellikle ağır sanayiye büyük

⁶² CORBO, Vittorio, a.g.e., s.47-49.

⁶³ SONG , Pyong - nak, *The Rise of The Korean Economy* , Oxford University Press, Hong Kong, 1990, s.139.

⁶⁴ SONG , Pyong - nak, a.g.e. s.141.

yatırımlarda ve 1970'lerin sonundaki ikinci petrol krizinin arifesinde gemi inşa endüstrisinin yayılmasında kendini gösterdi. Karar alma yönteminin sınırlılığı hem bürokratlar, hem de işadamları tarafından Park Hükümeti'nin sonuna yönelik eleştiriler getirilmesine neden oldu. Chun Doo Hwan Hükümeti görevi devir alır almaz, ekonomik karar alma yönteminde sorumluluğu dağıtacağını açıkladı, Japonya ile Kore'yi birbirine paralel tutan yabancı gözlemcilerin gözünde "Kore Şirketi" nosyonu geçerlilik kazandı.⁶⁵

Japon hükümeti organizasyonlarınca icat edilen "Japon Şirketi" kavramı, Finans Bakanlığı'na , Japon Bankası'na ve Uluslararası Ticaret ve Endüstri Bakanlığı'na dayanıyordu. Japon yönetimindeki Liberal Demokratik Parti, bilhassa politika hazırlama aşamasında önemli rol oynadı. Kore örneğinde ise; politik partilerin ve politikacıların etkisi daha az oldu. Park rejiminde, Park'ın az sayıda yetenekli bürokrat ve teknokrat kullanması politikacıların Başbakan tarafından ihmal edilmesine yol açmıştı. Politikacıların ve partilerin etkisi, Chun Doo Hwan Hükümeti'nde başladı ve Roh Tae Woo'nun yönetimiyle daha da arttı.⁶⁶

2.1.5. Devletin Rolü

Güney Kore'ni kalkınma mucizesinde Konfüçyüs dininin öngördüğü gruplaşma ve imece güdüsü ile tasarruf, disiplin ve atılım geleneklerinin olumlu katkılarından çok devletin rolü önemli yer tutmaktadır. Devletin resmi politikaları ekonomik büyümeyi engellememiş, çoğu kez teşvik etmiştir.

⁶⁵ SONG , Pyong - nak, a.g.e. s:141.

⁶⁶ RO, Chong Hyon, **Public Administration and Korean Transformation: Concepts, Policies and Value Conflicts**, Seoul, 1993,s.73.

Güney Kore’de devletin ağırlığı mülkiyet kanalı ile değil, bürokrasinin etkinliği sayesinde kendini göstermiş, özel kesim devlet bankaları kanalı ile yönlendirilmiştir. Ülkenin gücünü büyütmek isteyen bürokratik kadro ile karlarını azami düzeye çıkarmak isteyen iş çevreleri birbirleri ile uyum içinde çalışmışlardır. Güney Kore’nin politik kurumları, Tayvan’ınki gibi demokratik değil, otoriter, çoğulcu değil korporatisttir. Güney Kore kalkınma yarışında Japonya’dan 15-20, Tayvan’dan 10-15 yıl gecikmeli start almıştır. Bu gecikme, özellikle güçlü bir ekonomi bürokrasisinin oluşturulmasında ve halkın tasarruflarını seferber edip verimli yatırımlara kanalize edebilen bir mali sistemin geliştirilmesinde de söz konusudur.⁶⁷

Güney Kore’nin kalkınması serbest pazar ekonomisinin dinamikleri ile devlet müdahalesinin başarılı bir karışımının sonucudur. Güney Kore’nin attığı ilk önemli adım; toprak reformu, kullandığı en etkin araç da 1980’li yıllara kadar devletin milliyetinde kalan bankalardır. Toprak reformu, tarımda verimi arttırarak ve artan gelir fazlasını ucuz krediler şeklinde sanayiye transfer ederek, toplumsal tasarruf ve yatırım oranlarını asgariye çıkartmış ve toplumdaki gelir dağılımında adil bir denge kurmaya yönelik ilk uygulama olmuştur. Güçlü ekonomi bürokrasisinin kurlar , faizler, kredi ve teşviklerle ilgili kararları , devlet tekelindeki bankaların da uygulamaları ile etkin bir şekilde tatbik edilmiştir, sanayi bir yandan dış rekabete karşı cesurca korunurken,diğer yandan uluslararası rekabete girmeye teşvik etmiştir.⁶⁸

Güney Kore’deki korumacı devlet politikalarıyla ülkemizde uygulanan benzer politikaların iki çok önemli farkı şudur: Birincisi; Doğu Asya ülkelerindeki korumacı politikalar Türkiye’ninkilere oranla çok daha kısa süreli ve ulusal sanayiye uluslararası pazarlarda temsil edecek rekabet gücüne sahip firmaların oluşmasına katkıda

⁶⁷ RO, Chong Hyon, **a.g.e.**,s.64.

⁶⁸ SAKONG, Il, **Korea in the World Economy**, Washington, 1993,s.45.

bulunmaktı. Güney Kore’de korumacılık, ithal ikamesi sisteminin değil, ihracata dayalı kalkınma stratejisinin bir parçasıdır. Devlet gücünü sadece işçileri disipline etmek için değil, sermayenin sahip ve yöneticilerini de hizaya getirmek için kullanmış ve elde edilen fazla tüketim için değil yatırım için kullanılmıştır.⁶⁹

Amsden’e göre Güney Kore’inde kullandığı sübvansiyonlar üçüncü ve son sanayi devriminin simgesidir. Güney Kore’deki sübvansiyonların Türkiye’dekilerden bir önemli farkı da; Kore’de devletin kamu desteği alan çıkar gruplarına performans kıstasları empoze edebilecek güce sahip olmasıdır. Hükümetin sonuçları denetlemedeki ısrarı özel sektörü yatırımlarını arttırmaya ve verimini yükseltmeye zorlamıştır. Devlet, desteklediği firmaların ihracata yönelmeleri yanında yeni teknoloji getirmelerini, araştırma geliştirmeye kaynak ayırmalarını ve iş üstünde eğitim programları oluşturmalarını şart koşmuştur. Devletin elindeki bürokratik araçlar ve otoriter devletin bunları kullanmaktaki rahatlığı devlete yaptırım gücü vermiştir. Tevsi projeleri için gereken izinler, çeşitli ürünler için uygulanan fiyat kontrolleri, sanayi sektörlerine girerken gereken devlet onayı, yurt dışına sermaye transferi için gereken izinler, etkin vergi denetimleri, banka sistemindeki karın ağırlığı, kanunun elindeki manivelaların en önemlileridir.⁷⁰

Başka ülkelerde bulunmayan disiplinin Kore’de mevcudiyeti, politika oluşturan ve yöneten kesimlerin farklı yeteneklerinden kaynaklanmadı. Tarihi nedenlerle devlet özel sektör ve işçi kesimi üzerindeki gücünü konsolide edebildi. 1960’ların başında devlete meydan okuyabilecek mali güç odakları yoktu. Çünkü müstemleke döneminden kalma bankacılık sistemi yeniden devletleştirilmişti; iş çevreleri de finans kesimi gibi zayıf ve devletin himmetine muhtaçtı; işçi sınıfı ufaktı; toprak reformu sonucu kırsal kesim de

⁶⁹ DRUCKER, Peter, **Yeni Gerçekler**, Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları, s.21.

⁷⁰ ALTAN Mehmet, **Yeni Dünya Düzeni**, Sabah Gazetesi ,16 Ekim 1992.

devlete baskı yapabilecek ağalardan temizlenmişti. Geç sanayileşmiş başka toplumlarda bu tür ağalar devletin otoritesine meydan okuyarak, onu rantları ön plana çıkartma yönüne çekebilirler. Karşılıklı sübvansiyon sistemi olan ve toprak reformunu gerçekleştirmiş bulunan Japonya, Kore ve Tayvan'da büyümenin daha hızlı olması bir rastlantı değildir.⁷¹

Güney Kore'de ihracatın büyüme hızı, sadece devletin teşvik sisteminin başarısını göstermez, aynı zamanda devletin müdahalelerinin selektif olup, hükümetlerin serbest piyasa ekonomisine işlerlik kazandırmadaki ısrar ve başarılarını da kanıtlar.⁷² Liberizasyon Kore'de 1965 yılı civarında gerçekten gerçekleşti, kurda devalüasyon yapıldı, ticari faizler yükseltildi, belirli malların ithalatı serbest bırakıldı ve Japonya ile diplomatik ilişkilerin kurulması rekabetin temposunu arttırdı. 1980'lerde bankaların özelleştirilmesi ile ekonomik liberalizasyon yeni bir ivme kazandı; yeni askeri idareciler ve ekonomiden sorumlu yetkililer iki on yıllık devlet kontrolünü ters yüz edebilmek ama büyük firmaların üzerindeki disiplin gücünü de kaybetmemek için liberalizasyona yöneldiler. Bu yaklaşımı Dünya Bankası ve Kore İşverenler Federasyonu da destekliyordu. Neticede, özelleştirme ve finansal piyasalara özgürlük tanıma yolunda önemli ilerleme sağlandı. Yabancı sermayenin girişi kolaylaştı, fiyat kontrol ve fiyat destekleme sistemleri daraltıldı. İthalatın serbestleştirilmesinden olumsuz etkileneceklerini savunan "Chaebol"lara taviz olarak finansal sistem çok daha esnek ve serbest hale getirildi ve "Chaebol"ların bu sektöre girişine imkan verildi. Ülke kaynaklarını ucuz krediler yolu ile dünya pazarında rekabet edebilen "Chaebol"e aktarırken, yabancı firmaları Güney Kore pazarından uzak tuttu. Kore'deki fiyat kontrol ve koruma sistemleri iç pazarda tahmin edilenden çok daha az çarpıklığa yol açtı. Çünkü, ekonomi ihracat kanalı ile büyük ölçüde dünya ekonomisi ile bütünleşmişti.

⁷¹ United Nations, **Handbook of International Trade and Development Statistics 1983**, s.446

⁷² United Nations, **The Sex and Distributions of Population 1990**,s.224.

Japonya'da da Kore'de de politik ve bürokratik kadroların çoğunluğu ideolojik olarak serbest piyasa sistemini benimsemişlerdi.⁷³

Serbest pazar sisteminin garantörleri arasında Kore ekonomisini sürekli olarak yakından izlemiş olan Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu(IMF) gibi batı ekonomik sisteminin zirve kuruluşları da vardı. Kore'ye önemli ölçüde ekonomik ve yaşamsal önemde askeri yardım yapan Amerika da sürekli olarak serbest Pazar sisteminin önemini vurgulamaktaydı. Son olarak, büyük bir çoğunluğu Amerikan üniversitelerinde eğitim görmüş olan Koreli üst bürokratların da genel ekonomi formasyonunun neoklasik kuram çerçevesinde şekillendiğini ve neoklasizmin serbest piyasaya olan inancı politikalarına yansımıştır. Neoklasik kuramdan hareketle ve Batı'nın temel uluslararası ekonomik stratejilerinin gereği olarak 1960'lı yıllarda Dünya Bankası gibi uluslararası ekonomik kuruluşlar ve Amerika Hükümeti Kore'nin büyük demir-çelik ve gemi inşa yatırımları yapmasına şiddetle karşı koydular. Park, tüm engellemelere rağmen bu yatırımlarda ısrarlı oldu ve ortaya bugün dünyanın en büyük ve en yüksek verimli tersanesi olan özel Hyundai Heavy Industry (HHI) ve günümüzde birçok Amerikan demir-çelik firmasına idari ve teknolojik danışmanlık hizmeti satan kamuya ait POSCO şirketleri çıktı. 1970'li yılların başında şirketin kredi talebini, bu sektörde Kore'nin mukayeseli avantajı olmadığı iddiası ile geri çeviren Dünya Bankası 1987 tarihli bir raporunda POSCO'yu "muhtemelen dünyanın en verimli çelik üreticisi" diye tanımlıyordu.⁷⁴

⁷³ Economist, "A Survey of Asia", 30 Ekim 1993 , s.7.

⁷⁴ KOZLU Cem, *Türkiye Mucizesi İçin...Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara , 1994, s.150.

Tablo 5- KAMU HARCAMALARININ ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMASI

ÜLKE	GSMH'NİN %'Sİ OLARAK KAMU HARCAMALARI,1982	SABİT YATIRIMLARIN %'Sİ OLARAK KAMU HARCAMALARI (YILLAR)
Latin Amerika		
Arjantin	21,6	19,6 (1978-1980)
Brezilya	21,8	22,8 (1980)
Şili	37,6	12,9 (1978-1980)
Meksika	31,7	29,4 (1978)
Peru	18,0	14,8 (1978)
Venezuela	29,6	36,3 (1978-1980)
Kolombiya	14,0	8,9 (1978-1980)
Doğu Asya		
Kore	19,5	22,8 (1978-1980)
Tayvan	-	32,4 (1978-1980)
Tayland	19,9	12,8 (1978-1980)
Filipinler	12,2	10,9 (1978)

Kaynak: KOZLU Cem , Türkiye Mucizesi İçin...Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara , 1994, s.152.

2.1.6.Finansal Reform Oluşumu ve Etkileri

Kore mali sistem reformunun amacı; kredileri daha etkin yerlere vererek maliyetleri önemli ölçüde azaltacak bankalar ve mali kurumlar geliştirmektir.⁷⁵

Japonya ve Güney Kore'nin uygulamaları ve elde ettikleri sonuçlar , bir ülkenin uluslararası işbölümündeki yerini seçip gerçekleştirmek için finans politikalarının önemli bir alet olduğunu göstermektedir. Kalkınma amacına yönelik finans politikaları :

- devletin planladığı ekonomik yapıyı gerçekleştirmek için yatırımları yönlendirmesine imkan yaratır;

- finansal kaynakların maliyetini ve kaynak arzının ve maliyetinin istikrarını sağlayarak,yatırımcılara uzun vadeli tasarlama imkanı verir;
- uluslararası piyasalarda yerli firmaların rekabet etmeleri için finansman maliyet avantajı yaratır.⁷⁶

Kore'deki finansal sektör, geçmiş otuz yılda kullanılan , finansal kurumları hükümet kontrolü altında tutmayı da hedefleyen, büyümeye dayalı stratejinin bir sonucu olarak, tasarrufları yatırım projelerine aktarmada etkin olmaktan uzaktır. Hükümete dayalı finansmanın büyümenin her aşamasında başarılı olabileceğini düşünmenin hatalı olacağının anlaşılması, finansal sektör üzerine birçok çalışmanın yapılmasına sebep olmuştur. Banka harici finansal kurumların kurulmasında, sermaye piyasalarının ilerlemesinde ve yeni finansal araçlar çıkarmada bu çalışmaların çok büyük faydaları olmuştur. Fakat tüm önerilere rağmen, hükümet politikaları değişmemiştir. Özellikle 1960 ve 1970 senelerinde yapılan tüm reorganizasyonlar , ekonomik büyüme, tasarrufu maksimize etme ve bunları büyüme için uygun yerlere yerleştirme amacı gütmüştür.⁷⁷

1970'lerin büyük ağır sanayi ve kimyasal sanayi projelerinin çökmesinden sonra, hükümet finansal sistemle ilgili çalışmalar yapmış ve bu çalışmaları yapan komitelerin önerilerine göre, 1980'lerde düzenleyici bir çok tedbir almıştır. Ancak , hükümet yönetiminin yeterli derecede değişmemiş olması nedeniyle bu reform tatminkar olmamıştır. Örneğin, mülkiyet devrinden sonra bile, hükümet banka sistemini kontrol etmeye devam etmiştir. Reformun başarısız olmasının sebeplerinden birisi; hükümetin bunun ne anlama geldiğini bilmemesiydi. Başarılı bir değişim, finansman için olduğu

⁷⁵ LEE, Jay Cho, YOON, Hyung Kim, **Korea's Political Economy: An Institutional Perspective**, Westview Press, Boulder, 1994, s.349-350.

⁷⁶ ÖNDER, İzzettin, OKTAR Türel, EKİNCİ Nazım, SOMEL Cem, **Türkiye'de Kamu Maliyesi, Finansal Yapı ve Politikalar**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1993, s.115.

⁷⁷ KWACK, Sung Yeung, a.g.e, s.115.

kadar, kendi kendine yeten ekonomi için de gerekliydi.⁷⁸ 1980'lerde alınan pek çok mali bağımsızlık önlemi , devlet, holdingler ve yabancı bankaların amaçlarının birbirine yakınmasından kaynaklanmıştır.⁷⁹

Finansal reformu oluşturmada, birçok şartı yerine getirmek gerekir. Bunlardan ilki, kredilerdeki hükümet müdahalesinden kurtulmak. Kore'de, tüketicilere verilen kredilerden önce, ticari banka önce Kore Bankası'na başvurur onay alır, Kore Bankası da hükümetten onay alırdı. Kredilerdeki bu durum, 1960'larda iki kurumsal değişiklik ile karşılaştı. Bunlar; ''Finansal Kurumlarda Geçici Kanunlar'' ve ''Kore Bankası'nın Yönetmeliğinin Revizyonu'' idi. (Birincisi 1980'de kalktı, ikincisi ise halen yürürlüktedir.) Bu iki değişiklik ile hükümet bu bankaları otonomiden yoksun bıraktı.⁸⁰

Kore'nin finansal kurumları , karar alma yetkileri olmaması nedeniyle sadece tasarrufları tutmada görev yapar, bunu dilediğinde kullanamazdı. Japon Koloniyel Dönemi'nde de Japonlar finansal kaynakları kendi yararlarına kullanmışlardı ki yetki verilmemesinin sebepleri arasında bunun da etkileri göz ardı edilemezdi. Ekonomi hacminin büyümesi ve yapısal olarak kompleks bir hal alması, hükümet kontrolünün ekonomiye zarar vermesine neden oldu. 1970'lerin ortasında alınan zayıf yatırım kararlarının en önemli sebebi; bu çok kontrollü kredi sistemi oldu. Ayrıca uzun süre bankacılığın hükümete dayalı kalması, iyi yetişmiş yöneticilerin işbaşına gelmesini gereksiz kıldı. Kore'de banka karlılığının çok düşük olmasına rağmen, çok fazla banka olmasının da sebebi; hükümet müdahalesi ve yetersiz yönetimdir. Bankaların karlılığını arttırmak için bankaların kullanılmayan varlıklarının nasıl kullanılması gerektiği üzerine getirilen öneriler şunlardır.⁸¹

⁷⁸ KWACK, Sung Yeung, a.g.e.,s.116.

⁷⁹ KWACK, Sung Yeung, a.g.e.,s.112.

⁸⁰ KWACK, Sung Yeung, a.g.e.,s.116.

⁸¹ KWACK, Sung Yeung a.g.e.,s.117.

- Mali açıdan sıkıntıda olan bankalara Kore Bankası'ndan özel krediler verilmesi;
- Batık kredilerin hisseye çevrilmesi;
- Batık kredileri hükümet borçları ile kompanse etmek;
- Kredi oranları ile oynayarak bunu düşük tutarak karları arttırmak.

Kore'de finansal sistem operasyonlarına yapılan eleştiri geniştir. Birinci eleştiri ; banka memurlarının borçlulardan rüşvet aldığı iddiasıdır. Kore'de reel faizlerin düşük olması nedeniyle kredi kullananlar bundan bir getiri sağlarlar ve hatta bu getiriyi banka görevlileri ile de paylaşırlardı. İkincisi; ticari bankaların etkin olmayışıdır. Reel gelir içinde ekonomik büyümenin oranı ile tasarruf sahiplerine ödenen reel faiz oranı arasındaki faiz oranı çok belirgindir. Oysa reel faiz oranı , reel gelir büyümesine yaklaşık veya eşit olmalıdır. Çünkü reel gelirdeki büyüme oranı sermayenin getirisiidir. Finansal ortamın daha rekabetçi ve dengede olması, gelirin büyüme oranının reel faiz oranına daha yakın olması demektir. Reel faiz oranlarının 1980'lerde pozitif olmaya başlaması, pek çok Kore firmasının faaliyet karının faiz ödemelerine göre düşük kalmasına neden olmuş ve devlet iflasları önlemek amacıyla başarısız firmaları sübvans etmek zorunda kalmıştır.⁸²

1980'lerde Kore bankaları özelleştirilmiş olsa da; hala devlet kuruluşları gibi hareket etmektedirler. Faiz oranı tabanları ve yönetsel yönlendirme devletin bir uzantısıdır. Kore mali sistemi etkin değildir; ödeme hizmetlerinin maliyeti yüksektir ve mali kararlar şeffaf değildir. Yatırım kaynakları kredilerin ucuz olması nedeniyle, gereğinden fazla büyük projeler için harcanmıştır.⁸³

⁸² LEE, Jay Cho, YOON, Hyung Kim, *a.g.e.*, s.349-350

⁸³ LEE, *a.g.e.*, 349-350.

2.1.7.Devlet, Finans ve Chaebol İlişkileri

Kore mucizesinin gerçekleşmesinde,güçlü,iyi donatılmış merkezi bir bürokrasi ile birlikte,ekonomiye doğrudan müdahale eden devletin yanısıra dışa dönük üretim yapan özel firmalar önemli rol oynamışlardır. Devlet hem özel sektörü desteklemiş, hem de kaynakların dağılımı ve etkin kullanımı konusunda piyasalara yardımcı olmuştur.

Bugün Kore'nin sanayileşme sürecinde en çok tartışılan konulardan birisi de devlet ile "Chaebol"lar arasındaki ilişkiler olmuştur. Öncelikle kredilerin dağılımı konusunda ve devlet ile büyük şirketler arasında ilişkiler ön plana çıkmıştır. 1961'de askeri yönetimin işbaşına gelmesi ile birlikte ülkedeki tüm ticari bankalar devletleştirilmiştir. Öncelikle "Kore Kalkınma Bankası" ile küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri destekleyen "Sanayi Bankası"tamamen hükümetin kontrolü altındadır.⁸⁴

Hükümetin kontrolü altındaki ticari bankalar, öncelikle ihracata yönelik imalat sanayi sektörünü desteklemiştir. 1970 yılından itibaren bu destek ağır ve kimya sanayine yönelmiştir. Bu sektörlere aktarılan kaynak 1970-1974'de %20'den 1980'de % 29'a yükselmiştir. Asıl önemlisi; dış kaynakların önemli bir bölümünün de yine bu sektörlere aktarılmış olmasıdır. Burada tartışılması gereken konu, devletin mali piyasaların işlevini üstüne alıp, kaynakları nasıl etkin bir şekilde dağıttığı konusudur. Bu sorunun cevabının birinci ayağı, ülkenin iyi bir zamanlama ile dışa açılmasıdır. Dış piyasalara yönelmiş firmaların oyunu uluslararası piyasalara göre oynaması gerekmektedir. Bunun dışında devlet, çıkardığı yasalar, yönetmelikler ve kurduğu denetim mekanizmaları ayeinde verilen kredilerin , teşviklerin akıbetini ve kullanılışını adım adım izlemiştir. Güçlü ve amaçlarına ulaşmaya kararlı bir devletin gayesi dışına çıkan uygulamaları, zamanında iyi

⁸⁴ Görüş Dergisi, TÜSİAD, Eylül-Ekim 1996, s.28.

yetiştirilmiş bürokratları sayesinde önleyebilmiştir. Son noktada eğer firmaların sayısı kontrol edilebilir düzeyde ise, devlet- özel sektör ilişkisi kaynakların dağılımında kolaylık sağlayabilmektedir. Tüm bu aşamaları geçen Kore ekonomisi, ileri aşamada piyasa ekonomisine geçebilmesi için her türlü yapısal değişikliği gerçekleştirmiş ve kurumlarını hazırlamıştır.⁸⁵

Türkiye ise, devlet kaynak dağılımının önemli bir bölümünü kendisi yönlendirdiği halde, kaynakların dağılımı öncelikle iç pazara yönelik firmalara verilmiştir. Bunların dışa açılması konusundaki teşvikler, 1980’li yıllarda mümkün olmuştur. Devlet bankalarının kaynak dağılımında ekonomik amaçlar ,yerini politik kriterlere bırakmış, verilen kredilerin nerede ve nasıl kullanıldığı konusu izlenememiştir. Ayrıca, devlet bankaları verimli çalışmayan kamu kuruluşlarını rehabilite etme veya özelleştirme yerine bunların açıklarını finanse etmeye devam etmiş, piyasadan çekilmesi gereken yerli firmalara kaynak aktararak, kurtarma yolunu seçmiştir. Öte yandan, mevcut kaynakların üretim dışında ve verimli olmayan alanlarda kullanılması için aldığı önlemler yeterli olmamıştır.

2.1.8. İşgücü

Kore’nin büyümesinin temel kaynağı işgücünün etkin kullanımıdır. Ülkenin kalkınmasında devletin ve müteşebbislerin rolü olduğu kadar emek arzının yüksek oluşu da ana faktördür. Hükümetlerin başarısızlığı ve birçok sosyo-politik krizlere rağmen ekonomi sağlam adımlarla büyümeye devam etmesini işçi veriminin limitsiz arzına borçludur. Hükümetlerin gelişme politikalarını İşgücü politikalarını başarı ile uygulayabilmelerinde düşük ücretleri kabul eden sınırsız işgücünün rolü büyüktür. Buna rağmen demokrasi rüzgarlarıyla birlikte 1987 Ağustos’undan itibaren işgücü - yönetim

⁸⁵ Görüş Dergisi, a.g.e., s.28-35.

ilişkilerinde de değişiklikler olmuştur. Son yıllarda önemli sayıda işçinin çalışma koşulları yüksek ücretlere rağmen iyileşmiştir. ⁸⁶

2.1.8.1.İşgücü Verimliliği

Kore işgücü açısından 1960'ların başlarında W.A.Lewis'in de karakterize ettiği gibi sınırsız bir emek arzına sahipti. Endüstriyel sektör küçüktü , 5 işçiden fazla kişi çalıştıran işyerlerinin sayısı sadece 235.000 idi ve buralarda çalışanlar toplam işgücünün %15,6'sıydı.⁸⁷ Kırsal kesimde gizli işsizlik yaygındı.1960 yılında, öğrenci ayaklanması olduğunda, potansiyel emek gücünün sadece %57'si tam istihdam edilmişti. Tam anlamıyla işsiz olanların oranı ise %2,9'du. Kırsal kesimde çalışanlar, emek yoğun endüstrilerde basit teknolojileri kullanan firmalarca belirlenen geçimlik ücretle çalışmayı amaçlamaktaydı. Yoğun büyüme istihdam artışıyla birlikte başladı. Emek arzının fazlalığı büyümenin temeli idi. İşgücündeki bu artış istihdam edilebilir işgücünün artan oranının ekonomi tarafından emilişini mümkün kıldı. 1963-1991 yılları arasında işgücünün imalat sektöründe artışı oldukça fazlaydı. ⁸⁸

İşgücü verimliliğindeki artışı ölçmek, kişi başına çalışma saatinin gerçekçi olmaması ve verilerin eksikliği nedeniyle güçtü. Buna rağmen bu soruya dair yapılan istatistikler imalat sektöründeki işgücü verimlilik artış oranı, artış ve azalışlara dair veriler taşısa da artış eğilimlidir. İmalat harici endüstrilerde işgücü verimlilik artışı daha yavaş olmuş, fakat muntazam olarak tüm endüstrilerde yüksektir. Bu yüksek işgücü verimlilik artışı, iyi donatılmış işgücünün olduğu , işgücü kalitesinin de yetenek,bilgi, endüstriyel işlerde tekniğin ve çalışma günleri ile saatlerinin artması bakımından gelişmelerin olduğu bir

⁸⁶ CHO, Soon, **The Dynamics of Korean Economic Development**, Washington, Institute for International Economies, s:83.

⁸⁷ CHO, Soon, **a.g.e.** , s:84.

⁸⁸ CHO, Soon, **a.g.e.**, s:84.

ekonomide yeterliydi. Tüm bu faktörler hala da etkisini sürdürmektedir. Koreli işadamları bu dönemlerde güçlü yatırımlar yaptı. 1960'lar boyunca, iş çevreleri hafif endüstrilerin tüm kollarındaki fırsatları değerlendirdiler. Yatırımlar arttıkça sermaye/ürün(hasıla) oranı düşük , beklenen kar oranı yüksek kaldı. Bu yüzden firmalar dışarıdan sermaye ve teknoloji ithaline yöneldiler.⁸⁹

Tablo6 - KORE'DE İMALAT, MADENCİLİK VE ELEKTRİKTE 1971-1991 YILLARI ARASINDA İŞGÜCÜ VERİMLİLİK ORANLARI

FİZİKSEL VERİMLİLİK ARTIŞ ORANI				MARJİNAL FİZİKSEL VERİMLİLİK		
Yıl	İmalat	Maden	Elektrik	İmalat	Maden	Elektrik
1971	4.7	8.1	11.1	0.53	0.82	1.05
1972	12.7	4.0	12.5	0.53	3.71	-3.29
1973	8.4	8.7	20.7	0.37	2.07	2.83
1974	7.0	1.5	3.8	0.49	0.62	0.70
1975	7.5	0.9	3.5	0.83	0.90	0.69
1976	7.0	0.5	9.1	0.48	0.58	1.30
1977	10.9	4.2	17.2	0.82	1.61	-5.0
1978	12.0	1.9	15.6	0.91	0.44	5.00
1979	15.8	7.4	1.0	-1.83	0.00	0.88
1980	10.6	3.7	-0.9	0.09	0.22	0.65
1981	18.2	0.2	7.4	-1.60	0.70	10.20
1982	7.8	3.7	3.8	-3.70	3.00	1.96
1983	13.6	4.3	6.5	8.36	-0.15	1.88
1984	10.5	5.4	1.1	3.39	1.97	1.08
1985	7.1	5.0	4.6	-1.18	1.34	2.32
1986	18.0	1.1	0.7	8.84	1.04	0.94
1987	14.5	4.0	6.7	5.44	-2.17	1.99
1988	-1.9	4.7	1.9	1.07	0.08	1.23
1989	9.8	15.6	19.8	-0.65	0.50	-1.50
1990	15.7	13.1	44.4	-2.17	0.60	-0.85
1991	16.3	8.1	28.6	-2.21	0.29	-1.23

Kaynak: CHO, Soon, *The Dynamics of Korean Economic Development*, Washington, Institute for International Economics, s:85.

⁸⁹ CHO, Soon, a.g.e.,s.:84.

1972’de kimyasal endüstriler ve ağır sanayiye geçmesiyle Kore birçok yatırımı kopya edilmesine tanıklık etti. Ekonomi bu aşamada birçok engelle karşılaştı, yetenekli işgücü darlığı, teknolojik know-how, yönetsel yetenek, finansal kaynak yetersizliği, ürünlere yetersiz talep gibi. Bu olayların sonucunda yatırımların marjinal etkinliğinde bir gerileme oldu, fakat 1970’lerde yüksek yatırım oranı, işgücünün marjinal fiziksel verimliliğini yükseltti.⁹⁰

İşgücü verimliliğindeki gelişmenin bir bölümü, işçilerin bilgi, yetenek ve heveslerinden kaynaklanıyordu. 1950’lerde eğitimin yayılmasının da etkisiyle, genellikle işçiler tahsilli ve işlerinin gerektirdiği bilgi donanımına sahipti. Yeni istihdam edilen işçilerin morali, ümitsizlikten kurtulmanın etkisiyle yüksekti. Modern sektörlerde istihdam ve şehir hayatının çekiciliği işçileri memnun etmeye yetmişti. İşçiler yeni şeyler öğrenmeye ve uzun saatler çalışarak ücretlerini yükseltmeye hevesliydi. Uluslararası standartlara göre, reel ücret düzeyi, kesinlikle düşüktü, fakat zamanla yükseldi ve bu durum işçilerin daha fazla ve uzun çalışması için kışkırtıcı bir dürtü oldu.

2.1.8.2. Ücret Düzeyi

Kore’de ücret düzeyi oranları 1960’ların başlarından itibaren geçimlik düzeyin üstüne çıkmaya başladı. EK.4’te imalat sektörlerinde 60’lı yıllardaki nominal ücret artışlarını gösterir. Nominal ücret oranlarındaki artış, tüketici fiyatlarındakini geçtiğinden beri, reel ücret oranlarında hemen hemen 1960’ların başlarından beri artış başlamıştır. Reel ücret oranı, bu dönemde hemen hemen aralıksız olarak artmıştır, hatta 1967 - 1969- 1976 - 1978 ve 1980 -1990 yıllarında ardışık yüksek artışlar kaydedilmiştir.⁹¹

⁹⁰ CHO, Soon, a.g.e. s.85.

⁹¹ CHO, Soon, a.g.e. s.86

İhracat ve ithalat ikame süreçlerinin başlangıcından 1960'ların sonuna doğru çok çeşitli tüketim mallarının büyük bir kısmı neredeyse ülke içinde tamamlanıyordu. Nominal imalat ücretleri fiyatlar düzeyindeki artıştaki bir uçtan diğerine gidip gelmenin dışında belli tip işlerdeki işgücü darlığını yansıtıyordu. Toplam işgücü "limitsiz" diye tabir edilecek kadar yüksek bir arza sahipti, ama darboğazlar nedeniyle işgücü talebindeki artış kolaylıkla bu alandaki ücret oranlarını yukarıya çekti. Kore'de ücret düzeyi artışında baskı yapan bir başka unsur, işgücünün eğitim düzeyindeki ilerlemeydi. Çünkü, belli işler kolej mezunu olmak gibi vasıflara sahip çalışanlar gerektiriyordu ve bu tip insanların sayısı azdı. Darboğazların ortaya çıkması, sadece işçilerin düşük sayıda olduğu spesifik sektörlerdeki ücret oranlarını arttırmadı, nihayetinde tüm ücretleri arttırdı. 1967 -1969 yıllarında ücret artışlarında görülen hızlı artış bu darboğazların yansımasıdır.⁹²

İşgücü darlığı problemi, 1974'te hükümetin ağır sanayi ve kimyasal endüstriyi geliştirmek için harcadığı çabanın ardından daha belirgin bir hal aldı. Nominal ücret düzeyi, 1974'te arttı ve 1970'lerin sonlarına kadar %30-%35'lerde kaldı. Ücret artış oranı, 1979-1980'lerde enflasyon hızlanırken yatıştı. Bu yüzden reel ücret düzeyi 1980-1981 yıllarında (-) oldu.⁹³

1974-1979 dönemi Kore ekonomisi için bir dönüm noktası oldu, emek arzının yoğun olduğu dönem bitti ve emek kıtlığı yaşanmaya başladı. 1970'lerdeki büyük ücret artışları sadece genel işgücü arzındaki daralmadan değil, zorla ağır sanayi ve kimyasal endüstrilerin hedeflenmesinin neden olduğu darboğazlardan da etkilendi. Ağır sanayi ve kimyasal endüstrilerdeki yatırım hamlesine öncelikli endüstrilerdeki firmaların rekabetleriyle ücretlerin artması da eşlik etti. Bu firmalar, gittikçe artan nadir nitelikli

⁹² CHO, Soon, a.g.e. s:88

⁹³ CHO, Soon, a.g.e. s:88.

işgücünü de işe almak için kolejlerden yeni mezun gençleri çekmeye başladılar. Kore'de ücretlerin ve maaşların standartı bu yeni kolej mezunları tarafından belirlenmiş oldu ki bu, diğer tip çalışanların maaşlarının da buna göre ayarlanmasını sağladı. Yüksek kaliteli işgücü darlığı sürekli bir problem halini aldı, 1970'lerin ikinci yarısında bu durum daha belirginleşti. Kimya ve ağır sanayi yatırımları yatıştırken , yüksek kaliteli işgücü için talepte aşırı bir şişme oldu ve ücret artış oranı normal parametrelere geri döndü.⁹⁴

1987'den itibaren ülkenin sürüklendiği demokratikleşme hareketi, daha yüksek ücretler ve daha iyi çalışma koşulları için yoğun talebe neden oldu. Yıllık ücret artış oranı ortalaması 1989-1990 yıllarında yaklaşık %22 oranında arttı, ama imalat endüstrilerinin çoğunda bu artış daha yüksek gerçekleşti.⁹⁵

Koreli işçiler , 1960-1970 yıllarında hükümetin firmalara tanıdığı özel yardımları haksızlık olarak yorumluyorlardı. Çünkü işverenlerin sermaye birikiminin kaynağı onlardı ve daha çok pay hak ediyorlardı ve dahası firmalar finansal açıdan zor durumda kaldıkça devlet onlara destek veriyordu.⁹⁶

Özellikle, önemli olan bir diğer nokta; uluslararası grup şirketlerin sayısının küçük ve orta ölçekli işletmelerin sayısından daha fazla artması ve ücretlerin bu tip yerlerde daha yüksek olmasıydı. Ücretler bir sektörde yükselince öncelikle diğer sektörlerden de ücretlerin yükselmesi yönünde talepler geliyordu. Büyük şirketler, genellikle işçilerin yüksek ücret taleplerine cevap verebiliyordu, çünkü onlar için toplam maliyetler içinde ücretlerin nispi payı düşüktü. Bu ücret artışları, daha çok emek yoğun çalışan, ancak

⁹⁴ CHO, Soon, *a.g.e.* s:88.

⁹⁵ CHO, Soon, *a.g.e.* s:89.

⁹⁶ CHO, Soon, *a.g.e.* s.88.

çeşitli baskılarla ücretleri arttıran ve kalifiye işgücünü çekmesi güç olan işletmeleri etkiledi.⁹⁷

1990 yılında reel ücret artış oranı düştü, endüstriyel ilişkiler , 1990'dan beri işçilerin, yöneticilerin ve hükümetin çabalarından ileri gelen belirli bir ilerleme kaydetti. 1991'de nominal ücretler %17 oranında arttı, fakat reel ücretler sabit %6,5 oranında arttı. 1992'de nominal ücretler,yumuşak bir düşüş göstererek %15 oranında yükseldi.⁹⁸

Aşağıdaki tablodan da görüleceği gibi Güney Kore, ucuz üretici ülkelerin çoğu karşısında bir "ücret avantajı"na sahiptir. (Tayvan ve 1978'de tekstil piyasasına Güney Kore'nin en büyük rakibi olarak giren Çin hariç.) Ayrıca bu tür bir karşılaştırmayı kur farkları, kar payları ve emek üretkenliği gibi çok çeşitli faktörler de etkiler. Güney Kore'de son derece düşük olan ücret düzeyi, çalışan halkın ortalama yaşam düzeyini de yansıtır. Ülkede 1975 yılından beri ücretler Japonya'dakinin 1/7'si ve ABD'dekinin kabaca 1/2'si kadardır.⁹⁹

Tablo 7- 1978 YILI TEKSTİL FİYATLARINA İLİŞKİN ULUSLARARASI BİR KARŞILAŞTIRMA (Dolar)

ÜLKE	ÜRÜN				
	KADİFE (PAMUK) METREKARESİ	GÖMLEK (PAMUK) YÜZDESİ	KRAVAT (İPEK) DÜZİNESİ	ÇORAP(PAMUK) DÜZİNESİ	PANTOLON (PAMUKLU) YÜZDESİ
GÜNEY KORE	3,17	32,83	40,95	6,08	34,71
TAYVAN	7,82	40,05	-	5,30	32,78
ÇİN	-	35,10	40,16	2,71	27,78
HONG KONG	-	40,14	53,37	6,87	87,77
İTALYA	6,92	334,03	75,40	17,23	372,79
F.ALMANYA	8,50	443,59	125,00	21,52	100,25
A.B.D.	8,17	118,39	86,50	11,37	125,75

Kaynak: LUTHER, Hans Ulrich, *Güney Kore Bir Model Olabilir mi?* , Belge Yayınları, İstanbul,1984,s.160.

⁹⁷ CHO, Soon, *a.g.e.* s.88.

⁹⁸ CHO, Soon, *a.g.e.* s.89.

⁹⁹ LUTHER, Hans Ulrich, *Güney Kore Bir Model Olabilir mi?* , Belge Yayınları, İstanbul,1984,s.160.

2.1.8.3.Ulusal Gelir İçinde İşgücünün Payı

Ücret artış oranlarıyla ilgili tabloda, imalat sektöründe reel ücret artış oranlarının 1967'den 1969'a ve 1976'dan 1978'e kadar belirgin hızlı yükselişler yaptığı görülür. 1981-1986 yılları boyunca, reel ücretlerin yıllık artışı ortalama 6,1 oranında arttı. Bu artış oranından Kore'de ücret artışlarının geçimlik düzeyde tutulduğu sonucu çıkarılabilir. EK.1 benzer sonuçları gösterir. Tablonun ikinci sütununda işçilerin GSMH içindeki payı görülmektedir. 1971'de bu pay gelişmiş ülkelerdeki paydan daha düşüktür, fakat ileriki yıllarda artmıştır. Bu veriler Koreli çalışanların 1987 yılına kadar tam olarak uygun ücreti alamadığını gösterir. Ücret düzeyi, demokratikleşme hareketinin başladığı yıl olan 1987 sonrası artışa geçmiştir ve Güney Kore artık bir düşük ücret ülkesi değildir.¹⁰⁰

GSMH içindeki işgücü payı, sadece emek refahının ölçüsü değildir, çünkü GSMH'deki işgücü payı istihdamdaki artışları yansıtır. Çalışanların refahından söz edebilmek için reel ücret artış oranı en azından GSMH artış oranına eşit olmalıdır. Bu oran tablo 5.3 'ün son kolonunda görülür ki, bu oran oldukça düzensiz değişmektedir. Bununla birlikte, 1971-1991 döneminin ortalama oranı kesinlikle birden büyüktür ki, bu çalışanların refah düzeyinin gelişmesinin (artmasının) belirtisi olarak yorumlanabilir. Ücret artış oranı ve istihdam oranının toplamı, 1970'lerde 1971 hariç GSMH artış oranını aşmaktadır. Bu eğilim 1989-1992 yıllarında da devam etmiştir.¹⁰¹

¹⁰⁰ CHO, Soon, **a.g.e.** s.90.

¹⁰¹ CHO, Soon, **a.g.e.** s.90-95.

2.1.8.4.Çalışma Saatleri

Koreli çalışanların reel ücretleri **EK.4**'te görüldüğü üzere 1970'lerde ve 1980'lerde oldukça yükselmiştir. 1986 yılında Kore'de imalat sektöründe haftalık çalışma saati Japonya'dan 13, Tayvan'dan ise 6 saat daha fazladır. Kore çalışma saatleri yönünden yeni sanayileşen Asya ülkeleri ve diğer gelişmekte olan ülkelerden oldukça farklıdır. Dahası bu tablodaki rakamların gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da kesin değildir. Aslında devlet daireleri çalışanları da dahil Koreli çalışanların resmi çalışma saatleri konusunda demokratikleşme sürecinde olunsa da yeterli bilgi yoktur. **Tablo 8 ve EK.11**'de dikkat çeken bir özellik; kişi başına düşen gelir zamanla arttıkça, 1986'ya kadar Kore'de çalışma saatleri neredeyse aynı düzeyde kalmıştır. Japonya ve Tayvan'da çalışma saatlerinin kurumsal perspektife göre gelirin arttıkça düşmesi gerekmektedir.

Reel ücretler ve GSMH içindeki işgücünün payı bu uzun çalışma saatlerini yansıtır ve Koreli işgücünün refah düzeyinin düzenli ve önemli olarak geliştiğini yansıtır. Fakat bu 1960 ve 1970'lerdeki tatminkar ücret artışlarının uzun çalışma saatlerine de belirgin yansımalarının sonucudur. Sonuç olarak bu ücret yapısı çalışanların şikayetlerini , işgücü problemlerini de beraberinde getirdi. Kore'de üretim sektörü , büro tipi ve yönetsel işlerden daha az maaş öderdi. Aynı zamanda normal ortaokul ve lise mezunları da kolej mezunlarından oldukça düşük ücret alırlardı. Profesyonel çalışanlar için ücretler bu grubun verimliliğinin yüksek olmasından ileri gelmektedir. Bununla birlikte üretim ve büro tipi işlerdeki yüksek ücret farklılıkları tam olarak kendi verimliliklerini yansıtmaz. Bu farklılıklar , imalat sektöründe çalışanların hoşnutsuzluklarının önemli bir kaynağı olabilir.¹⁰²

¹⁰² CHO, Soon, **a.g.e.**, s.93.

**Tablo 8-KORE, JAPONYA VE TAYVAN'DA
ORTALAMA HAFTALIK ÇALIŞMA SAATLERİ**

1970 - 1991

YILLAR	KORE	JAPONYA	TAYVAN
1970	52,5	43,3	*
1971	51,9	42,6	*
1972	51,6	42,3	*
1973	51,2	42,0	52,2
1974	49,9	40,0	49,9
1975	50,5	38,8	50,8
1976	52,5	40,2	51,3
1977	52,9	40,3	51,3
1978	52,9	40,6	50,9
1979	52,0	41,1	50,6
1980	53,1	41,2	51,0
1981	53,7	41,0	48,5
1982	53,7	40,9	48,4
1983	54,4	41,1	48,4
1984	54,3	41,7	48,9
1985	53,8	41,5	47,4
1986	54,5	41,1	48,2
1987	54,0	41,3	48,3
1988	52,6	41,8	47,7
1989	50,7	41,4	47,0
1990	49,8	40,8	46,6
1991	49,3	*	*

Kaynak: CHO, Soon., *The Dynamics of Korean Economic Development*, 1994.,s:78.

* İlgili yıllara ait verilere ulaşılamamıştır.

Büro tipi ve yönetsel işlerde çalışanların çalışma saatleri bu tabloda görüldüğünden daha uzun olabilir, genellikle üretimdeki işgücü sirkülasyonu arasında görünür bir ilişki vardır , bu yüzden çalışma saatleri daha objektif hesaplanır. Oysa büro tipi ve yönetsel işlerde fazla çalışma saatleri, üretimde çalışanların fazla mesai saatlerinden daha fazla bile olmasına rağmen çok önem verilmemektedir. Bu fazla çalışma saatlerinin

yoğunluğu ücret farklılığının da bir sebebidir. Kore’de terfi sisteminde , geleceğin yöneticileri genellikle yönetim kademesinde çalışanlardan seçilir, üretimde çalışanlar ise daha ikincil önem taşıyan pozisyonlara tayin edilirler.¹⁰³

Üretimde çalışanlar ile masa başı işlerde çalışanların ücret farklılıklarını etkileyen başka faktörler de vardır. Gelecek vaad eden bazı üretim çalışanlarının yönetsel görev gerektiren pozisyonlara transferi veya terfisi ancak imalat içinde deneyim kazanmaları yoluyla olur. Bu yüzden büro tipi işlerde çalışanlar ve yönetim kademesindekiler daha yaşlı ve tecrübelidirler. Hatta değişik iş tipleri için farklı eğitim ve başarı düzeyleri gerekebilir ki bu da ücret farklılıklarının bir sebebidir. Kolej mezunları genellikle kolej mezunu olmayanlardan daha verimli olduğundan daha yüksek ücret almaktadırlar, fakat verimlilikleri ne olursa olsun , kolej diplomasının bir sosyal statü olarak algılanması nedeniyle, az eğitilmiş kişilerden daha fazla ücret alacakları şeklinde bir eğilim vardır. Bu yüzden ücret farklılıkları biraz da Kore’deki sosyal statü sisteminden kaynaklanır. Maaşı tespit etmek, kişiye bağlı olduğu kadar , kişinin ne yaptığına da bağlıdır. Gelecekte karar alacak yöneticiler bu kolej mezunları arasında seçilir ve normal lise mezunları genellikle bu pozisyonlara ulaşamazlar. İstatistikler, çok sayıda kişinin çok düşük ücret aldığını göstermese de gerçekte önemli sayıda çok düşük ücretli çalışan vardır. Ulusal gelirden işgücünün payı ve çalışanların refahı , yıllar boyunca önemli ilerlemeler kaydetti ki bu durum çalışanların yaşam standartlarının iyileştiğini gösterir. Her ne kadar Koreli çalışanların çalışma saatleri normalin üstünde artsa da reel ücret düzeyi nispeten düşük kalmıştır.¹⁰⁴

¹⁰³ LEE, a.g.e., 320-322.

¹⁰⁴ CHO, Soon, a.g.e., s.93-94.

2.1.8.5. 1987 - 1989 Yıllarındaki İşgücü Problemlerinin Özellikleri

Güney Kore’de işgücü ile ilgili problemler, temel olarak , işçilerin çalışma koşullarını iyileştirmek veya haklarını korumak istemesi durumlarında işçiler ve işverenler arasındaki anlaşmazlıktan kaynaklanmaktadır. 1987-1989 yılları arasında yaşanan problemler daha önce ülkede bu tip problemler yaşanmaması açısından önemlidir.

İşgücü problemlerinin çoğu işgücü ile ilgili kanun ve düzenlemelerden kaynaklanmaktadır. Birçok örnekte, çalışanlar kanunları işverenlerini tedirgin etmek amacıyla yürüyüşler ve işgaller yaparak çeşitli şekillerde kullanmıştır. Bir çok sorun için görüşmeler yapılmıştır. Burada önemle üzerinde durulması gereken bir gerçek olarak ; o da çalışanlar için şirketlerine bağlılık her ne kadar önemliyse de , paranın ve terfi olmanın önemi ortaya çıktı. Dahası çalışanlar, yavaş yavaş mevcut yasa ve sosyal düzenlemelerin kendi yasal davalarının ilerlemesini engellediğini ve taleplerini yasal prosedürlerle işverenlerine iletmede yetersiz kaldığına inanmaya başladılar. Çalışanların bu tavrı, aslında şikayetlerin disiplin ve baskı altına alınarak sindirilmesinin tipik bir sonucudur.¹⁰⁵ Ülkeleri gelişinceye kadar her türlü fedakarlıktan kaçınmayan işçiler bundan sonra pastadan daha büyük bir pay alma hevesine kapılmışlardır.¹⁰⁶

İkinci problem; sorunları dışarıdan değerlendirenler için sorunların çözümünün imkansız görünmesiydi. Hemen hemen tüm anlaşmazlık örneklerinde partiler anlaşmakta direndiler. Bu olaylar işgücü yönetim ilişkilerinin kurumsallaşmasının eksikliğini gösterdi. Çalışanların talepleri göz önünde bulundurulduğunda varılan anlaşmalar çoğunlukla dramatik olarak nitelendirilebilir. İşverenler, kendi açılarından, karları

¹⁰⁵ CHO, Soon, *a.g.e.*, s.97.

¹⁰⁶ KİM,Kihvan, *Korea in the 1990's: Making the Transition to a Maturity* , Pergamon Press, 1988,s.7.

yönünden kayıplara uğramalarına rağmen çalışanların taleplerini kabul ettiler. Bir çok örnekte , yöneticiler ve işçiler arasındaki müzakereler gerçek işgücü verimliliği veya karlılığına veya şirket kayıplarına ait verilere dayalı değildi, daha çok iki tarafın bu konularda birbirlerine güvenmemesinden kaynaklanan abartmalara dayalıydı. Buna rağmen anlaşmalar sağlandı, fakat bu barışçı ve gönüllü diyaloglarla olmadı. Varılan anlaşmalar, resmi düzenlemelerin güncel endüstriyel ilişkilere yeterli gelmemesi nedeniyle resmi yolların dışında gelişti. İşgücü ile yönetim arasındaki problemlerin gerisinde yönetim destekli sendikalar ile demokratik sendikalar arasındaki

anlaşmazlıklar önemli yer tuttu. Bazen işçilerin yeterince iyi temsil edilemedikleri gerekçesiyle, bazen de kanuna aykırı temsilciler tarafından anlaşma yapıldığı gerekçesiyle anlaşmalar tek taraflı olarak iptal edildiler. Bu durum, işçi sendikalarıyla ilgili düzenlemelerle ve yasalardaki boşluklarla da ilgiliydi. Kore’de yönetim -işgücü ilişkileri partiler ve partilere yakın güçlerin etkileri ile şekillendi ve işgücü problemleri endüstriyelleşme prosedürleri ve kurallarının dışında belirlendi ve endüstriyel kültürün gelişimini hala tamamlayamamasına neden oldu. 1990 sonrası bu tip tartışmalar yatıştı ve yerini daha iyi ilişkilere bıraktı.¹⁰⁷

2.2.Ekonomik Planlama ve Politika Oluşumu

Kore’de resmi ekonomik planlama birinci beş yıllık ekonomik kalkınma planı (1962 - 1966) yıllarında uygulanmaya başladı. Daha önce de ekonomik planlar tasarlanmış fakat 1960 yılında politik değişiklikler nedeniyle uygulanamamıştı. Öğrenci devrimi Syngman Rhee hükümetini devirince yerine geçen Park Chung Hee’nin askeri hükümeti kendine yeni bir beş yıllık kalkınma planı hazırladı.¹⁰⁸

¹⁰⁷ CHO, Soon, **a.g.e.**, s.96-100.

¹⁰⁸ SONG , Pyong - nak, **a.g.e.** s:128-130.

Kore'nin beş yıllık kalkınma planlarının amaçları **Tablo 9'**da görüldüğü gibi, gelirdeki artış, ekonomik yapıdaki değişme, ekonomik sorunlar ve önceliklerdeki değişikliklerle zaman içinde değişti. Devletin ekonomik politikasındaki bu değişiklikler devletin 4 temel ekonomik fonksiyonuyla bağlantı kurularak incelenebilir.¹⁰⁹

- 1- Ekonomik ve yasal temeli oluşturmak, (anayasa, ekonomi kuralları ve ilgili yasalar)
- 2- Makroekonomik fonksiyonlara istikrar sağlamak,
- 3- Etkinliği arttırmak ve mikroekonomik fonksiyonları yerine getirmek (endüstriyel politika, ticaret politikası, tarımsal politika ve sosyal altyapı politikası)
- 4- Adaleti, eşitliği sağlamak (bireysel, bölgesel ve endüstriyel adalet)

Beş yıllık kalkınma planlarının hedefleri, yoksulluk döngüsünü kırmak ve kendi kendini besleyen bir büyüme için gerekli temeli oluşturmaktı ki; bunlar yukarıda sayılmış olan devletin temel fonksiyonları ile yakından ilgilidir.

Tablo 9- DÖNEMLER İTİBARIYLA KORE'NİN BEŞ YILLIK KALKINMA PLANLARI

PLAN	DÖNEM	BÜYÜME HIZI	AMAÇLAR	TEMEL POLİTİKALAR
1	1962-66	7,1 (7,9)	1.Fakirlik döngüsünü kırmak, 2.Kendi kendini besleyen ekonomik kalkınmanın temellerini oluşturmak.	1.Yapısal dengesizlikleri düzeltmek, 2.Enerji kaynaklarını koruyup sağlamlaştırmak, 3.Temel endüstrileri ve altyapıyı geliştirmek, 4.Atlı kaynakların etkin kullanımını sağlamak, 5.Ödemeler dengesini düzeltmek, 6.Teknolojik gelişmeleri desteklemek

¹⁰⁹ SONG , Pyong - nak, a.g.e. s.129.

2	1967-71	7,0 (9,7)	1.Endüstriyel yapının modernizasyonu, 2. Kendi kendini besleyen ekonomik kalkınmanın temellerini oluşturmak	1.Gıdada kendine yeterlilik, ormancılık ve balıkçılığın geliştirilmesi, 2.Ödemeler dengesini düzeltmek, 3.İstihdam yaratma, aile planlaması ve nüfus kontrolü, 4.Teknolojik gelişmelerle verimliliği artırma, 5.Çiftçilerin gelir düzeyini artırma.
3	1972-76	8,6 (10,2)	1.Büyüme, denge ve eşitliğin birbiri ile uyumunu sağlamak, 2.Kendine güvenen bir ekonomik yapı oluşturmak, 3.Geniş kapsamlı ulusal kalkınma ve dengeli bölgesel kalkınma.	1.Temel gıda ürünlerinde kendine yeterlilik, 2.Kırsal alanda yaşanabilir çevrenin gelişmesi, 3.Ağır sanayi ve kimya sanayinin geliştirilmesi, 4.Bilim, teknoloji ve insan kaynaklarının değerlendirilmesi, 5.Yerleşim alanlarını ve ulusal refahı arttırmak.
4	1977-81	9,2 (5,7)	1.Kendi kendini besleyen ekonominin başarısı, 2.Sosyal gelişmeler doğrultusunda adaleti sağlamak, 3.Teknolojik çalışmaları ilerletmek ve bunların	1.İstihdam arttırma ve insan gücünün gelişmesi, 2.Yaşanan çevreyi geliştirmek, 3.Bilim ve teknoloji yatırımlarını arttırmak, 4.Ekonomik yönetimi ve kurumları düzenlemek, geliştirmek, 5.Yatırım sermayesinde kendine yeterlilik.
5	1982-86	7,5 (8,7)	1.Fiyat istikrarında ve kendi kendini besleyen ekonomide temelleri oluşturmak, 2.Teknolojik gelişme, 3.Hayat standartlarını arttırma, 4.Devletin ekonomik fonksiyonlarının yeniden planlanması	1.Enflasyonu yok etmek, 2.Ağır sanayilerde rekabet(çiliği) arttırmak, 3.Tarımsal politikanın düzenlenmesi, iyileştirilmesi 4.Enerji sınırlamalarının üstesinden gelmek, 5.Finansal kurumları geliştirmek, 6.Devletin fonksiyonlarının yeniden düzenlenmesi ve mali yönetimin rasyonalizasyonu, 7.Rekabetçi sistemi sertleştirmek ve açık kapı politikası izlemek, 8.İnsangücü, bilim ve teknoloji alanlarında gelişmeleri arttırmak,

Not:Parantez içinde gösterilen rakamlar gerçekleşen büyüme oranını, diğerleri ise planlanan büyüme oranını ifade eder.

6	1987-9 1	7,3	1.Sosyoekonomik sistemi kurmak,yaratıcı potansiyeli ve girişimi arttırmak, 2.Endüstriyel alanda yeniden planlama ve teknolojik ilerleme, 3.Dengeli bölgesel kalkınma ve gelir dağılımı doğrultusunda ulusal refahı arttırmak.	1.İstihdam olanaklarını arttırmak, 2.Fiyat istikrarında temeli sağlamlaştırmak, 3.Ödemeler dengesi fazlasını gerçekleştirmek ve dış borcu azaltmak, 4.Endüstriyel yapılanma (yeniden planlama) ve teknolojik ilerleme, 5.Dengeli bölgesel ve kırsal gelişme, 6.Sosyal adaletin geliştirilmesi doğrultusunda ulusal refahın artırılması, 7.Piyasa ekonomisi sistemini uygulamak ve devletin fonksiyonlarını yeniden düzenlemek.
---	----------	-----	--	---

Not:Parantez içinde gösterilen rakamlar gerçekleşen büyüme oranını, diğerleri ise planlanan büyüme oranını ifade eder.

Kaynak: SONG , Pyong - nak, **The Rise of The Korean Economy** , Oxford University Press, Hong Kong, 1990, s:130-133.

Tablo 10- TÜRKİYE’DE KABA ULUSAL ÜRÜNÜN (GSMH), TARIMIN VE SANAYİNİN YILLIK ARTIŞ HIZLARI 1949-1982(1968 Yılı Faktör Fiyatlarıyla)

YILLAR	GSMH	TARIM	SANAYİ
1949	-5	-13,5	-2,3
1950	9,4	10,8	9,2
1951	12,8	19,8	2,7
1952	11,9	9,5	11,9
1953	11,2	8,7	18,4
1954	-3,0	-14,0	9,2
1955	7,9	9,8	11,0
1956	3,2	5,0	10,1
1957	7,8	6,5	14,5
1958	4,5	9,2	2,4
1959	4,1	0,3	2,9
1960	3,4	2,2	1,5
1961	2,0	-4,9	13,1
1962	6,2	5,0	2,0
1963	9,7	9,7	11,4
1964	4,1	-0,5	10,9
1965	3,1	-4,0	9,4
1966	12,0	10,7	15,1
1967	4,2	0,0	7,9
1968	6,7	1,4	13,3
1969	5,4	1,1	10,5
1970	5,6	4,1	3,1
1971	10,7	13,1	10,2
1972	7,4	-0,4	9,9
1973	5,4	-9,9	11,3
1974	7,4	10,3	8,3
1975	8,0	10,9	8,9
1976	8,0	7,7	9,9
1977	4,4	-1,1	10,1
1978	4,3	2,7	6,5
1979	-0,1	2,8	-5,3
1980	-1,4	1,7	-5,6
1981	3,9	0,1	7,0
1982	4,3	6,4	4,5

Kaynak: KONGAR, Emre, *İmparatorluktan Günümüze Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*, Remzi Kitabevi ,İstanbul s.296.

2.3.Yönetim Sisteminde Japonya ve Amerika'nın Etkileri

Kore Koloniyel Dönemi'nin sona erdiği 1945 yılına kadar Japonya'nın yönetim şeklinden etkilendi, 1945'ten 1965'e kadar ise, Amerika'nın etki ön plana çıktı. 1965'te Kore ile Japonya'nın ilişkilerinin normale dönmesinden sonra her iki ülkenin etkileri birlikte görüldü.

Japon Koloniyel Dönemi'nde, Koreliler genellikle tüm organizasyonlarda (şirketler de dahil) Japon otoriteler tarafından alt pozisyonlarda çalıştırılmaya zorlandılar. Birkaç istisnanın dışında, Koreliler yönetim pozisyonlarından ve yönetsel deneyim fırsatlarından mahrum edildiler Dolayısıyla Koreliler'in Japon Koloniyel Dönemi'nden etkilenmeleri sadece yönetim tarzının yansıması şeklinde oldu. Japonya'nın 1945'te Kore'den ayrılmasından sonra Koreliler sistematik bir şekilde Amerikan Yönetim Sistemi'ni incelemeye başladılar. 1945 yılı sonrasında yurtdışında okumak isteyen öğrencilerin çoğu Amerika'ya gitmeyi tercih etti ve orada öğrendikleri girişimleri Kore'deki girişimlerde uyguladı. Burada Amerikan ordusunu ve yönetim sistemini inceleyen Kore Askeri Kuvvetleri'nin de rolü büyük oldu. Ordudan ayrılanlar bu bilgilerini çeşitli Kore girişimlerinde kullandılar. Özel şirketlerin yönetiminde ordudan emekli kişilere geniş ölçüde yer verilmesi, askeri disipline benzer bir disiplinle çalışılmasına ve itaate neden oldu.¹¹⁰

Kore'nin yönetim sistemi Tablo 11'de Japonya ve Amerika'nın yönetim sistemleriyle karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

¹¹⁰ SONG , Pyong - nak, a.g.e. s.190.

**Tablo 11- KORE YÖNETİM SİSTEMİ'NİN JAPON VE AMERİKAN YÖNETİM SİSTEMLERİYLE
KARŞILAŞTIRILMASI**

GÜNEY KORE	JAPONYA	AMERİKA
Şirket aile tipi bir topluluktur.	Şirket bir topluluktur.	Şirkette topluluk daha az vurguludur.
Patronlar, işçiler ve yöneticiler arasında keskin ayrımlar vardır.	Yöneticiler ve işçiler arasında keskin ayrımlar vardır.	Keskin ayrımlar vardır.
Yaşam boyu istihdam ideali ihtimali zayıftır.	Yaşam boyu istihdam idealdir.	Yaşam boyu istihdam ideal değildir.
Genel hiyerarşik düzen sıkı sıkıya bağlı kalınır.	Genel hiyerarşik düzene bağlı kalınır.	Yönetim hiyerarşisi fonksiyonlarla ilgilidir.
Sadakat ve işbirliğine önem verilir.	İşbirliği, uyum ve fikir birliğine önem verilir.	İş tanımları çerçevesinde bireysel başarıya önem verilir.
Yaş ve hizmetin süresi önemli kriterlerdir.	Terfide yaş ve hizmet süresi kesinlikle dikkate alınması gereken kriterlerdir.	Yaş ve hizmet süresi sadece sınırlı olarak terfiyle ilgilidir.
Spesifik otorite vardır ve sorumluluğun dağıtılmıştır.	Otorite ve sorumluluğun dağıtılmıştır.	Otorite ve sorumluluk görünüşte spesifiktir.
Yönetmelik otorite büyük ölçüde patronların politika ve çıkarları ile sınırlandırılmıştır.	Yönetmelik otorite iç işgücü hareketliliği ile sınırlandırılmıştır.	Yönetmelik otorite sendikalara önem verir.
İş rotasyonları ve sınır esnekliği önemli ölçüde yaygındır.	Rotasyon ve sınır esnekliği mevcuttur.	Spesifik sınırlarıyla özel işler üzerinde yoğunlaşmıştır.
Şirketler eleman alımlarını, yaş, deneyim ve öğrenim durumu kriterlerine göre yapar.	Şirketler eleman alımlarını, yaş ve öğrenim durumu kriterlerine göre yapar.	Eleman alımında eğitimin yanı sıra, o iş için gerekli yetenek ve deneyime önem verilir.

Kaynak: Song , Pyong - nak, a.g.e. s:191

BÖLÜM 3

TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE’NİN EKONOMİK GELİŞMELERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Türkiye ile Güney Kore’nin ekonomik gelişmelerini karşılaştırdığımızda her iki ülkede de devletin ekonomi içerisindeki rolünün yönlendirici ve üretim sürecindeki payının belirleyici olduğunu görüyoruz. Türkiye, 1929 dünya ekonomi krizini izleyen yıllarda içe dönük ve ithal ikamesine yönelik bir sanayileşme stratejisi uygulamaya başladı. Devlet ideolojisi ile ülkenin bulunduğu koşullar da bunu zorunlu kılıyordu. Sermaye birikimi son derece sınırlı idi. Yeterli sayıda girişimci mevcut değildi. Alt yapı ve eğitim düzeyi son derece geriydi. Bu koşullarda devletin ekonomi kaynaklarının dağılımı ve üretime doğrudan doğruya katılımı kaçınılmazdı. Fakat izlenen politikaların amacının, ülkede piyasa ekonomisi için gerekli koşulları oluşturup, ekonomik faaliyetleri özel girişime devretmek olduğu izlenimi verilmekteydi. Her ne kadar Demokrat Parti’nin programında, ekonominin liberalleştirilmesi yer alıyorsa da , bunu gerçekleştirmek mümkün olmadı. Daha sonraki yıllarda da hükümetler liberalleşmeyi sadece ithalatın kısmi serbestleştirilmesi şeklinde anladılar ve algıladılar. 1960’lı yılların başında bazı Doğu Asya ülkeleri ve bu arada Kore “dışa ve ihracata yönelik sanayileşme” stratejilerine geçerken, Türkiye belki de devletçiliğin yanlış yorumu ve bürokrasinin de baskısıyla, içe dönük sanayileşmeyi öngören ve bu stratejiyi temel alan planlar dönemine geçti.¹¹¹

Güney Kore’deki korumacı devlet politikalarıyla ülkemizde uygulanan benzer politikaların iki çok önemli farkı vardır: Birincisi; Doğu Asya ülkelerindeki korumacı politikalar Türkiye’ninkilere oranla çok daha kısa süreli ve ulusal sanayiye uluslararası pazarlarda temsil edecek rekabet gücüne sahip firmaların oluşmasına katkıda bulunmaktı.

¹¹¹ Tüsiad, a.g.e., s.32.

Güney Kore’de korumacılık, ithal ikamesi sisteminin değil, ihracata dayalı kalkınma stratejisinin bir parçasıdır. Devlet gücünü sadece işçileri disipline etmek için değil, sermayenin sahip ve yöneticilerini de hizaya getirmek için kullanmış ve elde edilen fazla tüketim için değil yatırım için kullanılmıştır.¹¹²

1955 yılında her iki ülkenin nüfusları yaklaşık 22 milyondur ve Güney Kore’nin sahip olduğu toprak miktarı Türkiye’nin 1/7’sine eşitti. Türkiye’nin toplam tasarrufları ve ihracatı Kore’nin yaklaşık iki katı kadardı, Türkiye’nin kişi başı geliri 210 dolar iken, Kore’nin ise 70 dolardı. Devlet her iki ülkede de ekonomide önemli rol almış ve ekonomideki kaynak dağılımını yönlendirmiştir. Fakat Kore hükümetleri 1960 yılı başından itibaren ekonomiyi dışarıya açmaya karar vermişlerdir. Aynı zamanda da yerli sanayilerini dış rekabetten korumak için geniş kapsamlı önlemleri de ihmal etmemişlerdir. Türkiye ise tam aksine, o yıllarda egemen olan teorilerin etkisi ile (Singer-Prebisch Tezi, 1959 ve ECLA Raporu), ithal ikamesi ağırlıklı, planlı ekonomi dönemine girmiştir. İthal ikamesinden ihracata dayalı büyümeye aşamalı geçiş konusunda hiçbir politik önlem alınmamıştır. Buna karşın Kore ekonomisi bir yandan yerli sanayisini korurken, ihracata yönelik planlı ekonomiye geçmiştir. 1960’ı izleyen yıllarda Türkiye sanayileşmesi için gerekli döviz o yıllardaki kendi iç kaynakları yanısıra, dış borçlanmayla karşılamayı planlamıştır.¹¹³ Türkiye’de 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi’nden sonra ve planlamanın ilk safhasını teşkil eden 1962-1971 döneminde, genellikle iktisadi faaliyetlerin devlet tarafından daha yoğun ve etkin bir biçimde kontrolü ve çeşitli reformlar gündeme gelmiştir. Herşeyden önce 1961’den itibaren planlı kalkınma dönemine girilmiş ve 1. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967) “Karma Ekonomi Sistemi” açık bir ifade ile benimsenmiştir. Birinci Beş Yıllık Plan’ın çok açık stratejik tercihi ithal ikameci sanayileşmedir. Kore ise, 1950’li yıllarda ithalatının 2/3’ünü karşılayan Amerikan dış

¹¹² DRUCKER, Peter, **Yeni Gerçekler**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın No:315, Çev. Birtane KARANAKÇI, 4. Baskı, Tisamat Basım Sanayii, 1994, Ankara, s.45.

¹¹³ Tüsiad, **a.g.e.**, s.32.

yardımlarının zaman içinde azaldığını görerek, sanayileşme için gerekli olan döviz ihracat yoluyla elde etmeyi kararlaştırmıştır. Türkiye dışı açılma sürecini 24 Ocak Kararları ile başlatmıştır. Dışa açık sanayileşme ve Türk ekonomisinin serbestleştirilmesi 1989 yılından itibaren yavaşlamış ve 1991 sonrası tekrar çıkmaza girmiştir.¹¹⁴

Kore, tüm sanayileşme sürecinde Japonya'nın gelişmesini kendisine örnek almıştır. Bunun da üç temel nedeni vardır : Birincisi; Kore 1910-1945 yılları arasında Japonya'nın bir kolonisi olarak kalmıştır. Bu süre içerisinde, Japonlar imalat sanayindeki sermayenin %94'üne ve ekilebilir toprakların da %64'üne sahip olmuştur. Bu dönem Koreliler üzerinde derin izler bırakmıştır. Japonlar'a karşı duyulan eziklik ve geri kalmışlık Kore halkı için bir itici güç olmuştur. İkincisi; Kore ve Japonya'nın kültürünün temelini oluşturan Konfüçyüs felsefesi aynı zamanda kalkınmanın da temel ideolojisini belirlemiştir. Üçüncüsü; 60-70'li yıllarda ülkeyi yöneten General Park'ın Japonya'da eğitim görmüş olması ve "Japon Ekonomik Mucizesi"ni yakından izlemiş olmasıdır. Kore Savaşı'nı izleyen 1953 yılında Kore'nin ulusal geliri 1975 fiyatları ile 547 milyon dolardı. GSMH içerisinde tarımın payı % 47 ve sanayi sektörünün payı ise sadece %9'dur. Kore'nin kalkınmasını aşağıda detayı verilen dönemler halinde görmek mümkündür.¹¹⁵

3.1.Kore'de Yeniden Yapılanma Dönemi ve Aynı Dönemde Türkiye'nin Durumu (1953-1960)

İthal ikamesine dayanan ve 1953-1960 yılları arasında ABD'den alınan 2 milyar dolar civarındaki ABD yardımı ile finanse edilen Kore ekonomisi bu dönem içerisinde üç önemli ve geleceğe dönük reformu gerçekleştirmiştir.

¹¹⁴ HİÇ, Süreyya, *Türkiye Ekonomisi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994, 2.baskı, s: 100

¹¹⁵ Tüsiad, a.g.e., s.33.

Bunlardan ilki; toprak reformudur. Toprak reformu, 1945'te Amerikan yönetimi tarafından hayata geçirilmiştir. Önce hükümet Japonlar'a ait 240 bin hektar araziye köylülere dağıtmıştır. Buna ek olarak, 1953 yılında yine 330 bin hektar daha dağıtılarak 1959'da toprak reformu tamamlanmıştır. Toprakların dağılımında eşitlik prensibi önemli rol oynamıştır. Toprak reformunun ekonomik kalkınma üzerinde iki önemli etkisi olmuştur: Birincisi tarım sektöründeki nüfusun %10'unu oluşturan toprak aristokrasisinin (yangban) yerini, nüfusun %80'ini oluşturan köylüler almıştır. Böylece köylüler kendi topraklarında üretim yapabilme olanağına sahip olmuşlar ve gelirlerini kullanma ve arttırma olanağı bulmuşlardır. İkincisi; tarım sektöründen elde edilen tasarruflar ithal ikamesi sanayileri için önemli bir kaynak oluşturulmasıdır. Aynı zamanda , ithal ikamesinin ilk aşamasında tarım mallarından tüketim mallarına geçişi de kolaylaştırmıştır.¹¹⁶

Türkiye ise, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda KİT Reformu ile birlikte toprak ve tarım reformu yapılmasını da programda belirttiği halde 1965 yılından itibaren özel teşebbüsün köklü bir biçimde teşviki, diğer reformlarla birlikte toprak reformunu da geri plana itmiştir.¹¹⁷

İkinci önemli reform hareketi ise, eğitim alanında gerçekleşmiştir. Eğitim reformu gerçekten Kore'nin dışa açılmasında ve bu başarısı için zorunlu olan teknoloji transferinde ve bunun sanayide uygulanmasında son derece önemli rol oynamıştır. 1945 yılında Kore nüfusunun %78'i okuma yazma bilmezken, 1960 yılında bu rakam yoğun bir eğitim seferberliği sonucunda %28'e indirilmiş ve Kore de Japonya'nın izlediği eğitim programını izlemiştir.¹¹⁸ Türkiye'de ise toprak reformu gibi eğitim politikası da ,

¹¹⁶ Tüsiad, **a.g.e.**, s.32-35.

¹¹⁷ HİÇ, Süreyya, **Türkiye Ekonomisi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994, 2. baskı, s. 100.

¹¹⁸ Tüsiad, **a.g.e.**, s.33.

özellikle Köy Enstitüleri gibi konulardaki çalkantı ve çekişmeler nedeniyle asli amacından sapmış, eğitim seferberliği 1980’li yıllara sarmıştır.¹¹⁹ Ülkemizde Osmanlı döneminden bu yana , Köy Enstitülerine gelinceye kadar ve Enstitüler kapatıldıktan sonra , halkın tümüne eğitim vermenin önündeki büyük engellerden başta geleni, çoğunlukla ekonomik gider olmuştur.¹²⁰ Kore ve Japonya gelişmiş Batı ülkelerinden teknoloji transferini gerçekleştirebilmek için toplumun teknolojiyi transfer edebilme yeteneğini yükseltmek amacıyla uzun dönemde eğitim ve iş başında eğitime büyük kaynak ayırmışlardır. Önceleri Batı’nın teknolojisi transfer edilmiş, teknoloji üretimi taklit edilmiş ve sonra eğitim yapısı ve düzeyi sürekli yeni koşullara uyum sağlayarak kendi teknolojilerini üretmeye başlamışlardır.¹²¹

Üçüncü önemli reform hareketi ise; büyük ölçekli özel firmaların yaratılması ve teşvikidir. Geleneksel tarım ürünleri ihracatından, sanayi malları ihracatına geçerken önem kazanan konulardan birisi de, ticari kurumları sanayi kurumları ile ikame edebilmektir. Kore Hükümeti hızlı sanayileşme sürecinin başladığı 1960’a kadar gerekli reform kurumsallaşmasını büyük ölçüde tamamlamış, özel sektörün gelişmesi için gerekli olan yetenekli girişimciler , sermaye birikimi büyük ölçekli firmalar tarafından biraraya getirilmiştir. “Chaebol” adı verilen ve Japonya’daki “Zaibatsu”ların bir benzeri olan dev firmalar Kore’nin hızlı sanayileşmesinde etkin bir rol oynamışlardır. 1988 yılında Kore ekonomisine egemen olan 30 dev firmanın 6’sı Japonya’nın sömürge döneminde (1910-1945) , 16’sı Rhee döneminde(1948-1960), 8’i ise General Park döneminde (1960-1979) faaliyete geçmişlerdir. 1953-1960 arasında Kore’nin tasarruf seviyesi GSMH’nın sadece %0.3’ü iken “Chaebol”lerin yaratılmasını ve bunlar için gerekli sermaye birikimini üç önemli kaynaktan sağlamıştır: Birincisi; Japonlar’ın çekilmesinden sonra ABD tarafından kurulan “AOPC “ adlı kuruluş Japonlar’dan kalan

¹¹⁹ HİÇ, Süreyya, **a.g.e.**, s.34.

¹²⁰ TÜRKOĞLU, Pakize, **Tonguç ve Enstitüleri**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 165.

¹²¹ Tüsiad, **a.g.e.**, s.32-36.

gayrimenkullerin dağılımını üstlenmiştir. Japonlar'a ait her türlü gayrimenkuller, araziler ve firmalar çok uygun fiyatlarla özelleştirilmiştir. Bu yolla devredilen mal varlığının toplam tutarı Kore'nin sahip olduğu tüm servetin yaklaşık %30'udur. Sermaye birikiminin ikinci kaynağı ise, büyük şirketlere verilen ve tanınan ithalatçı belgeleri ile bu şirketlerin aşırı kurdan sağladıkları rantlar olmuştur. Buna ek olarak, bu firmaların iç piyasada tekeli konumda olmaları sağlanmıştır. Üçüncü kaynak olarak; dış yardımlar (dolar veya hammadde) olarak ve mevcut düşük faizlerle Chaebol'lere aktarılmıştır.¹²²

Güney Kore'de , 1960 yılında ihracata yönelik sanayileşmeye karar verildiği zaman bu amacı gerçekleştirecek firmalar ve altyapısı oluşturulmuş ve yeni strateji için gerekli kurumsallaşma, o günün koşulları içinde gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak, yeterli, eğitilmiş ve çalışmak için motive olmuş işgücü hızlı kalkınma için hazırlanmıştır.

1960 yılında ihracata yönelmeyi amaçlayan devlet, ekonomik politika tercihlerini beş temel üzerine oturtmaya çalışmıştır. Bunlar sırasıyla; istikrarlı makro ekonomik politikalar; üst düzeyde insan gücünün yetiştirilmesi; etkin ve güvenli mali piyasaların oluşturulması sistemi; fiyat dalgalanmalarının asgari düzeyde tutulması; yabancı teknolojinin transferi ve tarım sektörünün geliştirilmesidir. Bu temel politikaların başarılı olması için devletin seçmeli müdahale önlemleri ise, ihracatın teşviki, finans piyasalarının kontrolü, amaca yönelik dolaysız krediler, ayırıcı ve farklı destek ve teşvik önlemleridir. Yukarıda adı geçen temel politikaların başarılı olması devletin kendi içerisinde yeniden yapılanmasına , çok iyi yetişmiş teknisyen ve bürokratların seçimi ve istihdamı ile bu grubun politik istismardan korunmasına,devletin temel ekonomi politikalarının ve sanayileşme stratejisinde öngörülen hedeflerin sürekli izlenmesine ve düzeltmelerin zamanında yapılmasına bağlıdır.¹²³

¹²² Tüsiad, **a.g.e.**, s.32-36.

¹²³ LEE, Jay Cho, **a.g.e.**, s.347.

Yeni strateji ile birlikte Kore hükümeti bu stratejinin de gereği , bir dizi reform niteliğindeki makro ekonomik politikaları da uygulamaya koymuştur. Bunlar, sıkı para politikası, vergi gelirlerinin artırılması, lüks tüketim malları için yüksek gümrük vergileri ve ihracatın desteklenmesidir. Fakat üretim kaynakları ve sanayileşme sürecine geçiş tamamen özel sektör tarafından alınmıştır. Devlet , ayrıca doğrudan Başkan'a bağlı "Ekonomik ve Bilim Konseyi" kurmuştur. Bu kurulun görevi doğrudan ekonomi politikalarına müdahale yerine, ekonomi ile bilgileri değerlendirmek ve tavsiyelerde bulunmaktır. Bunun dışında Kore hükümeti ekonomiye doğrudan müdahale edebilmek için Ekonomik Planlama Organizasyonu (EPB) kurmuştur. 1963 yılında devlet hiyerarşisinde en üst düzeyde yer alan planlama Teşkilatı beş ana alt gruptan oluşmaktadır. Bunlar, Ekonomik Planlama Bürosu, Bütçe Bürosu, Ekonomik İşbirliği Bürosu, Teknoloji Yönetimi Bürosu ve İstatistik Büroları'dır. Kore'de resmi ekonomik planlama olan ilk beş yıllık ekonomik kalkınma planı, 1962 - 1966 yıllarında uygulanmaya başladı. Daha önce de ekonomik planlar tasarlanmış fakat 1960 yılında politik değişiklikler nedeniyle uygulanamamıştı. Öğrenci devrimi Syngman Rhee hükümetini devirince yerine geçen Park Chung Hee'nin askeri hükümeti kendine yeni bir beş yıllık kalkınma planı hazırladı.¹²⁴

Türkiye'de ise,27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra planlama ve planlı kalkınma fikri yeniden hakim olmuş,Devlet Planlama Teşkilatı (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Müsteşarlığı) Başbakanlık'a bağlı bir müsteşarlık olarak 1961'de 91 sayılı özel bir kanunla kurulmuş bulunmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı , esas itibariyle bir "danışma" organıdır ve bir ihtisas kuruluşu olarak uygulanacak politikaların ve tespit edilecek hedeflerin seçiminde teknik yardımda bulunur. Planın, plandaki tespitlerin ve hedeflerin seçiminde nihai yetki hükümet ve Meclis'e aittir.

¹²⁴ Tüsiad, a.g.e., s.31.

Nitekim , hükümet tarafından verilen direktifler dahilinde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan plan hükümet tarafından benimsendiğinde, hükümet tasarısı olarak Meclis'e sevk edilir ve Meclis tarafından kabul edilmek suretiyle kanunlaşır.¹²⁵

Devlet tarafından hazırlanmakta olan Beş Yıllık Kalkınma Planları ve yıllık programlarda esas itibarıyla Keynesgil makro parametrelerle çalışılmaktadır. Ekonominin genel dengesi, kamu gelirleri ,kamu harcamaları ,kamu tasarrufu,kamu yatırımı, özel harcamaları , özel tasarruf , özel tüketim, tasarruf ve tüketim meyili , özel yatırım,ihracat , ithalat ,dış yardım gibi makro kalemlerden oluşturulmuştur. Planlarda genel olarak başlangıç noktasını büyüme hızı hedefinin tespiti teşkil etmektedir. Planda kamu kesimi için tespit edilen hedefler "emredici", özel kesim için tespit edilen hedefler ise sadece "özendirici ve yönlendirici"dir.¹²⁶

3.2.Kore'de Hızlı Sanayileşme Politikaları,Emeğe Dayalı İhracatın Yönlendirilmesi:(1964-1972)

General Park yönetimi,1961-1963 yılları arasında gerekli reformları yapmış ve ihracatı teşvik için gerekli önlemleri almıştır. Aynı zamanda belirli malların ihracatı teşvik edilirken, ihracatçılar uygun düşük faizli krediler ile teşvik edilmekteydi. Bu arada ihrac edilen mallarda kullanılan hammaddeler ve ara mallardan alınan gümrük vergileri kaldırılmış ve ihracattan elde edilen gelirlerden %50'ye yakın bir bölümü gelir vergisinden muaf tutulmuştur. İhracatı teşvik politikasını yürüten ve ihracat pazarları için yoğun çalışma yapan Kore Ticaret ve İhracatı Teşvik Merkezi (KOTRA) kurulmuştur.¹²⁷

¹²⁵ HİÇ,Süreyya, a.g.e.,s: 124.

¹²⁶ HİÇ,Süreyya, a.g.e.,s: 124.

¹²⁷ Tüsiad, a.g.e., s.36.

Fakat bundan da daha önemlisi; 1962 yılından bu yana yürütülen her ay toplanan ‘‘İhracatı Teşvik Konferansı’’ en önemli kurumlardan birisi olmuştur. Bu konferansa Devlet Başkanı Park Chung Hee, Ekonomi Planlama Başkanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı, İhracatı Teşvik Merkezi’nin Başkanı ve İhracatçılar Birliği Başkanı ile teknokrat,bürokrat ve özel sektörden uzmanlar katılıyordu. Bir forum niteliğindeki bu toplantılarda ihracat ile ilgili sorunlar tartışılıyor ve alınması gereken önlemler hakkında görüşmeler yapılıyordu. İhracatı teşvik için alınan diğer bir idari önlem de; verilerin toplam ihracat hedefleri idi. Daha sonra mal ve ülke bazında düzenlenen hedefleri, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nda kurulan ‘‘Durum Değerlendirme Odası’’ sürekli olarak izlemiştir.¹²⁸

1960’lı yıllarda uygulanan ihracatı teşvik önlemlerinin en belirgin özelliklerinden birisi de; ihracatı teşvik önlemlerinin ayırım yapılmaksızın her ihracatçıya uygulanmış olmasıdır. 1970’li yıllara gelindiğinde Kore emeğe dayalı ihracatta pazar payını genişletmekte zorlanmaya başlamıştır. Çünkü, Çin ve diğer Doğu ve Güney Aya ülkeleri de özellikle ABD başta olmak üzere dünya piyasalarında aynı ürünleri pazara sürmüşlerdir. Bu durumu da göze alan Kore Hükümeti , içeride ithal ikamesini , emeğe dayalı tüketim malların üretiminden,sermaye ve teknolojiye yoğun malların üretimine geçmeyi kararlaştırdı. Amaç; önce iç pazarda sıkı bir koruma altında , ağır sanayi ve kimya sanayinin kurulmasını ve büyümesini sağlamak ve daha sonra bunları fiyat ve kalite açısından dünya piyasalarında rekabet durumuna gelince de, dış pazarlara açılmaktır.

¹²⁸ Tüsiad, **a.g.e.**, s.36.

“Ağır Sanayi ve Kimya Sanayini Destekleme”(HCI) adı verilen bu plana göre, Kore Hükümeti, , büyük ölçekli firmaları ağır sanayi kurulması için bir bakıma görevlendirmiştir. Otomobil,kimya,gemi,elektronik,makine ve metal sanayilerini kapsayan ithal ikamesi için Kore Hükümeti, 1973-1981 yılları arasında bu alandaki yatırımları teşvik için yaklaşık 9,6 milyar dolar harcamıştır. 1980 yılında da bu sanayilerin toplam üretiminin %50’sinin ihrac edilmesi planlanmıştı. Bu aşamadan sonra da, aynen Japonya’da olduğu gibi ihracat teşvikleri bu sektörlerle kaymış ve teşvikler ayırıcı olmuştur.¹²⁹

1970’li yılların başında Başkan Nixon, Doğu ve Güney Asya’da asker indirimine gitmiştir. Bu önemli politika değişikliği Başkan Park’ı ulusal savunma sanayinin kurulması için karar almaya zorlamıştır. Bu sanayiciler için korumacılık önlemleri ve vergi muafiyetleri genişletilmiştir. Ayrıca, yatırım kredileri sağlanmış ve amortisman oranları arttırılmıştır. Mevcut eğitim sistemi yeniden gözden geçirilmiş ve bu sanayiler için gerekli işgücü ve teknik personel eğitimi hızlandırılmıştır. Nitekim, 1973-1980 yılları arasında temel ve mühendislik okullarından mezun olanların sayısı 26 binden, 58 bine ve bu alanlarda eğitim veren kuruluşların da sayısı beş katına çıkartılmıştır. Aynı dönem içerisinde tümü devlet tarafından finanse edilen,teknoloji transferi ile ekonomi, sanayi ve ticaret alanlarında altı araştırma merkezi kurulmuştur. Devlet adı geçen sanayileri teşvik ederken, aşamaları ve sonuçları da sürekli izlemiştir. Yeni projeleri finanse etmek için “Ulusal Yatırım Fonu” kurmuştur. 1979 yılına gelindiğinde bu sanayi dallarında üretim fazlası sorunu ortaya çıkmıştır. Dünya piyasalarında İkinci Petrol Şoku sonucu meydana gelen durgunluk, Kore ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Fakat, 1983 yılından itibaren Kore, 70’li yıllarda ortaya çıkardığı sermaye yoğun sanayi üretimini ihrac etmeye başlamıştır.¹³⁰

¹²⁹ LEE, Jay Cho, **a.g.e.**, s.333-335.

¹³⁰ Tüsiad, **a.g.e.**, s.33-39.

1979'dan beri Güney Kore ile Çin'in artan ticari bağlantıları, Çin'in Kore'den tüketici elektroniği ve sermaye yoğun sanayi ürünlerini talep etmesi , Güney Kore'nin ise Çin'den ucuz hammadde temini Güney Kore için avantaj oluşturmuştur.¹³¹

1972-1976 döneminde Türkiye ise aşırı ithalat bağımlılığı ve ihracattaki görece durgunlukla beraber ,kısa ve uzun vadeli dış kredilerle ve işçi dövizleriyle büyümesini sürdürmüştür. 1975-1976 yıllarında yapay olarak %8 dolaylarında büyüyen Türkiye ekonomisi 1974'te tüm dünyanın yaşadığı petrol krizinin etkilerini erteleyerek 1977 yılında yaşamaya başlamıştır.¹³²

3.3.Kore'de Ekonomik Liberalleşme: (1984)

1984 yılında itibaren Kore'nin stratejisinde , özellikle ABD'nin ve uluslararası kuruluşların da baskısıyla önemli değişiklikler olmuştur. Devlet bankaları başta olmak üzere, kamu işletmeleri özelleştirilmeye başlanmıştır. Finans piyasalarının uluslararası piyasalarla bağlantısı kurulmuş, sermaye hareketleri kısmen serbest bırakılmıştır. Devlet ihracat teşviklerini önemli ölçüde azaltmış ve sanayi teşviklerinin kapsam ve içeriğini değiştirmiştir. Örneğin "high-tech " sanayileri için ileri ve gelişmiş teknoloji araştırma merkezlerinin sayısını arttırmıştır. Artık bu son aşamada, devlet ve özel sektör ilişkileri eşitler arasında ilişkiye dönüşmüştür. "Chaebol"lar artık devlet desteğine ihtiyaçları olmayacak kadar büyümüşler , kendi araştırma ve geliştirme merkezlerinin kendileri kurmuşlardır. 1987 yılında itibaren demokratik alanda da liberalleşme hızlanmış, çok partili sistem ve sendikal haklar yürürlüğe girmiştir.¹³³

¹³¹ **Dünya Gazetesi**, 10 Haziran 1996, s.1.

¹³² KORKUT, Boratav, **a.g.e.**,s. 100-107.

¹³³ LEE, Jay Cho, **a.g.e.**, s.349.

3.4.Güney Kore'nin Kalkınma Modeli ve 24 Ocak Kararları

Kapitalizm 1970'li yıllarda dünya çapında bir bunalıma girdi. Bunalım boyutu ve yaygınlığıyla 1929 bunalımını bile aşıyordu. 1929 bunalımında kapasite kullanımı düşer, işsizlik artarken, fiyatlar düşüyordu. Bu koşullarda, kamu harcamalarının arttırılması ve piyasadaki para hacmini çoğaltıcı önlemler ekonomiyi canlandırıyor, işsizliği önlüyor, kapasite kullanımını büyütüyordu. Ekonominin dönemsel hareketini bu bilinçli müdahale, Keynes'de simgeleşti.¹³⁴

Türkiye, kapitalist dünyanın bir parçası olarak bu bunalımdan etkilendi. Ancak, bu dış dinamiğin ötesinde kendi iç dinamiği ile de bir bunalımın eşiğindeydi. Ülke oldukça sanayileşmişti, ancak kapitalizmin mantığı açısından son derece verimsiz ve irrasyonel bir üretim örgütlenmesi söz konusuydu. Sanayiciler, gümrük duvarlarıyla korunarak ve çeşitli şekillerde teşvik edilerek, iç pazarın doymak bilmez rehabeti içinde çok az ülkede rastlanabilecek bir birikim sürecindeydiler. Ancak 1977 ve sonrasında iç Pazar yavaş yavaş doymaya , uluslararası piyasalara ucuz ve kaliteli ürün sunamayan ülkenin döviz kaynakları kurumaya, üretim aksamaya, toplumsal huzursuzluk artmaya başladı. Kapitalizmin dünya çapındaki bunalımı ile eşzamanlı olarak geliştiğinden, sorunlar daha büyük boyutlarda ortaya çıktı.¹³⁵

24 Ocak Kararları, devlet harcamalarının kısılmasını , ancak üretimin arttırılmasını öngörüyordu ki; bu da en kolay yoldan sosyal refah harcamalarının azaltılması yoluyla oldu ve ekonomik bunalımın yükünü öncelikle ücretlilerin sırtına yıktı..¹³⁶

¹³⁴ KOÇ, Yıldırım, **24 Ocak Kararları ve Çalışma Hayatındaki Gelişmeler**, Yol-İş Federasyon Yayını, Ankara,1982, s.13.

¹³⁵ KOÇ, Yıldırım,**a.g.e**, s.11.

¹³⁶ KOÇ, Yıldırım, **a.g.e**, s.168.

Türkiye’de 24 Ocak Kararları ile alternatifsiz olduğu ileri sürülen istikrar programı yürürlüğe konulurken; 1979-1980 ikinci petrol şokunun etkisiyle de bunalıma girmiş olan Güney Kore, farklı politikalarla bunalımdan çıkış yolları aramıştır. 1980 yılında Güney Kore’de enflasyon hızı % 30'lara tırmanmış; dışsatımın yavaşlaması sonucu dış ticaret açığı 4,4 milyar dolara , cari işlemler açığı da 5,3 milyar dolara yükselmiş,ekonomide kapasite kullanım oranı düşmüş; yeni kurulan endüstrilerde zararlar büyük boyutlara ulaşmış, faaliyetlerini borçlanma ile finanse eden işletmelerin borçlarının öz kaynaklarının 4-5 katına çıkması sonucu mali yapıları bozulmuş idi. Ekonominin içine düşmüş olduğu bu bunalım, Güney Kore modeli veya mucizesi hakkında kuşkular doğurmuştu.¹³⁷

Güney Kore, ağır ekonomik çöküntüden serbest pazar ekonomisine geçiş, dışalım ve bankacılık sisteminin serbestleştirilmesi stratejisi ile değil,yoğun devlet müdahalesi ile kurtulabilmiştir. Devlet, seçici (selektif) kredi uygulaması ile hangi firmalara ne kadar, hangi faiz haddi üzerinden kredi verileceğini belirleyerek; ucuz dışsatım kredileri sağlayarak, enflasyona karşın faiz hadlerini düşük tutarak, negatif faiz hadleri ile firmaları destekleyerek, firmalar arası birleşmeleri özendirerek, gerektiğinde zor durumda olan firmaları devir alarak, yerli endüstriyi dış rekabete karşı koruyarak,ekonominin bunalımdan çıkmasına olanak hazırlamıştır. Sağlanan desteklerle mali yapıları bozuk firmaların birbiri ardınca iflas etmeleri böylece önlenmiş, bunalımlı bir dönemde iflasların yaygınlaşmasından kaçınılmıştır.¹³⁸

Güney Kore, kısa dönemde ekonomide olumsuz gelişmelerin yönünü değiştirmiş; 1983 yılında tekrar enflasyonsuz, hızla büyüyen örnek ülke haline gelmiştir. Güney Kore ekonomisinin kısa sürede bunalımdan çıkmasında, kuşkusuz bu ülkenin 1970’li yılların başından itibaren yatırım önceliklerini , hafif endüstrilerden ağır endüstrilere

¹³⁷ AKGÜÇ,Öztin, **Ekonomide Gerçeği Arayış**,Bağlam Yayıncılık,İstanbul,1991,s.91.

¹³⁸ AKGÜÇ,Öztin, **a.g.e** ,s.91.

çevirmesinin önemli katkısı olmuştur. Elektronik sanayi ve makine üreten sanayiler kısa sürede önemli ihracat endüstrileri haline gelmiştir.

24 Ocak Kararları ile Güney Kore'den farklı yöntem ve politikalar uygulayarak enflasyonu dizginlemek, dış ödemelerde denge sağlamak amacını güden ülkemizin ,1983 yılında aldığı sonuçlar ise, % 40'ın üzerinde enflasyon , %3,2 büyüme hızı ve iyimser tahminle 3,5 milyar dolar dış ticaret açığı ve 2 milyar dolar dolayında cari işlemler açığı olmuştur. Güney Kore'nin başarısının nedenleri arasında kuşkusuz halk çoğunluğunun zoraki özverisi ve uzun süre yoksulluğu kabullenmesi de önemli yer tutmaktadır.¹³⁹

24 Ocak Kararları ile Güney Kore modelinin karşılaştırılması , arada başarılı sonuçlar açısından büyük farklar olmasına karşılık, olumsuz yönler itibariyle benzerlikler bulunduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'de de özellikle sabit gelirli ücretli kesim özveride bulunmuş, Güney Kore'de tefeci (banker)piyasasından sağlanan kredilere ticaret bankalarınca güvence verilmesi bankacılık sistemini sarsarken Türkiye'de de banker krizi yaşanmış, her iki ülkede de dış borçlar sürekli artma eğiliminde olmuş; fakat Türkiye'de ne dış ticarete denge sağlanabilmiş, ne de enflasyon tek haneli rakamlara çekilebilmiştir.¹⁴⁰

¹³⁹ AKGÜÇ,Öztin, **a.g.e**,s.91.

¹⁴⁰ AKGÜÇ,Öztin, **a.g.e**,s.92.

SONUÇ

Asya'nın en hırslı ülkesi olarak görülen Güney Kore, 1960'lı yıllarda başlattığı kalkınma hamlesi ile kalkınmakta olan ülkeler içinde sanayileşmiş ülkeler ile arasındaki farkı en hızlı kapatan ülke olma başarısını göstermiştir. Kore , 1910 yılından Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda yenildiği 1945 yılına kadar Japonya'nın sömürgesi olarak kalmış, daha sonra Güney Kore halkı baskı altında geçen bu yılların etkisini başarıma hırsı ile birleştirerek kalkınmada itici güce dönüştürmüştür. 1953 yılında Kore Savaşı'nı takiben Güney Kore , Kuzey'in aksine Küba gibi sitem dışı bir üçüncü bağımsız ulusal gelişim seçeneği yerine ekonomik yardımlarını aldığı A.B.D.'nin öncüsü olduğu kapitalist yolu seçmiştir.

Türkiye ise, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar olan dönemde kapalı, korumacı, dış dengeye dayalı, içe dönük bir sanayileşme politikası izlemiştir. 1946 yılında tek partili hayattan çok partili hayata geçiş ile birlikte içe dönük iktisat politikaları gevşetildi, ithalat artmış, kronikleşmeye başlayan dış açıkları kapatmak üzere dış yardımlar başlamıştır ki; bu genel tablo halen de devam etmektedir. Türkiye'nin 1953 yılına kadar gerçekleştirdiği hızlı büyüme hızında savaş sonrası gerilemelerinin telafisi büyük olmuştur.

1953-1960 döneminde Güney Kore kalkınma hareketine eğitim reformu, toprak reformu ve "Chaebol" adı verilen büyük ölçekli özel firmaların yaratılması ve teşvik edilmesi ile başlamıştır. 1958 yılında Türkiye kişi başına milli gelirde 481 Dolar'a ulaştığında, Güney Kore'de kişi başına milli gelir 132 Dolar'ken , 1992 yılında en düşük kişi başına milli gelir Güney Kore'de 5.400 Dolar, Türkiye'de ise 1.630 olarak gerçekleşmiştir. Burada Güney Kore'nin nüfus artış hızını aşağı çekebilmesi ve bunun da temelinde eğitim seviyesi yüksek bir toplum olmasının da etkisi görülmüştür.

Uzun vadede bir ülkenin rekabet gücü, dolayısı ile ekonomik başarısı ve yaşam standardı tamamıyla verimliliğe bağlıdır. Özellikle Asya ülkelerinin başarılarının , artan verimlilik ve rekabet güçlerinin eğitimden kaynaklandığı ve yeni ekonomik düzende , eğitime ve teknolojiye daha fazla yatırım yapan ülkelerin,ekonomik yarışmada avantaj sağlayacakları görülmüştür. Eğitimin bu ülkelerde yaygın ve kaliteli olmasının,cinsiyet ayrımı yapılmaksızın aynı ölçüde eğitim verilmesinin , sanayileşmenin başlarında eğitim için ayrılan kaynakların temel bilgilerin ağırlıkta olduğu ilk ve orta öğretime akıtılmasının , teknoloji transferinde ve kullanımında etkisi büyüktür. Türkiye’de ise eğitimde reform denilebilecek bir uygulama, bir dönem Köy Enstitüleri vasıtasıyla, ekonomik ve sosyal olanakları eşit olmayan toplum kesimleri arasında fırsat eşitliği yaratma amacına yönelik olarak başlatıldıysa da , bir süre sonra bu kurumların kapanmış, günümüze kadar da bu tarz bilinçli bir eğitim politikası izlenmemiştir.

Teknoloji ve eğitime ayrılan kaynaklar kadar , hükümetlerin izledikleri ekonomik politikalar da verim ve rekabet gücünün yükseltilmesi ve refahın artırılması da 21.yüzyılın yakalanması bakımından önemlidir. Türkiye 1980’li yılları dünyaya açılarak ve çeşitli yenilikleri deneyerek geçirmiştir. Türkiye’ye 20. yüzyılın başında benzerlikler taşıması açısından “Asya Kaplanları” olarak anılan Asya ülkelerinin son 30-40 yıllık performansı da ekonomik yarış da ekonomik yarışta Türkiye’nin önüne geçmeleri açısından dikkat çekicidir. Güney Kore’nin de dahil olduğu bu başarılı ülkeler Myrdal’ın başarı şansı tanımamasına rağmen ve 1950’li yıllarda Türkiye’nin temel ekonomik göstergeler bakımından bu Asya ülkelerinin hepsinden daha iyi durumdayken 30 yıl gibi kısa bir sürede “Asya Mucizesi” olarak yorumlanan başarılarla imza atmışlardır. Myrdal’a göre hem bölgenin statükocu kültür ve gelenekleri, hem de dünyada ihracat pazarlarının hızlı büyümesinin sona ermiş olması bu ülkelerin kalkınmalarının önündeki en önemli engel olarak görülmüştür.

Japonya ve Tayvan 1950’li yıllarda kalkınma temposuna girerken , Güney Kore ise 1960’lı yıllarda günümüze kadar süren bir kalkınma hareketi başlatmıştır. Güney Kore’nin sergilediği başarının en önemli yanlarından biri de gelir artışı hızıyla birlikte gelir dağılımını da daha adil bir seviyeye getirebilmiş olmasında yatar. Güney Kore’nin son kırk yıl boyunca ortalama büyüme hızı %8-9 arasında gerçekleşmiş ve bu büyüme hızı ile sadece kalkınmakta olan ülkelerin önünde değil , kalkınmış ülkelerin büyüme dönemlerinde ulaştıkları temponun da önünde yer almışlardır. Amerika’nın kişi başına gayri safi milli hasılasını ikiye katlaması için 1839’dan itibaren 47 yıl geçmesi gerekmişken, Güney Kore ise aynı sonucu 11 yılda elde etmiştir.

Güney Kore’nin kalkınmasında, Japonya’nın kendi kalkınmasını başlattıktan sonra bölgede oynadığı lokomotif rolün yanı sıra ülkenin kültürel mirası ve Konfüçyüs dininin etkileri de önemli rol oynamıştır.

Güney Kore 1980’ler boyunca ekonomik ve teknolojik kalkınmasını olgunlaştırarak, 1990’larda tamamen sanayileşme pozisyonuna ulaşmıştır. Güney Kore’nin , gelecek yıllarda ise, yüksek teknoloji ülkelerinin transfer ettikleri teknolojileri durdurma ihtimaline karşı bilimsel çalışmalara daha çok kaynak aktarması gerekecektir.

Güney Kore’de ekonomik kalkınmayı ulusal gündemlerinin en önüne alan politik ve bürokratik kadroların uzun süreli iktidarda bulunmalarının sağladığı istikrar, bu kadroların uyguladığı ihracata dayalı sanayileşme stratejileri, ekonomik faaliyetlerin ağır veya hafif sanayi ağırlıklı olduğu ilk dönemlerde verimi arttıran eğitilmiş işgücü seviyesi, etkin ancak sınırlı devlet müdahaleleri , özel sektöre verilen bilinçli ve kontrollü teşvikler, özel sektörle devletin ortak kurduğu ve uluslararası rekabet gücüne sahip ileri

teknoloji ile üretim yapan dev firmalar kalkınmanın temel etkenleri arasında özetlenebilir.

Güney Kore'nin Kalkınma Modeli'nden yola çıkarak , Türkiye'nin geleceğine yön verirken dikkat edeceği en önemli iki alan; teknoloji ve en kritik girdi sayılan işgücünün kalitesini yükseltecek eğitimidir. Güney Kore'nin kalkınmasında büyük rol oynayan verimlilik açısından işgücünün niteliği niceliğinden çok daha önemlidir. Desteklenecek teknolojilerin seçiminde ülkenin uluslararası rekabet gücünün olduğu sanayilerin ön planda tutulmasında fayda vardır. Ayrıca Güney Kore sanayileşmesinin her aşamasında teknolojik kalkınmasına paralel olarak AR-GE faaliyetlerinin de üzerinde yoğun olarak durmuştur. Türkiye'de de, Güney Kore örneğinde görüldüğü gibi, devletin ; uluslararası normları yakalamak amacıyla teşvik verdiği sanayileri kontrol altında tutması ,teşvikleri toplumun saygı ve güvenini kazanmış yetenekli, güvenilir,uzman bürokratlarla gerçekleştirmesi, başarısız olanlardan desteğini çekmesi ve özellikle son yirmi yılda Türkiye'de bu konuda yapılan yolsuzlukları göz önünde bulundurarak hesap sorması gerekmektedir. Bu destek verilirken Türkiye'nin ekonomik ve coğrafi özellikleri de dikkate alınarak ,orta ve küçük ölçekli firmalara daha fazla danışmanlık hizmeti götürülerek , teşviklerde küçük çaplı üreticilerin de ihmal edilmemesi, verilecek bu desteğin bilinçli programlar ve politikalar çerçevesinde istikrarlı bir şekilde uygulanması önemlidir. Yaygın yolsuzluklara yol açan ve göz yuman bir devlet desteğinde verilen desteklerin kalkınma amacına ulaşamayacağı muhakkaktır.

İşgücünün verimliliği açısından bakıldığında, Güney Kore'nin ekonomik gelişimindeki en önemli avantajlarından biri de; kalkınma hareketine başlangıç hızını veren Kore halkıdır. Koreliler'in geçmişlerinden de kaynaklanan güvensizlikleri, ezilmişlikleri , zamanla yeniden ele geçirme hırsı ve yaşama savaşıyla birleşerek kalkınma hamlesinde itici güce dönüşmüştür. Bireysel olarak da Kore halkının kabiliyetleri , girişimcilik ruhu, çalışkanlığı çalışmaya olan inancı, tasarruf gelenekleri, Konfüçyüs dininin getirdiği

disiplin, bilgi ve aile anlayışı toplumun böyle bir hedefe kilitlenebilmesinde büyük rol oynamıştır. Türkiye’de ise, Cumhuriyet’in kurulması için verilen milli mücadele sonrasında , toplumun tüm kesimlerini içine alan, geniş kitlelerin özveride bulunduğu, kişisel ya da sektörel çıkarların ülke menfaatlerinin arkasından geldiği bir ekonomik kalkınmayı hedefleyen , istikrarlı politikalar izlenmemiştir. Türkiye’nin hazırladığı beş yıllık kalkınma planları ve bu çerçevede hazırlanan programlar, optimal politikalar uygulanmasını sağlayamamış, siyasi istikrarsızlık ve kısa aralarla değişen yetenek ve bilgileri tartışmaya açık bürokratlar toplumu Güney Kore’deki gibi bir kalkınma hareketine motive edememişlerdir.

Güney Kore bugün devletin korumacı uygulamalarla desteklediği sanayi sektörlerinde uluslararası rekabet gücüne sahip firmaları ile dünya ticaretinde önemli bir yere sahiptir.

Hükümetler, tarım sektörünü korusalar da , buna rağmen Güney Kore bugün tarım ürünlerinin çoğunda dışa bağımlı hale gelmiş, gelir dağılımı ise devletin bilinçli sektörel desteğine rağmen genellikle liman kentlerinin lehine gerçekleşmiştir. Son yıllarda Asya ülkeleri için nadir görülen yolsuzluklara rağmen, 1980 sonrası; baskı rejiminin ve kanlı iç çatışmalarının görüldüğü 1950 sonrası dönemine göre eğitilmiş toplumun demokratik hak ve özgürleri için mücadele ettiği çok daha demokratik bir dönemdir.

Kalkınma atağı yaptığı yıllardan itibaren,geçmişteki iç karışıklıkları, askeri müdahaleleri ve baskıcı rejimi ile Güney Kore siyasi açıdan Türkiye için emsal gösterilmemekle beraber, 1950’lerde %20’nin üzerinde olan işsizliği bugün %4'lere çekebilmesi , iki haneli rakamları aşmayan enflasyonu ve etkin bir devlet personel rejimi sonucu göreve gelmiş uzman bürokratları ile bugün hala geçmişteki kalkınma deneyimi örnek alınacak bir ülkedir.

EKLER



EK.1**1970 VE1990 YILARINDA KORE'DE TOPRAK DAĞILIMI**

	1970		1990	
	KM.KARE	%	KM.KARE	%
YÜZÖLÇÜMÜ	98.480	100,0	99.274	100,0
EKİLEBİLİR ALAN	22.980	23,3	21.088	21,2
Pirinç Tarlaları	12.730	12,9	13.453	13,5
Kurak Arazi	10.250	10,4	7.635	7,7
ORMAN	66.114	67,1	64.760	65,2
DİĞER	9.386	9,6	13.426	13,5

KENTSEL ALANLAR	8.412	100,0	21.208	100,0
Oturulacak Yerler	601	7,1	1.061	5,0
Yollar	193	2,3	646	3,0
Sanayi	-	-	190	0,9
Eğitim Alanları	-	-	117	0,5
Park	16	0,2	38	0,2
KIRSAL ALANLAR	90.068		78.066	

Kaynak: BYUNG-Nah Song., **The Rise of Korean Economy**,1990, s.15.

EK.2**GÜNEY KORE’NİN ORTALAMA YILLIK ENFLASYON VERİLERİ**
(%)

YILLAR	TÜKETİCİ FİYATLARI	TOPTAN EŞYA FİYATLARI
1966	11,3	8,8
1967	10,9	6,4
1968	10,8	8,1
1969	12,4	6,7
1970	15,9	9,2
1971	13,5	8,6
1972	11,7	14,0
1973	3,2	6,9
1974	24,3	42,1
1975	25,3	26,5
1976	15,3	12,1
1977	10,2	9,0
1978	14,4	11,7
1979	18,3	18,8
1980	28,7	38,9
1981	21,3	20,4
1982	7,3	4,7
1983	3,4	0,2
1984	2,3	0,7
1985	2,0	1,0

Kaynak: The Bank of Korea, **Economic Statistics Yearbook** 1985, Seoul, 1986,s:14.

EK.3

GÜNEY KORE’NİN YILLARA GÖRE İŞSİZLİK ORANLARI

1962-1991

YILLAR	İŞSİZLİK ORANI
1963	8,2
1964	7,7
1965	7,4
1966	7,1
1967	6,2
1968	5,1
1969	4,8
1970	4,5
1971	4,5
1972	4,5
1973	4,0
1974	4,1
1975	4,1
1976	3,9
1977	3,8
1978	3,2
1979	3,8
1980	5,2
1981	4,5
1982	4,4
1983	4,1
1984	3,8
1985	4,0
1986	3,8
1987	3,1
1988	2,5
1989	2,6
1990	2,4
1991	2,4

* İlgili yıla ait verilere ulaşılamamıştır.

Kaynak: CHO, Soon., *The Dynamics of Korean Economic Development*, 1994,s.19.

GÜNEY KORE'DE ÜCRET ARTIŞ ORANLARI, 1966 - 1992

YILLAR	NOMİNAL ÜCRET ARTIŞ		REEL ÜCRET ARTIŞ	
	İMALAT	TARIMDIŞI	İMALAT	TARIMDIŞI
1966	15,6	*	3,3	*
1967	22,6	*	11,0	*
1968	26,5	*	14,2	*
1969	34,2	*	20,0	*
1970	26,9	*	9,1	*
1971	16,2	15,4	2,6	1,9
1972	13,9	17,5	1,9	5,2
1973	18,0	11,5	14,3	7,9
1974	35,3	31,9	8,5	5,8
1975	27,0	29,5	1,5	3,7
1976	34,7	35,5	16,8	17,4
1977	33,8	32,1	21,7	19,8
1978	34,3	35,0	17,3	18,1
1979	28,6	28,3	8,8	8,6
1980	22,7	23,4	-4,6	-4,2
1981	20,1	20,7	-1,2	-0,6
1982	14,7	15,8	7,1	8,1
1983	12,2	11,0	8,6	7,4
1984	8,1	8,7	5,7	6,2
1985	9,9	9,2	7,3	6,7
1986	9,2	8,2	6,2	5,3
1987	11,6	10,1	8,3	6,9
1988	19,6	15,5	11,7	7,8
1989	25,1	21,1	18,3	14,5
1990	20,2	18,8	10,7	9,4
1991	16,9	17,5	6,9	7,5
1992	15,7	15,2	8,9	8,4

*İlgili yıllara ait verilere ulaşılamamıştır.

Not: Reel ücretler tüketici fiyatları endeksiyle deflate edilmiş nominal ücretlere göre hesaplanmıştır.

Kaynak: CHO, Soon., *The Dynamics of Korean Economic Development*, 1994,s.87.

EK.5**GÜNEY KORE’NİN DIŞ TİCARET VERİLERİ, 1962 - 1991**

YILLAR	İHRACAT (milyon Dolar)	İTHALAT (milyon Dolar)	DIŞ TİCARET DENGESİ
1962	55	390	-335
1963	87	497	-410
1964	119	365	-246
1965	175	416	-241
1966	250	680	-430
1967	335	909	-574
1968	486	1.322	-836
1969	658	1.650	-992
1970	882	1.804	-922
1971	1.132	2.178	-1.046
1972	1.676	2.250	- 575
1973	3.271	3.837	- 566
1974	4.515	6.452	-1.937
1975	5.003	6.674	-1.671
1976	7.815	8.400	- 585
1977	10.047	10.523	- 476
1978	12.710	14.491	-1.781
1979	14.705	19.100	-4.395
1980	17.214	21.598	-4.384
1981	20.671	24.299	-3.628
1982	20.879	23.474	-2.595
1983	23.204	24.967	-1.763
1984	26.335	27.371	-1.036
1985	26.442	26.461	- 19
1986	33.913	29.707	4.206
1987	46.244	38.585	7.659
1988	59.648	48.303	11.445
1989	61.409	56.812	4.597
1990	63.124	65.127	-2.003
1991	69.582	76.561	-6.979

Kaynak: CHO, Soon., **The Dynamics of Korean Economic Development**, Institute For International Economies, Washington 1994, s.24.

GÜNEY KORE'NİN EKONOMİK BÜYÜMESİNİN TEMEL GÖSTERGELERİ

YILLAR	GSMH (milyar US \$)	% GSMH BÜYÜME ORANI	ENFLASYON ORANI(%)	FAİZ ORANI(%)	ÖZEL TASARRUF ORANI(%)	TİCARET BİLANÇOSU	İHRACAT (milyon US \$)	DIŞ BORÇ (milyon US \$)	İŞSİZLİK ORANI	DIŞ MÜBADELE ORANI
1960	1.95	1.1	10.5	10.0	2.9	-310	33	-	11.7	65.0
1961	2.10	5.6	12.2	15.0	4.7	-242	41	-	12.2	130.0
1962	2.31	2.2	15.4	15.01	4.8	-335	55	-	9.8	130.0
1963	2.72	9.1	22.7	15.00	9.1	-410	87	157157	8.2	130.0
1964	2.88	9.6	23.0	15.0	8.3	-245	119	177	7.7	256.0
1965	3.01	5.8	5.8	26.4	5.7	-240	175	206	7.4	272.1
1966	3.67	12.7	12.7	26.4	9.1	-430	250	392	7.1	271.5
1967	4.27	6.6	13.5	26.4	7.3	-574	320	645	6.2	274.6
1968	5.23	11.3	13.8	25.2	9.0	-835	455	1199	5.1	281.5
1969	6.63	13.8	12.9	22.8	12.9	-992	623	1800	4.8	304.5
1970	7.99	7.6	13.5	22.8	12.2	-922	882	2245	4.5	316.7
1971	9.37	9.1	13.9	20.4	11.2	-1046	1132	2922	4.5	373.2
1972	10.57	5.3	16.1	12.0	15.1	-574	1676	3589	4.5	398.9
1973	13.50	14.0	13.4	12.0	19.8	-566	3271	4260	4.0	397.5
1974	18.55	8.5	29.5	15.0	18.4	-1937	4515	5937	4.1	484.6
1975	20.85	6.8	25.7	15.0	15.5	-1671	5003	8456	4.1	484.6
1976	28.65	13.4	20.7	16.2	19.1	-591	7715	10533	3.9	484.6
1977	37.43	10.7	15.7	14.4	22.3	-477	10047	12648	3.8	484.6
1978	51.96	11.0	21.9	18.6	24.1	-1781	12710	14871	3.2	484.0
1979	62.37	7.0	21.2	18.6	22.4	-4396	14705	20287	3.8	484.0
1980	60.30	-4.8	25.6	19.5	18.0	-4384	17214	27170	5.2	659.9
1985	83.70	5.4	4.1	10.0	23.7	-19	26442	46719	4.0	890.2
1986	95.30	12.3	2.7	10.0	27.8	-4206	33913	44500	3.8	861.4
1987	118.60	12.8	3.7	10.0	29.9	-7659	46244	35600	3.1	792.3
1988	172.80	12.4	5.9	10.0	30.1	11445	59648	31500	2.5	684.1
1989	211.20	6.8	5.2	10.0	27.0	4597	61409		2.6	679.6
1990	242.20	9.3	6.2	10.0	27.2	-2004	63124		2.4	716.4
1991	281.70	8.4	11.2	10.0	28.2	-6980	69581		2.3	760.8
1992	294.50	4.7	6.3	10.0	26.9	-2146	75169		2.4	788.4

Not: GSMH, Cari fiyatlara göre belirlenmiştir. Enflasyon oranı, GSMH deflatorüne dayanmaktadır.

Kaynak: BYUNG-Nak Song., *The Rise of Korean Economy*, 1990, s.60-61

KORE VE JAPONYA'NIN TEMEL TARIMSAL GÖSTERGELERİ

	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1992
1 TARIMSAL NÜFUS (Milyon)							
Kore	13.3	14.6	15.8	14.4	13.2	10.8	5.7
Japonya	36.6	34.4	30.1	26.6	23.2	21.4	17.1
2 TARIMSAL NÜFUS / TOPL. NÜFUS (%)							
Kore	61.9	58.3	55.8	45.8	38.2	28.9	13.1
Japonya	41.0	36.8	30.6	25.4	20.7	18.3	13.7
3 GSMH'DA TARIMIN PAYI (%)							
Kore	43.9	36.5	37.6	26.4	24.7	14.4	7.6
Japonya		10.1	7.0	5.9	5.3	3.8	2.3
4 AİLE BAŞINA DÜŞEN EKİLİ ALAN							
Kore	2.22	2.13	2.22	2.11	2.33	2.52	3.11
Japonya		2.48	2.62	2.65	2.78	2.90	3.46
5 EKİLEBİLİR ALAN / TÜM ALAN (%)							
Kore	20.3	20.6	22.9	23.3	22.7	22.2	20.8
Japonya		16.4	16.2	15.4	14.8	14.5	13.8
6 TARIMIN İSTİHDAMDAKİ PAYI (%)							
Kore			55.7	50.4	45.9	34.0	16.0
Japonya	36.2	30.0	22.8	17.9	12.6	9.8	6.7
7 ÇİFTÇİ AİLE SAYISI (000)							
Kore		2349	2507	2483	2379	2162	1702
Japonya		6057	5665	5402	4953	4661	3789
8 AİLEDEKİ KİŞİ SAYISI							
Kore	6.0	6.2	6.3	5.8	5.6	5.0	3.6
Japonya	6.2	5.7	5.3	4.8	4.5	4.4	4.5

Not: Japonya'yla ilgili en son rakamlar 1991 yılına aittir.

Kaynak: BYUNG-Nak Song., *The Rise of Korean Economy*, 1990, s.12-13

TÜRKİYE’DE YAPILAN NÜFUS SAYIMLARI V

YILLAR	NÜFUS	SAYIMLAR ARASI MUTLAK ARTIŞ	SAYIMLAR AR ARTIŞI
1927	13.648	-	-
1935	16.158	2.510	21,1
1940	17.821	1.663	*17,02
1945	18.790	969	10,5
1950	20.947	2.157	21,7
1955	24.065	3.118	27,7
1960	27.755	3.690	28,5
1965	31.391	3.636	24,6
1970	35.605	4.214	25,1
1975	40.348	4.743	25,0
1980	44.737	4.389	20,6

(*) 1939 ve 1940 yılı ortası nüfus tahminlerinde 23 Haziran 1939’da anavatanı Hatay ilinin nüfusu dikkate alınmadan hesaplanmıştır. Bu dönemde yıllık artma c

Kaynak: BAYSAL, Kubilay,Türkiye Ekonomisi ,İstanbul Üniversitesi Yayınları

EK.9

TÜRKİYE'DE OKURYAZARLIK ORANI 1927-1975

YILLAR	ERKEK	KADIN
1927	17,4	4,7
1935	29,3	9,8
1940	33,9	11,2
1945	41,9	16,1
1950	47,1	20,1
1955	55,8	25,5
1960	53,4	24,8
1965	64,0	32,8
1970	69,5	40,9
1975	74,8	48,0

Kaynak: BAYSAL, Kubilay, *Türkiye Ekonomisi*, İstanbul, 1984, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 137

EK.10**TÜRKİYE’DE 1923-1982 YILLARI ARASINDA KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GSMH**

YILLAR	CARİ FİYATLARLA KİŞİ BAŞINA GSMH(TL)	SABİT FİYATLARLA KİŞİ BAŞINA GSMH(TL)
1923	76	912
1930	109	1.472
1940	136	1.901
1950	466	1.850
1960	1.691	2.576
1968	5.350	3.350
1970	4.184	3.551
1975	13.368	4.526
1977	20.830	4.861
1978	30.322	4.903
1979	51.127	4.786
1980	99.805	4.644
1981	143.949	4.713
1982	187.047	4.817

Kaynak: BAYSAL, Kubilay, *Türkiye Ekonomisi*, İstanbul, 1984, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.222.

**GÜNEY KORE’NİN REEL ÜCRET ARTIŞI, GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA
BÜYÜME HIZI VE İSTİHDAM ARTIŞ HIZLARI (1971_1992)**

YILLAR	İŞÇİLERİN GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILADAKİ PAYI	REEL ÜCRET ARTIŞ ORANI (w)	GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA BÜYÜME ORANI (g)	İSTİHDAM ARTIŞ HIZI (emp)	w / g-emp
1971	34,7	1,9	8,6	3,3	0,2
1972	34,5	5,2	5,1	5,0	0,5
1973	34,6	7,9	13,2	5,5	0,4
1974	33,1	5,8	8,1	4,0	0,5
1975	33,5	3,7	6,4	2,1	0,4
1976	34,4	17,4	13,1	6,1	0,9
1977	36,0	19,8	9,8	3,0	1,5
1978	37,9	18,1	9,8	4,3	1,3
1979	39,5	8,6	7,2	1,3	1,0
1980	41,2	-4,2	-3,7	0,3	1,2
1981	40,8	-0,6	5,9	2,5	-0,1
1982	41,2	8,1	7,2	2,5	0,8
1983	41,8	7,4	12,6	0,9	0,5
1984	41,6	6,2	9,3	-0,5	0,7
1985	41,4	6,7	7,0	3,7	0,6
1986	40,4	5,3	12,9	3,6	0,3
1987	41,1	6,9	13,0	5,5	0,4
1988	42,1	7,8	12,4	3,2	0,5
1989	44,5	14,5	6,8	3,8	1,4
1990	46,4	9,4	9,3	3,0	0,8
1991	47,6	7,5	8,4	3,0	0,7
1992	47,8	8,4	4,7	1,9	1,3

Kaynak: CHO, Soon., *The Dynamics of Korean Economic Development*, 1994, Institute For International Economies, Washington, s.91.

**KORE VE ORTANIN ÜZERİ GELİR DÜZEYİNDEKİ ÜLKELERDE MERKEZİ
HÜKÜMET HARCAMALARININ DAĞILIMI, 1985**

	KORE (%)	ORTANIN ÜSTÜ GELİR DÜZEYİNDEKİ ÜLKELER(%)
SAVUNMA	29.7	9.7
EĞİTİM	18.4	10.6
SAĞLIK	1.4	4.6
SOSYAL GÜVENLİK, REFAH	6.7	19.0
EKONOMİK HİZMETLER	17.5	23.8
*DİĞER	26.3	32.3
	100.0	100.0

*Diğer harcamalar, genel yönetim ile ilgili harcamalar haricindekileri kapsamaz.

Kaynak : KUZNETS, Paul, **Korean Economic Development: An Interpretive Model**, Westport, 1994, s : 109.

GÜNEY KORE'DE ORTALAMA TASARRUF VE YATIRIM ORANLARI
(1961-1990)
(Cari fiyatlarda GSMH %'si)

ORTALAMASI ALINAN DÖNEMLER	ÖZEL TASARRUF	KAMU TASARRUFLARI	*YABANCI TASARRUFLAR	**GAYRİSAFİ YURTİÇİ SERMAYE OLUŞUMU
1986-1990	29,2	7,5	-4,5	31,6
1981-1985	18,4	6,5	4,9	30,1
1976-1980	18,0	6,2	6,4	31,3
1971-1975	15,5	3,7	9,1	27,6
1966-1970	10,3	5,5	9,8	25,8
1961-1965	6,8	0,0	8,1	24,8

* Yabancı tasarruflar = Net transferler + Yurt dışından alınan diğer krediler** Özel, kamu ve yabancı tasarrufları istatistiki ayrılık taşımaz ve bu üç tasarrufun toplamı tam olarak gayri safi yurt içi sermaye oluşumunu vermez.

Kaynak: KUZNETS, Paul, **Korean Economic Development: An Interpretive Model**, Westport, 1994, s : 43

EK.14

**KORE'DE NÜFUS , GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA, KİŞİ BAŞINA GAYRİ
SAFİ YURT İÇİ HASILA: KORE , ORTA GELİR DÜZEYİNİN
ÜZERİNDEKİ ÜLKELER: 1955-1991**

YILLAR	*NÜFUS (bin)	1985 FİYATLARIYLA KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (milyon won)	1985 FİYATLARIYLA KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GAYRİ SAFİ ULUSAL ÜRÜN (1985, Dolar)
1991	43.268	142.590,9	3.845
1982	39.326	62.287,0	1.848
1973	34.103	32.906,7	1.126
1964	27.984	14.109,9	588
1955	21.526	9.259,4	502

* 1955 hariç nüfus, yıl ortası nüfusedir.

Kaynak: KUZNETS, Paul, **Korean Economic Development: An Interpretive Model**, Westport, 1994, s : 28.

EK.15

GÜNEY KORE’NİN KENTLEŞME HIZI

YILLAR	KENTLEŞME ORANLARI
1970	% 42
1974	% 47
1978	% 52

Kaynak : LUTHER,Hans Ulrich , **Güney Kore Bir Model Olabilir mi?** , İstanbul,1984, s.36.

KORE'DE GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA ARTIŞ ORANLARI
(Yıllık Ortalama Yüzdesi)

DÖNEM	KORE	ORTANIN ÜZERİ GELİR DÜZEYİNDEKİ ÜLKELER
1980-1990	9,7	2,4
1965-1980	9,5	6,7
1973-1980	7,8	—
1965-1973	10,4	7,7
1955-1965	4,9	—

Kaynak: KUZNETS, Paul, **Korean Economic Development: An Interpretive Model**, Westport, 1994, s : 28.

EK.17**KUZEY ASYA VE DÜNYADA EKONOMİK BÜYÜME GÖSTERGELERİ**

	YILLAR	REEL GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (Milyon Dolar)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GAYRİ SAFİ ULUSAL ÜRÜN(Dolar)	İHRACAT (Milyon Dolar)	İTHALAT (Milyon Dolar)
KORE	1993	2.925,8	7.432	853	870,4
	1998	4.097,9	12.438	1.471	1458,6
	Ortalama Büyüme Oranı	% 7,0	% 6,0	% 11,5	% 10,9
ÇİN	1993	4.972,3	391	1.009,4	895,3
	1998	7.855,5	609	2.001,4	2.064
	Ortalama Büyüme Oranı	% 9,6	% 8,2	% 14,7	% 18,2
JAPONYA	1993	31.502,5	30.950	3.566,2	2.137,4
	1998	38.785,4	44.896	5.496,4	3.542,0
	Ortalama Büyüme Oranı	% 4,2	% 3,9	% 9,0	% 10,6
ASYA	Ortalama Büyüme Oranı	% 5,5	%3,4	% 11,9	% 12,5
DÜNYA	Ortalama Büyüme Oranı	%3,3	% 1,2	% 5,8	% 5,6

Kaynak: LEE, Hyung-Koo, **The Korean Economy: Perspectives For The Twenty First Century**, State University of New York Press, New York,1996, s: 140.

GÜNEY KORE'DE VERGİ GELİRLERİ (100 Milyon Won)

YILLAR	DAHİLİ VERGİLER	DOLAYSIZ VERGİLER	GELİR VERGİSİ	KURUMLAR VERGİSİ	DOLAYLI VERGİLER	KATMA DEĞER VERGİSİ	GÜMRÜK VERGİLERİ	SAVUNMA EK VERGİLERİ	TOPLAM (VERGİ MİKTARININ ORANI)
1949	1	0	0	0.0	0	-	-	-	-
1950	4	2	0	0	1	-	-	-	-
1951	3	2			1	-	-	-	-
1952	9	5	1		3	-	-	-	-
1953	21	11	2		9	-	-	-	-
1954	51	23	7	2	27	-	-	-	-
1955	109	49	16	5	59	-	-	-	-
1956									
1957	115	57	13	5	57	-	-	-	-
1958	143	73	18	5	68	-	-	-	-
1959	215	129	21	7	85	-	-	-	-
1960	246	131	21	9	113	-	-	-	-
1961	17	9	2	1	7	-	5	-	284 (9.7)
1962	21	19	4	2	10	-	6	-	376 (10.6)
1963	24	12	5	2	11	-	6	-	433 (8.6)
1964	29	17	8	4	10	-	8	-	507 (7.1)
1965	42	23	11	5	17	-	12	-	696 (8.6)
1966	70	33	20	10	33	-	18	-	1.122 (10.8)
1967	103	51	30	15	49	-	25	-	1.535 (12.0)
1968	156	77	47	24	75	-	37	-	2.301 (13.9)
1969	218	110	69	33	102	-	44	-	3.137 (14.6)
1970	283	138	84	42	141	-	50	-	3.981 (14.8)
1971	355	178	107	56	172	-	52	-	4.929 (15.0)
1972	374	175	104	54	186	-	59	-	5.229 (13.0)
1973	439	198	123	49	229	-	82	-	6.526 (12.5)
1974	717	313	164	110	383	-	126	-	10.217 (13.0)

YILLAR	DAHİLİ VERGİLER	DOLAYSIZ VERGİLER	GELİR VERGİSİ	KURUMLAR VERGİSİ	DOLAYLI VERGİLER	KATMA DEĞER VERGİSİ	GÜMRÜK VERGİLERİ	SAVUNMA EK VERGİLERİ	TOPLAM (VERGİ MİKTARININ ORANI)
1975	10.12	3.80	1.98	1.30	5.68	-	1.81	62	15.498 (15.8)
1976	13.70	5.48	3.19	1.71	7.69	-	2.75	2.68	23.133 (17.4)
1977	16.75	7.06	3.52	2.34	10.28	2.41	3.85	3.41	29.593 (17.4)
1978	22.52	8.42	4.67	3.58	13.82	8.35	6.46	4.73	40.950 (17.9)
1979	30.37	11.24	6.14	4.93	18.73	10.87	7.32	6.31	53.606 (18.4)
1980	36.75	11.78	6.61	4.85	24.03	14.70	7.66	8.55	65.754 (19.2)
1981	45.95	15.46	8.86	5.94	29.16	18.04	8.90	10.91	81.723 (18.8)
1982	52.50	18.79	10.05	7.81	32.60	20.94	10.12	11.75	95.156 (18.8)
1983	61.88	20.92	11.36	8.63	39.22	25.59	14.63	13.06	114.479 (19.4)
1984	66.97	22.34	12.29	9.23	42.56	27.04	15.94	14.77	124.081 (18.7)
1985	74.96	26.71	14.81	11.26	45.57	29.01	15.66	16.63	135.311 (18.6)
1986	84.64	30.46	17.84	11.91	51.27	32.01	19.42	18.43	154.161 (18.4)
1987	100.12	39.24	21.58	16.82	57.35	36.50	26.96	23.19	185.839 (17.5)
1988	125.40	53.53	29.64	22.47	68.52	42.05	25.73	29.11	225.842 (17.9)
1989	152.08	68.97	35.56	31.07	80.63	52.60	21.17	34.83	261.949 (18.5)
1990	191.30	83.40	47.23	32.26	103.84	69.64	27.65	44.30	332.148 (19.4)
1991	240.89	116.27	64.59	45.85	120.85	82.52	34.35	12.63	383.550 (18.6)
1992	300.80	145.73	80.08	59.41	150.00		31.53	1.62	436.717 (19.0)

Kaynak: LEE, Hyung-Koo, The Korean Economy: Perspectives For The Twenty First Century, State University of New York Press, New York, 1996, s: 224.

YILLAR	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	TARIM, ORMANCILIK, BALIKÇILIK VE AVCILIK	MADENCİLİK VE İMALAT	İMALAT	DİĞER
1963	7.662	4.837	667	610	2.158
1964	7.799	4.825	690	637	2.284
1965	8.206	4.810	849	772	2.547
1966	8.423	4.876	913	833	2.634
1967	8.717	4.811	1.115	1.021	2.791
1968	9.155	1.801	1.282	1.170	6.072
1969	9.414	4.825	1.346	1.232	3.243
1970	9.745	4.916	1.395	1.284	3.434
1971	10.066	4.876	1.428	1.336	3.762
1972	10.559	5.346	1.499	1.445	3.714
1973	11.139	5.569	1.821	1.774	3.749
1974	11.586	5.584	2.062	2.012	3.940
1975	11.830	5.425	2.265	2.205	4.140
1976	12.566	5.601	2.743	2.678	4.222
1977	12.929	5.405	2.901	2.798	4.623
1978	13.490	5.181	3.123	3.016	5.186
1979	13.664	4.887	3.237	3.126	5.540
1980	13.683	4.654	3.079	2.955	5.950
1981	14.023	4.801	2.983	2.859	6.239
1982	14.379	4.612	3.143	3.033	6.624
1983	14.505	4.315	3.375	3.266	6.815
1984	14.429	3.914	3.491	3.348	7.024
1985	14.970	3.733	3.659	3.504	7.578
1986	15.505	3.662	4.013	3.826	7.830
1987	16.354	3.580	4.602	4.416	8.172
1988	16.870	3.484	4.807	4.667	8.579
1989	17.511	3.418	4.933	4.840	9.160
1990	18.036	3.292	4.928	4.847	9.816
1991	18.576	3.103	5.005	4.936	10.468
1992	18.921	3.025	4.828	4.768	11.068

Kaynak: LEE, Hyung-Koo, The Korean Economy: Perspectives For The Twenty First Century, State University of New York Press, New York, 1996, s: 238.

KAYNAKÇA

- AKGÜÇ, Öztin Ekonomide Gerçeği Arayış, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1991
- ALTAN, Mehmet Yeni Dünya Düzeni, Sabah Gazetesi, 16 Ekim 1992
- BAYSAL, Kubilay, Türkiye Ekonomisi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1984
- BORATAV, Korkut Türkiye İktisat Tarihi, 1908-1985, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1988
- BYUNG, Nah-Song, The Rise of Korean Economy, 1990
- CORBO, Vittorio Structural Adjustment in A Newly Industrialized Country, John Hopkins University Press, Baltimore, 1992
- CHO, Soon The Dynamics of Korean Economic Development, Washington Institute for International Economics, 1994
- DRUCKER, Peter Yeni Gerçekler, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Yayın no:315, KARANAKÇI, Ankara, 1992
- GEVGİLİLİ, Ali Yükseliş ve Düşüş, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1987
- HİÇ, Süreyya Türkiye Ekonomisi, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul, 1994
- HWANG, Eui-Gak, The Korean Economies: A Comparison of North and South, Seoul, 1993
- KAZGAN, Gülten İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991
- KEYDER, Çağlar Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929), Yurt Yayınları, Ankara, 1982
- KİM, Kihvan Korea in the 1990's: Making the Transition to a Maturity, Pergamnon Press, 1988
- KOÇ, Yıldırım 24 Ocak Kararları ve Çalışma Hayatındaki Gelişmeler, Yol-İş Federasyon Yayını, Ankara 1982
- KOÇAK, Cemil Türkiye'de Milli Şef Dönemi 1938-1945, Yurt Yayınları, Ankara, 1986

- KONGAR, Emre İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Remzi Kitabevi, İstanbul
- KOZLU, Cem Türkiye Mucizesi İçin Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara , 1994
- KUZNETS, Paul Korean Economic Development: An Interpretative Model, Westport, 1984
- KWACK, Sung-Yeung The Korean Economy At a Crossroad: Development Prospects, Liberalizations and South-North Economic Integration, 1994
- LEE, Jay Cho-YOON, Hyung Kim, Korea's Political Economy: An Institutional Perspective, Westview Press, Boulder, 1994
- LEE, Hyung-Koo The Korean Economy: Perspectives for The Twenty First Century, State University of New York Press, New York, 1996
- LUTHER, Hans Ulrich, Güney Kore Bir Model Olabilir mi, Belge Yayınları, İstanbul, 1984
- ÖNDER İzzettin, OKTAR Türel, Türkiye'de Kamu Maliyesi, Finansal Yapı ve Politikaları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1993
- RO, Chong Hyang, Public Administration and Korean Transformation: Concepts, Policies and Value Conflicts, Seoul, 1993
- SKONG, Il Korea In The World Economy, Washington, 1993
- SONG, Pyong-nok The Rise of The Korean Economy, Oxford University Press, Hong Kong, 1990
- TUNÇAY, Mete Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931), Yurt Yayınları, Ankara, 1981
- TÜRKOĞLU, Pakize Tonguç ve Enstitüleri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997
- WOO, Jung-En Race to the Swift: State and Finance in Korean Industrialization, Columbia University, Press, New York, 1991
- Görüş Dergisi, TÜSİAD, Eylül-Ekim 1996
- Economist, "A Survey of Asia", 30 Ekim 1993
- United Nations, Handbook of International Trade and Development Statistics, 1983

United Nations, The Sex and Distributions of Population, 1990

The Bank of Korea, Economic Statistics Yearbook, 1985, Seoul, 1986

Meydan Larousse, Cilt 4

Ana Britannica, Cilt 13

Dünya Gazetesi, 10 Haziran 1996

